

No. 297
సంచిక ౨౯౭

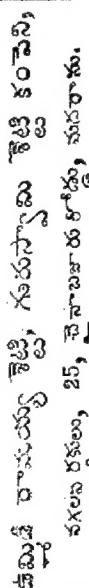
అమ్మ తాంజనము సకలవిద నొప్పులకు సంజీవివంటిది

దక్క-నిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి ర్వు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్వు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుకెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

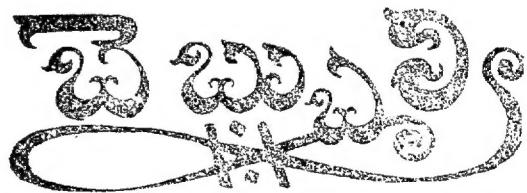
బకలాల్ ప్రైవేటుచాను ఎలెక్ట్రిక్ లైటింగ్స్లాంటు 32-40 వోల్టల దిసెల్లు ప్లాంట్ తో సహాగలది. బాల్ జేరింగు, విల్లర్బూటరిసెట్టులకు హడుగున సెట్టాలు ఎంజిను చేర్చబడియున్నది.
క్రాత్తది. ప్రదగ్ధములయందు మాత్రము కొన్ని పర్యాజుములు మాత్రమే ఉపయోగింపబడినవి. 30-40 దీపములవరకు వెలిగించును. ధర రూ 1000 (నెయ్యిరూపాయలు మాత్రమే)
పూ రివివరములకు ఈదిగువవిలాసమునకు వ్రాయుడు.

Motor & General Engineering Co., Bezwada.

మాంటు రోడ్డు, ముద్రాసు 958
 21-8-25 కనివారమునుండి 27-8-25 కుక్రవామువరకు
 ఆదివారములందు మధ్యాహ్నం 8-15 గంటల మారునీగలదు.
 యూనివర్సల్ ట్రైపెన్ డజ్ నీరియల్
 ఫాస్టు ఎక్స్ ప్రెస్సు మాడవభాగము
 ప్రవర్తింపబడును.
 ముక్కులైజ్ కిల్లియంబిన్ వ డ్రి ప్లెముడుచాన్
 అద్వైతచర్మల మాడవభాగము.

శ్రీ కుమారరాజా కోటిగిరి పెంకటకృష్ణారాయ
బహదరు జమిందారుగారిచే వ్రాయబడిన

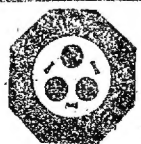
నాటకము బాద్మిలి కథ పేర వ్రాసిన నూతన
భీష్మకర్ణావతారముతో చిత్రించబడినది జేరు 1. -0.
పేట బాపయ్య, గంపలగూడెంబాపయ్య, ప్రయోజనం.

“కంటిలోని నలుసు” అండ్
“పాచినసాహిత్యము”

అ-ప్య-గు-చు-న్మ-వి

కవిసార్వభౌమ డాక్టరు రవీంద్రనాథ్ ఠాకూర్ గారి సంకల్పనయందలి "చాక్లెట్ జాల్" "ప్రావీనసాహిత్యము" లకు
 డి. వి. కుర్రాపాపు, బి. ఏ. ఎల్. డి. కుమార్తె, రామ
 శర్మగారి లాభదీప్త యాంధ్రానువాదము. మొదటిది సామాన్య
 నమల. పాత్రపామన మత్తెద్దుతము, గంభీర భాషకర్మతము.
 వెల రు 1-8-0. రెండవది ప్రావీనసాహిత్య విశిష్టము. ఇట్టి
 గ్రంథసాంధ్రమున నది; వెల రు 1-0-0. 80-4-19-5. అనా
 వారరవంపునాకి ది 1-2-0, ది 0-12-0 ముద్రాణము
 మీ యారము తొరగవంపును.

వి. వి. సుబ్బారావు, ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.
జ్యోతిర్మఠం, హైదరాబాద్

బలహీనము, సగముల బలహీనము

1228

మొదలగు వాటికి.

Deschiens' syrup

పిరపైను ఉపయోగించుము.

[illegible]

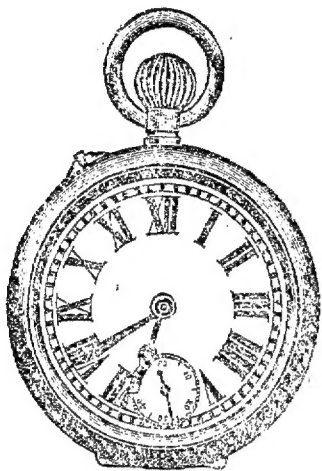
of Chemists (India) Ltd. G. T. HARI & Co., Broadway, Madras.

ప్రకటన

తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారికి పుణ్యక్షేత్రమునందు జరుగుచున్న ఆలస్యమునకు కారణములు

కమిటీవారి సిఫార్సులు

సుప్రసిద్ధమైన లీవరు గడియారము

చక్కని చిన్న నైజా చాలా మేల్మేడిమీను. రైల్వే ఉద్యోగస్థులు ఉపయోగించునది. మురికిగాని చుట్టగాని లోనికిపోకుండా వెనుక వైపున రెండు మూలలు గలవు. అనేక సంవత్సరములుగా చాలా నాడుకలో యుంటున్నది. రూ. 5.4.0. ప్రతి గడియారమునూ మూడు పరిమాని పంపబడును.

భారత వాచి కంపెనీ, నెం. 1, తింటు చెట్టిపేడి, మద్రాసు.

ఉత్సాహముకంటె మించినది లేదు

మీ జీవితకాలమునందు గలుగు కష్టముల నన్నిటిని కొంచెమైనను భయములేక జయించుటకు మీకు సహకారసిన ఆయుధము ఉత్సాహమే.

అయితే

మనోహరమైనప్పుడు దీనిని సంపాదించుటెట్లు

ఆతంక నిగ్రహ మాత్రలను

వాడుడ. మెదడు సంబంధమైన వ్యాధులు, అశీర్ణము, మలబద్ధకము మొదలగువాటిని పారద్రోలి అద్భుతమైన గుణమును గలిగించును. 32 మాత్రలగుల బుడ్డి 1 కి ధర రూ. 1.0.0 ఇకర వివరములకు ఈదిగున విలసమునకు వ్రాయవలెను.

ఆతంక నిగ్రహ ఔషధాలయము,

26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

గోసాయి చిట్కా గమనింపుడు

మతాచరమునకు, విశుద్ధ్యరములకు, సంజీవి

కఠినమగు మహాచక్రము, ఇన్ ఫ్లూయెంజా మున్నగు సమస్తవిషజ్వరములకు మావద్దను 9 రుద్దులుచేసిన ఆసుల నంచి ముత్యములు బెజ్జములేనివి అప్యూరత్యముగా ప్రాణము రక్షించువును. రూ. 1-0-0 కి 10 ముత్యములు యివ్వబడును. జ్వరముగాని, మహాచక్రముగాని కనపించినవెంటనే నాలుగు ముత్యములు మ్రింగించి తక్కినవి పూటకు మూడు ముత్యములు రెండుపూటలు చేయవలెను. జ్వరమునల్ల రక్తములోపుట్టిన విషమును క్రిమినిజయించి ప్రాణమరక్షించును. అనేక వేలజనులు వాడుకజేసి ఆరోగ్యవంతులై నారు. పొరుగువారు మన యార్థరలో తమ ఆద్రష్టతో రూపాయి పంపినవెంటనే ఆతాకకరులో 10 ముత్యములు పొట్టమున్నూ, వీటిగుణము వెల్లువనట్టి నోటికి పంపబడును.

జనరల్లె డెంకటనరసింహం & సన్స్,

గుంటూరుపేడి, రాజమండ్రి - గోదావరి డిల్

నిమిజస్త్రి సుకమితీ నివేదికము

న్యాయతీర్పులందు జరుగుచున్న ఆలస్యమునకు కారణములు

కమిటీవారి సిఫార్సులు

ఫిల్మ్, మార్చి 19: - న్యాయమూర్తి రాన్ కేసుగారి యధ్యక్షత్వంన నిమిజస్త్రి సుకమితీవారి నివేదికము ప్రచురింపబడినది. సిఫార్సులు ఏకగ్రీవముగా చేయబడినది. ఈ నివేదికముందు అచ్చగారికి 600 పుటలకు మించియున్నది. నిమిజస్త్రి ర్వులందు తీర్పులలో జరుగుచున్న ఆలస్యమునకుగల కారణములను విభజించిచూపుట ప్రాముఖ్యమియ్యబడినది. ఇది సర్వే జో బహుమూర్త్యు గారు, దీనిని లామెంబరుగానున్నప్పుడు తయారుజేసియుండిరి. వీరును కమిటీలోనికి సభ్యుడుగా తీసికొనబడి కమిటీవారి శిఫార్సులతో అంగీకరించుచు వ్రాలుచేసి యుండిరి. తగాదాలను పరిష్కారముజేసి తీర్పుతేప్పట్లో ఆలస్య మొందుకు జరుగుచున్నది విచారించి బెంగాలు అసాము మదరాసుబాంబాయి సింధుదేశములలో ఆలస్యము విశేషముగ జరుగుచున్నదని వీరుచెప్పుచున్నారు. సంయుక్తరాష్ట్రములలో ఒక కేసులోనేయిది ప్రతివారున్నారనియు పంజాబులో నొక కేసులో 1100 నుండి ప్రతివారున్నారనియు వీరు చెప్పుచున్నారు. ప్లయింట్లను తీసుకొనుటలోను వాటిని తనిఖీ చేయుటలోను సమయము పంపుటలోను కేసులపట్టికను తయారుజేయుటలోను అనలంబింపబడుచున్న పద్ధతులకు వీరుతీవ్రముగా ఖండించి పట్టణేతరములలో సరియైనతనిఖీలేదని చెప్పిరి. వాడప్రతివాదనలను వినిపింపుటగూడ; కొన్నిచోట్ల ఒక సంవత్సరమువరకు తీర్పుచెప్పబడుట లేదనిచెప్పిరి.

ఆలస్యమును నివారణజేయుమార్గములు

పనిలోమొనిగియున్న ప్రివైడింగు ఆఫీసులకాలము నింకను తీసుకొనుట ప్రయోజనములేదనియు, కావున వారిస్థానే అధికారముతో సమర్థులైన ప్రివైడింగుల నియమింపింపబడిన యీ జిల్లా జడ్జిలకు పనితేలికయగుననియు కమిటీవారు శిఫార్సు చేయుచున్నారు. క్రిమినోర్టులలో అధికారములోను పనిలోను మార్పులు కలుగవలెననియు పని యెక్కువగా నున్నచోట్ల క్రొత్తకోర్టులకు పెట్టవలెననియు, నూచించుచున్నారు. ముఖ్యముగా గ్రామపంచాయతుల నభివృద్ధిజేసి నూరుపాపాయల విలువవరకు కేసులను వారియధీనము చేయవలెనని చెప్పుచున్నారు. సాక్షులను తయారుజేయు పద్ధతిని పూర్తిగా సాధారణములోనికి తేలన నెయి దానిని క్షిప్రమైన సేరముగా చేయవలెననియు నూచించిరి. జూనియరు జడ్జిల పూర్తిగా సీనియరు జడ్జిలవలె ఆధారపడి యుండ యిందరికిని ముఖ్యమైన కేసులలో న్యాయమైన ప్రతిఫలము ముట్టనట్లు లీగల్ ప్రాక్టీసరుల ఆప్తుకు సవరణ జేయవలెననియు నూచింపబడినది. జిల్లాలయొక్క ముఖ్యపట్టణములలో పరిపాలనలోను తదితరవ్యాపారములలోను జిల్లాజడ్జిలకు సహాయము జేయుటకై రిజిస్ట్రార్లు సేర్పాటు జేయవలెనని నూచన నాచూచిరి.

న్యాయాద్యోగులను రిక్రూటు చేయుట, వారికి శిక్ష గలపుట

న్యాయాద్యోగులను రిక్రూటుచేసి వారికి శిక్షగలపు విషయమున 'లా' డిగ్రీ యుండవలెనని నిర్బంధము చేయవలెనని గట్టిగా చెప్పుచు నామిచేటకు వారిలోనుండి ఎన్నుకొనుట కొక పద్ధతిని నూచించుచున్నారు జిల్లా అండు పెకస్సు జడ్జిల విషయమున ముందు కొన్ని సంవత్సరముల వరకు యిండియన్ సివిల్ సర్వీసువారిని తీసుకొనవలెననియు ప్రాతేమనీ కాలములో న్యాయకాన్త్రమునందు సంపూర్ణమైన శిక్ష యుండవలెననియు చెప్పుచున్నారు. కాబట్టి సివిలియనులలో చిన్న వారిని జిల్లాజడ్జిలగా నియమించుటకు ముందు కొంతకాలము మునసబు కోర్టులోను సబ్కోర్ట్లలో పనిజేయవలెననినూచించుచున్నారు. కొంతమంది సివిలియనులు బోనసులను తీసుకొని యిన్స్కోర్టులో న్యాయవిద్యను పూర్తిగా నభ్యసించి హిందూదేశమునకు తిరిగివచ్చినట్లు వీరికి తెలియుచున్నది.

వర్తకసంబంధమైన వ్యాజ్యములను తొందరగా, పరిష్కరించుట

పంజాబు, ఫిల్మ్, బాంబాయి, సంయుక్తరాష్ట్రములు. లక్కాలో వర్తకసంబంధమైన వ్యాజ్యములు పెరుగుచున్నవి

ఈ వ్యాజ్యములను వర్తకముల యిచ్చిది తమండ్ తొందరగా పరిష్కారము చేయుటకై ఫిల్మ్, అమృత్సరు, కాన్పూరు, అహమ్మదాబాదు మొదలగు స్థలములలో యేర్పాట్లు జరుగవలెను. రాజధాని పట్టణములలో యిందుకొరకై కొంతమందికి శిక్ష నొసంగవలెననియు, మధ్య వర్తిత్వము నాపుటకై యింజంక్షనులు గ్రాంటు చేయవలెననియు మధ్యవర్తిత్వమును సాధ్యమైనంతవరకు ప్రోత్సహము చేయవలెననియు వీరు చెప్పుచున్నారు.

సిటీసినిలుకోర్టులు

సిటీసినిలు విషయమైన తగాదాలు హైకోర్టులో పరిష్కారము గావలెను గనుక చెన్నై పురిలోపల కలకత్తాలోనూడ సిటీసినిలు కోర్టును స్థాపించుటకు కమిటీవారు అంగీకరించుటలేదు. బాంబాయిలో స్థానిక ప్రభుత్వమువారు తమూరుజేసిన బిల్లులను స్థూలు కాజుకోర్టుయొక్క అధికారమెక్కువై హైకోర్టుపని కొంత తేలికయగుచున్నది. రంగూనులోనూడ కోర్టుకోర్టును పెట్టుటకు వీరంగీకరించుటలేదు. పది కేసులలో తీర్పుచెప్పకుండ నున్నయెడల హైకోర్టు జడ్జియైనవాడెవడును కోర్టులో కూర్చుండుటకు వీలులేదని వీరు చెప్పుచున్నారు. ఏలయన వాని యెడల చెప్పకొనుట మనస్సును తనఖాపెట్టినవాని యెడల చెప్పకొనుటయేగదా!

ఇతరసూచనలు

డిక్రీలను చెల్లించుటలో డిక్రీదారునికిగాని కోర్టువారికిగాని మనియ్యరరుద్వారా డబ్బును చెల్లించుటకు సదుపాయము తెప్పజేయవలెనని యీ కమిటీవారు శిఫార్సుజేయుచున్నారు. అట్టి పద్ధతియున్నయెడల డబ్బు చెల్లించుటలో తగాదాలు తగ్గిపోవును. హైకోర్టు జడ్జిల జిల్లాలకు పోయి తనిఖీ చేయుచున్నయెడల స్వయముగా కొన్ని విషయములను జిల్లా జడ్జిలకు చెప్పవచ్చుననియు పామరులుగా నున్నవారిపై తగిన చర్య దీపిశానవచ్చుననియు చెప్పుచున్నారు. హైకోర్టు జడ్జిల పరిపాలనా పని కొంత తగ్గించుటకు హైకోర్టు రిజిస్ట్రార్లుల ద్యూటీలు ఎక్కువచేయవలెననియు. సివిల్ జడ్జిగా అనుభవమున్నవారినితప్ప రిజిస్ట్రార్లులగా నియమింపకూడదు. హిందూ న్యాయకాన్త్రమును క్రోడీకరించుట అసాధ్యమని వదలివేయకూడదనియు క్రమక్రమముగాచేసిన సాధ్యమగుననియు కమిటీవారు చెప్పిరి.

చీనామిపదతిని ఖండించుట

జస్టిసుస్టువార్డు, సర్ టి. దేశికాచారి, సర్ లేజ్ బహదూర సమ్రాగారు చీనామిపదతి సహేతుకమైన పరిశోధన కొప్పుకొనజాలదని ఖండించిరి. జస్టిసు రాన్ కేసు, డిసోజా, భువల్ గార్లు అట్లు కాదనిరి.

తరువాత కమిటీవారు హైకోర్టునిటియొక్క పరిశీతులకు పనులను పరిక్షించుచుపోయి అచ్చటచ్చట స్వల్పమైన శిఫార్సులు జేయుచు కొన్నికొన్నిచోట్ల ఖండనలుగావించిరి. ఈశిఫార్సులును కొన్ని పెద్దశిఫార్సులును, వాటిపైన కాసనములు చేయుటకును లేక వాటిని మరియొకవిధముగా నుపయోగించుటకును అనుకూలమగునట్లు, వేరువేరు భాగములుగా విభజింపబడినవి. (ఆ. ప్రె.)

మీకు

వెంట్రుకలు డోడిపోవుచున్నవా? వెంట్రుకలు పెరుగునట్టి రహస్యము అద్భుతముగా కనిపెట్టబడినది.

కృష్ణకాంత వాసన తైలం

వెంట్రుకలసంబంధ వ్యాధుల నన్నిటిని పారద్రోలి, వెంట్రుకలను అద్భుతముగా పెంచును. దీనిని వాడుటకు ప్రారంభించినకోజానుండి వెంట్రుకలురాలట నిలబడును. వెంట్రుకలు పుష్టికరముగాను, దళముగాను పెరుగును. ఒకపక్షము దినములలో దీనిగుణము మీకు తెలియునని పూచీపడెడము.

బుడ్డి 1 కి ధర రూ. 1-0-0. వి. పి. చార్జ్ ప్రత్యేకము

Krishnakant Bros., 1, (P) Lall Bazar, P. o Calcutta.

శాశ్వతాత్మకములను వాణిజ్యములను విశ్వ
రంగమున, ఈ చాతుర్వర్ణముల విషయ లిల్లకైదును జేసె
నాచి జనవరింబి నెడమున ప్రతి రెండు వందల ఒకరొక బ్రాహ్మ

1915 సం॥ ప్రాంతములో కీ॥ తొలిసారి కీ॥ కన్పూరి రంగయ్యంగారిని కలిసికొనుభాగ్యము లభించినది. ఆదినములందు వారాపత్రికలసమదినము క్రమము దశప్రక చదువుచుండువాడను, నేడటలుగాదు. నేపతియచుండెడి వారాపత్రికలలో నిశ్చయముగ “హింసాపత్రిక” ఒకటి. వాటినుండి ఈ పత్రికయొక్క విలువను నేగ్రహింప గలిగియుంటిని. భారతీయపత్రికా నిర్వహణమందు గాంచనగు. ఆత్మ్యత్రమాదేశములను క్రిందికేసులు ప్రకటింపగల్గిరి. స్వయముగ వారికొకతైలిగలదు. స్వయముగ విచిత్రముగు విమర్శవాదిభాసమును గల్గియుండెరి. శత్రువుగ గాని లేక మిత్రునిగ వ్రాసినను, వారి వ్రాతలందు కైతిని ప్రకరింపకుండవలయు. అప్పుడప్పుడు తమ ప్రతికర్షులపై తీవ్రతరపరంపరల గుళించినను అద్భుతముగు కైతిని గలిగియున్నందున ఆ తీవ్రమిమర్శనలందు చాల సత్యమిమిడియున్నటుల గాన్పించుచుండెడిది. వారివ్రాతలందు నంశయమునకు తావులేదు. వారి విమర్శనలు సాధరణముగ నుండెడివి. ప్రభుత్వమును నిర్భయముగ విమర్శించు తీవ్రమిమర్శనలతో వాగొకరు. వారి ఆశ్చర్యములుండెడి వలనవారిలో శాశ్వతమిదిని. కాని నేనుచూడవలెక్క బట్టితప్పు మిథ్యలు గలవో నేగ్రహించి తుండుటచే ఆశ్చర్యపాత్రములను నే నమూల్యముగ గౌరవించెడివాడను; వారు వ్యక్తమైన వాడు సమర్థింపబడకుండు సమయము నేనెరుంగను. “లండను టైముస్” పత్రికాధిపతి తనదేశము దెట్టికన్నత స్థితియందుండెనో మదరాసు రాజధానియందు రంగయ్యంగారట్టి స్థితిని వహించి యుండినటుల నాకు పలుమారులు తోచినది. (హర్షభ్యులు) కన్పూరిరంగయ్యంగారు సంతూర్ణముగు సంస్కర్తగ నే నెన్నడు తలంచియుండలేదు. పత్రికానిర్వహణముకొరక పత్రికానిర్వాహకము నభ్యసించినటుల గన్పించును. దానిసక్రమ నిర్వహణపై ప్రజాభిప్రాయమును సరిగ ప్రకటించుటయందు గలదని గుర్తించిరి. “హిందూ” పత్రికను చదువుచు వచ్చినవారు దానిసంపాద

క్రిమి వ్యాధిలకు పాదములను పోషించుటకు నుపయోగపడుచున్నది. కాకగా వేరునామములను పోషించుటకు మున్నవో గమనించిరి. వాతావరణము మేలువునకు వీరుచున్నచో గమనింపగలగిరి. అదివారమున దొకబోపముని కొందరు తలచిన వచ్చును. కాని నేనటులు తలచను. వారు సంకల్పరై యుండినచో, దేశీయులు వారి విషయములను విచిక్షించి చివరదానిని వ్యక్తిముజేయుట కవకాశముండెడిది.

పత్రికాధిపతుల కర్తవ్యము

పత్రికాధిపతుల ముఖ్యకార్యమేమన దేశీయుల మనోభావముల సరిగ్ గ్రహించుటయు, దానిని స్పష్టముగ నిర్వచముగ జెల్పించుటయు. ఈరెండును గూడ కీర్తికేసులు చూపెట్టియుండిరి. అత్యాశల చదువరికి వారి వారావిశేషాలు తృప్తికరముగ సమాచారముల నొసంగును దేశమందలి వివిధవిషయములను వారు ప్రచురించుచుండిరి. వైపులమును వారిక కళగ నభ్యసించిరి. ప్రత్యేక కళయని నాయనభవములను నే తెప్పగలను. వారా విశేషములు సంబంధించినంతవరకు "హిందూ" పత్రికను చదువు వాడు మరొక పత్రికను జూడ నవసరముండదు. అందు సార్వజనికముగ నొక యభిరుచి గలదు. వారాపత్రిక లన్నిటిని పాకించి, మానవత్రికలనుంచి యుక్తముగ భాగముల గ్రహించి మనోహరముగ వైలి లో తమ పాతకుల కందజేసెడివారు. కావున మదరాసు రాజధానియందు నివసించువారు "హిందూ పత్రికను" "మద్రాసు మెయిలు" పత్రికను చదివి తీసికొనిన చెండుపక్షములును వ్యక్తముగాగలవు.

నేను కీర్తికేసులకు చెల్లించవలసిన కృతజ్ఞతను వెలిబుచ్చితిని. చెందెను. ఏ దిన పత్రికలను మన మెన్నటికిని విడిచియుండు. టి స్వల్పసంఖ్యాకములగు పత్రికలందు హిందూపత్రిక యొక్క అయ్యది తేనిచో ఈ రాజ్య వారేగాక ఉత్తరదేశములందును మిగుల కొరతక తలంతురు. రాజధానియందు వారి పలుకుబడి అనల్పము. భారతదేశమందలి ప్రజానీతకు తెల్లగు ఒకానొక సమస్యవై "హిందూ" పత్రిక ఎట్టి అభిప్రాయము నొసంగునోయని విశ్చించుచుండెడి వారు. కావున కన్యూరి రంగయ్యంగారు కీర్తికేసులై రని నే వినినపుడు మిగుల చింతించితిని. నాభావముల ప్రకటించుటకు యుక్తముగ అవి కాశముకొరకు వేచియుంటిని. కావుననే నీకృతజ్ఞతను వారికి జెలిబుచ్చగలిగినందులకు కృతజ్ఞము. పలుమారులు మే మిరువురము భిన్నాభిప్రాయములైనను, తనవిధ్యుక్త ధర్మముని విశ్వసించినపుడు వారిభేదాభిప్రాయముల ప్రకటించుటకు వెనుదీసేవారుగారు. వారపుడు మనుజులకిదిని తెక్కింపలేదు. తన కేయమునకు అత్యున్నతి తోచినపుడు వారు తమభావముల సమాఖ్యముగ జెలిబుచ్చిరి. అట్టివారు కీ|| శే|| కన్యూరి రంగయ్యంగారు.

ఉచిత కొలది సంవత్సరములనుండి నేను వారాపత్రికలను క్రమముగ చదువుచుండుటలేదు. కాని నేనిననదానిని బట్టి ప్రస్తుత పత్రికాధిపతులును కుమారుడును ఆదర్శ ప్రాయుడగు తమనాయకుని నుండి గ్రహించిన సిద్ధాంతమును, సాంప్రదాయమునే అనుసరించుచున్నారని తెలియుచున్నది. హిందూపత్రిక భావ్యభివృద్ధిని బడయుగాక! కన్యూరి రంగయ్యంగారు పలువత్సరములు దేశమునకు గావించిన అపారసేవను హిందూపత్రిక ఇకముందును సల్పుగాక!

పత్రికానిర్వహణము—స్వార్థరాహిత్యము

ప్రజాభిప్రాయమును ప్రజ్ఞించుటకు పత్రికా నిర్వహణము దొకస్థానము గదు. పాశ్చాత్య పత్రికా నిర్వహణ విధానమును మన మనలంబించుచున్నాము ఇంకను అభ్యసించవలసి యున్నాము. మన మనసరింపవల పత్రికాధిపతులు గలరు. ప్రజాభిప్రాయమును బహిర్గతము చేయుటకు సంశయించెడి తరుణమందు ధీరులై వీరికి జంకక తమ భావములను ప్రకటించిన క్రేష్ట దాసు పాలు వంటి దేశభక్తులను మనము ఆదర్శ ప్రాయులు గా గైకొనవలసియున్నాము. అట్టిఅద్భుతముగ, అత్యుత్తమ ఆదర్శములను అనుసరింపవలసియున్నాము. మనగమ్యస్థానమును జేరుటయందు దేశీయవిధులందు పత్రికానిర్వహణము ప్రాముఖ్యస్థానము నాక్రమింపవలసియున్నది. శేవల స్వాధరపోషణార్థమై గాని, ఇంక నీవమగు ధనోపార్జనార్థకేతన పత్రికానిర్వహణము స్వార్థపరముగ జేయబడరాదు. స్వాభివృద్ధిమై, దేశక్షేయమునకే పాటుబడిన యెడలను, పత్రికాసంపాదకులకు గాని

పత్రికలకుగాని ఏమిసంభవించినను తమ మనోభావముల నిర్వహణముగ వెల్లడిజేయగలిగినచో ఆభావము నాక్రమింపగలదు. అటులానర్వగల కొలదివారాపత్రికలందు "హిందూ" పత్రిక యొక్క టి హిందూ స్వయముగ గౌరవమును సంపాదించినది. దానిని ప్రస్తుత నిర్వహకులు నిలువబెట్టెరని నమ్ముచున్నాను. అట్టిపూర్వకావమునకు వన్నె తెల్పుట కేవలమున్నదానిని నిలుపుకొనుటయే గాక నూతనముగ దానిని జలపరచుటచేయగలను. భారతదేశమందు నేడు పత్రికా పాతకులందు నూతన తేగగలిగెను. కేవలముభిన్నముగ ఉపాలుభిన్నస్వభావము గోరు ఒక తరగతి వెగిరముగ ఉదయించుచున్నారని విషయము పత్రికాధిపతులు గమనింతురుగాక! అనూతన పక్షము జనసామాన్యమునుండి ఉద్భవించుచున్నది.

భారతదేశీయ భావికేయమునకు గాను నూతనభావము లతోగూడుకొనియున్న ఒక పక్షము దేశమందంతట గలదనినా పర్యటనలవలన స్పష్టమైనటుల నన్ను మీరు సాక్షిభూతునిగ నవచ్చును. పత్రికాభిప్రాయ మిజనసామాన్యముయొక్క హృదయ ఫలకములను స్పృశింపవలెనని గోరినకేవలము నూతనమార్గము నవలంబింపవలెను. ఆమార్గ మెట్టిదో అయ్యది మిక్కిలిదెదను. ముట్టి యవకాశముపరిగెందులకు పత్రికాధిపతులకును కన్యూరి రంగయ్యంగారి కుమారులకును తిరిగి నొకసారి వందనములు.

వి. యస్. శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు

నామిత్రులగు మహాత్ముగారిగారి రాచకీయ కార్యక్రమ మారంభించుటకు నాకీచ్చయందుండుసంభవించినను ప్రస్తుతముకే ప్రజలైయున్నాననుచు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు తమయోగ్యతను సూచించిరి. నామిత్రులయ్యార్యకముగ, అత్యంత గౌరవప్రదముగ ఆమెదము నొసంగగలవిషయ ముకార్యక్రమమందు గలదు. కన్యూరి రంగయ్యంగారి జీవితానుభవమునుగరించి మేరలేనట్టియు అత్యుత్తమముగాని వర్ణనగావించియుండిరి. అట్టివిషయములై అతిశయముగ మాట్లాడుటకష్టము. వారి ఉపన్యాసమునం దాభాగమునకు నేను మనఃపూర్వక ఆమోద మొసంగెదను. నేడు మనము గౌరవించుచున్న గొప్పపత్రికాధిపుని జీవితమునకు కార్యవైపులమును విశ్చించునకాశములు నాకు స్వల్పముగ గలిగితి. మహాత్మునికంటెను అధికముగ నేను కన్యూరి రంగయ్యంగారితో భేదించియుంటిని. కాని దానితో నేమి? అన్నివిషయములందును అన్ని పరిస్థితులందును విశేషమందు నిరువురు ప్రజాహితేవన లుండజాలరు. కాని మాభిన్నాభిప్రాయములు ఒండొరులు బహిర్గతము గావించుకొనినపుడు స్వల్ప అంతరముల గల్గియుండెడివి. భారతదేశమందు పత్రికానిర్వహణము సామాన్యముగ ధనసమృద్ధులనున కుపకరించదను విషయము ఎల్లరకు విశేషమే. అట్టితరీ ఆనేక బలవంతులకు పోటీదారులం దిప్పుడు మదరాసునంటి ఇట్టిగొప్పపక్షముందు ఆదాయమును రాబట్టుటయే ఘనముగకార్యసాధనము. జనతెల్లగు పత్రికానిర్వహణములను తగవై నెట్టి ఉపద్రవము గలుగకుండ తప్పించుకొనవలయునని తలంచుకొనుటకే కన్యూరి రంగయ్యంగారి కార్యమునకు గడంగిరి. తేజోవంతునిభవము, ప్రపంచజ్ఞానము పరిపక్వదశయందుండియు "హిందూ" పత్రికా సంపాదకత్వమును జేపట్టెను. దేశమందు భారతీయులచే నడుపబడు పత్రికలలో మిగుల జయప్రదమును, అత్యుత్తమమును, ప్రకాశవంతముగ నొనర్చెను. భారతదేశమందంతటను తన పత్రిక సామర్థ్యమును మాత్రమేగాక నానావిషయములు మార్పుటయందభిరుచి, రసవంతములగు సంశయముల నెన్నుట కొంచెల చాచకయు, ప్రజాభిప్రాయమును వ్యక్తపరుచుటయందుగల నాపాపగుణముల ప్రశంసించినవాడైతరు. ఈవిషయములనుపేర్కొనుటకు పాపింపగలెను. అట్టితరీ ఎవ్వరను పత్రికాసిద్ధాంతములతో నెంతగ భేదించిన నారాపత్రికలందు గురువీకము నొసంగకుండ గలుగుదురా? (మహాత్మునిద్వేషించి) అర్యా, తమరు ప్రజాహితేవనమందొక ఆదర్శము నేర్పరచితిరి. అది కొన్నిసమయములం దనుసరించుటకు మిగుల కష్టసాధ్యము. కాని ప్రతి ఆత్యగౌరవముగల వాడును దాని నాచరించుటకు ప్రయత్నించునని తలచిన సామానికదను. శేవల రాచకీయ క్రిందుమీదులే మానవజీవితమందలి అత్యున్నతతాళములు గావని మీరు ప్రకటించితిరి. జీవిత నిర్వహణమందువలె రాచకీయధిపతుల నిర్వహణమందు నున్నతరగతుల ప్రజలతోడను సాహచర్యము, సామధూతి మొదలగు ఉన్నతదృక్పథములను గలిగియుండవలెనని తాము ప్రకటించితిరి. సామ్యజనికనూత్రముల పాక్షికవాదములకు లోనుగుతుండ జేయవలెననినా కోరిక.

శ్రీనాథమర్కతుడు

కన్యూరి రంగయ్యంగారు తమ జీవితకాల మందలి చాల భాగము తీవ్రవాదముల నడుచుగడచిరి. ఇతరులను తీవ్రముగ విమర్శించిరి; తీవ్రముగ విమర్శింపబడిరి. అత్యున్నత సామాన్యముగ లోబడెడివారుగారు. సంవత్సరముల తరబడి మదరాసు ప్రభుత్వముపై అట్టి నిర్భయముగ ప్రతికక్షను సాధించియుండుట ఘోరము మరచియుండదు. ముఖ్యముగ కన్యూరిరంగయ్యంగారును ప్రస్తుతము మిషనుకుమారున్న బెనెంటు గారును మదరాసు ప్రభుత్వమును సహేతుకముగ లొంగగోయుటకు ప్రయత్నించిన ఆదినముల స్ఫురణకు చెప్పుకొనుడు. నే నెల్లప్పుడు వారి పక్షము వహించియుండక పోవచ్చును. కాని వారు ప్రభుత్వముతో సాగించుచుండిన పోరాటమునందలి ధైర్యసాహసములను పాదుమును నేను ప్రశంసించుచుండెడివాడనాను. ఇప్పటికిని కీర్తికేసులకు కృతజ్ఞతను వెలిబుచ్చుట యందెవ్వరికిని తీసికొను. నుకొత్తమును నిగ్రహమును గల్గిన స్వభావపటుత్వము గలిగిన విజ్ఞానవీరుతో స్వభావముయొక్క ఆదిగుర్మమును సముపార్జించిన మిశ్రుజీవానితో (వినును వినుడు హర్షధ్వజులు) గడ జేపట్టిన భీమనేయని అపూర్వసాహసమును ప్రకటించుచున్న మిశ్రుజీవానితో నీవిషయముల అల్పసాధనములతో బహిర్గతముగ చర్చింప నుద్దేశింపను. భూర్యము మహావృక్షముల సమూహముగ తెరికి కొండల చెల్లించిన హనుమంతుని మీరు స్ఫుగింతు తెచ్చుచున్నార (హర్షము) కావున మిశ్రుజీవానితో నేను వాగ్వాదమును సలుపజాలను.

ప్రజాసేవకుడు—పత్రికాధిపతి

కాని నేడు మీరు ప్రజాహితైక జీవమును ఉన్నతాదర్శము పత్రికాధిపతియొక్క ఆశయమునకు భిన్నమని పల్కియుంటిరి. సంఘమునకు బోధించుటయే మీ విధ్యుక్త ధర్మమని చెప్పియుంటిరి. పత్రికాధిపులపని ప్రజలకష్టములను విచక్షింపముల, లోపలలోపముల గమనించి బహిర్గతము గావించుట. కీ|| శే|| కన్యూరి రంగయ్యంగారట్టి ఆదర్శమును గాంచగలిగిరి. పత్రికాధిపు ఉన్నతాశయమును మహాత్మునివంటి ప్రజాప్రసాదకుని ఆశయమును భిన్నముగ చూడునని నేనంగీకరింపజాలను. ఎట్టినిపుణుడును, ప్రజాసేవము వడసిన పత్రికాధిపుడుగాని, ఎవ్వడుగాని, తనసంఘ క్రేయమున కొసంగబడిన లేజమును బహిర్గతము గాకుండ జేయుటకు మాట్లాడుచు పిదప శాస్త్రిగారు కన్యూరి రంగయ్యంగారి భాయాపలును నుద్దేశించి వారినిశ్వలముగ పెదవులనుండి ప్రజల తెల్లపుడు గొప్పసందేశములు వెలువడుచుండెననియు, వారి తేజస్వారిత నయనములయందు వశీకరణగలదనియు, వారి కిందూర దృష్టి గలదనియు, వారి ఉన్నతముగ నెన్నుదురు విజ్ఞానయుతమనియు, వర్ణించిరి. కన్యూరిరంగయ్యంగారు స్వభావముచే పత్రికాధిపుని గుణములు కల్గియుండిరి. వారు సాంఘికాచారములను గమనించిరి. చారివలుకుబడి, వారిజీవితానుభవము ఆ సమానములు, అట్టిధీరుడు మనసమక్షమునుండి శాంతియుతముగ భూమిక గొంపొబడిరి. కార్యాలయపు చిక్కులుగాని, గృహచిక్కులములు గాని వారేమాత్రము జాధింపజాలవు. తమ సంఘోధరణమునకై పాటుబడుకొరికితోడను, తమపరస్పరము సంఘక్రేయమునకు భారపోయుకాంక్షచెక్కపిడేయు పత్రికానిర్వహణులై లెల్లగు. కీ|| శే|| కన్యూరి రంగయ్యంగారి జీవితానుభవమునుంచి బాధ్యత న్యాయశీలనబోదార్థము మున్నగు నుగుణపుంజముల బడయగల్గుదురుగాక! హిందూపత్రిక తనయశస్సును నిలుపుకొనిచిరకాలము జయప్రదముగ వర్తిల్లుగాక!

పిమ్మట యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు అధ్యక్షులకు మహాత్మునకు వందనము లర్పించుచు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారి యభిప్రాయములు మహాత్మునితో నేకీభవించుచున్నవనియు ఒకచో నేదైనభేదముండిన తాము మహాత్మునె అనుసరించెదమనియు పల్కిరి.

పిదప ఈమాతేషయొక్క జ్ఞాపకవిష్ణుముగ మహాత్మునకు వెండితో చేయబడిన రాటును నొకదానిని హిందూపత్రికా కార్యాలయసభ్యులు సమర్పించిరి. (అంతట సభ జయప్రదముగ ముగిసెను.)

గాంధీ మహాత్మునకు పక్షాలు స్త్రీల కాలగమన సభ్యులు
సన్మానపత్రము చదివిన పిదప ఆయన ఆంగ్లభాషలో నిట్లు
అనవలసివచ్చును.

సోదరి మణులారా, మిత్రులారా! కన్నులపండువుగా సభ సభకు రించిన మీయందరకు నేను పంపనము లర్పించుచున్నాను. భారతదేశము యొక్క భావిదశ మీయందరి ఆరణ్య తులంబిమిడియన్నది. నే నన్నేండ్లకుండి స్వప్నములందు గూడ తలపోయుచుండిన స్వరాజ్యము మీరు పురుషులతో సహకార మొనర్చుకుండినచో దుర్లభమగును. నేను స్త్రీల కుపన్యసించు నపుడెల్ల స్వరాజ్యమనగా రామరాజ్యమని చెప్పుచున్నాను. నీతామహలక్ష్మీవంటి స్త్రీరత్నములు యెన్నో వేలనుండి యుండినగాని రామరాజ్యము లభింపదు. స్త్రీరాముని కాలమునందు ఆనీతాదేవియు స్త్రీరాముడును కద్దరు, తమ వేళమునందు తయారయిన ప్రతీప్రప్రముల తప్ప వేరేమియు ధరింపలేదని నేను నమ్ముచుగా చెప్పగలను. నీతాదేవి భారతదేశమంతయు కాలినడకను సుంపరించినపుడు మీవలె విశేషకలగలవస్త్రములు ధరింపలేదు. కద్దరు వస్త్రములనే ధరించెను నీతాదేవికి అలంకారమునకు నాడుకకు తన వేళములో తనూరయిన బట్టలు ఆధరణములే సరిపోయెను. కాని యిప్పటి స్త్రీలు కద్దరును మోటాగానుండునని నిరసించుచున్నారు.

మీరు కద్దరును విడిచి పెట్టుటవలన మీసోదర సోదరిమణులు వేలకొలది నిర్భాగ్యులగుచున్నారు. దరిద్రదేవతను గొల్చుచున్నారు. ధనవంతులగు మీరు 18 మూలల ఖరీదుగల రంగుల బట్టలను కట్టుకొని సభలకువచ్చుట కష్టముగానుండదు. మీవేమియు బాధతోచదుకాని గ్రామములలో మీ సోదరిమణులెంతయుండి సీరలేగాక తన తిండియైనతేక మాడుచున్నారో మీకు తెలియదా! వందలకొలది వేలకొలదిగలన్న యాపేదవారలకు వారుధరించు చింకిగుడ్డలతప్ప వేరేమి వస్త్రములు లేవని నే జెప్పు యానాకాగ్యము అమానుషమైన సత్యమని నమ్ముదు. అందుచే వారి శ్రేయము నారనియు, మీకుతమను, మీదైవము నుద్దేశించియు యామీవి దేశవస్త్రములను విసర్జించి యేరితి కద్దరుచీరలు లభించిన నట్టివియే ధరించవలెనని కోరుచున్నాను.

కద్దరుబట్ట చతురశ్రేయములకై మీరిందగు దినమునకు ఒక 1/2 గంట కాలము నూలువడికి ఆనూలును దేశమునకు కానుకగా నిర్పించునని గోరుచున్నాను. ఆప్పుడు కద్దరును చతురశ్రేయములకు విలువండును.

దుఃఖ కారణము

ఈ ప్రదర్శనమునందు మీసోదరిమణులు నూలు పడుకుటను మీరుజూచి యేయుండురు. మీరుగూడ ఆరీతిగా వడుకువలెను. భారతదేశమునందు కొన్నేండ్ల క్రిందటివత్తకు ప్రతియింటను యిచ్చుడును వంటపొయ్యి యెల్లు తప్పని సరిగానుండున్నదో ఆరీతినే రాట్లుములుగూడ నుండెడివి. మీరందరు నూలు పడుకుటమీది ఆ రాట్లుముల సంకరింపజేసిరి. వాటిని విడిచి పెట్టుటవలన యింటికివచ్చు రాబడిలో 1/4 వంతు లోలగి పోయినది. మగల యారాట్లు లక్ష్మీని యధాస్థానమునకు తెచ్చి పెట్టవలెనని విమర్శిగోరుచున్నాను మీరందరు సమావేశమయిన యాయత్తము నాకానందదాయకమే. కాని నాసోదరిమణులు యారీతిగా విశేషవస్త్రములతోనే సభలకు వచ్చుచుండుట గాంచివో త్వరలోనే ఆయానందము దుఃఖముగా మారును. ప్రతిభద్రలోను నేతెప్పినది నేనే వినుచుండుట నావాంఛగాదు. నామాటలు కొందరి మనస్సులందైన దృఢముగానాటి ఆచరణలోనికి రాగలవన నమ్ముచున్నానో నేను సభలలో ఉపస్థాపించుచున్నాను. ఈమధ్యాహ్న మిహ్నంబు ఉచ్చరించిన పలకులు గూడ ట్టి ఫలమును బొందుగాక."

సంఘ సేవ మానవుని ధృక్

ధర్మము

సంఘ సేవకు రాటముల స్త్రీభారము

నిమ్నజాతులకు మహాత్ముని సందేశము

నిమ్నజాతినము మహాత్ముడు ఉదయము పదిగంటలకు మధరాసునందలి ఆదిరావిడులకు తదితర నిమ్నజాతులకు వైటుపాడుభవనమునందు దివ్య సదేశ మొసంగిరి.సభాభవనము పచ్చని ఆకు తోరణములవేతను, జాతీయ పతాకములవేత సలంకరింపబడెను. సుమారు వెయ్యింటికిపైగ న స్త్రీజాతులవారు సభకు విచ్చేసిరి.

ప్రథమమున టి. వి. కేవగిరి అయ్యగారు సభాస్థాపకులగు సంఘ సంస్కారసమితియొక్క చరిత్రను క్లుప్తముగ

నివేదించిరి. సన్యాసవ్రతములు చదువబడిన పదవ మహాత్ముడిట్లువన్యసించెను.

మహాత్ముని ఉపన్యాసము

నాటిసమావేశముతో తమ కార్యక్రమమును ప్రారంభించుట కంతయు సంతస మగుచున్నదనియు, స్త్రీనివాసయ్యంగారు అస్పృశ్యతానివారణమునకు మించి క్రద్దగనుపరచుట ఎల్లరకు విదితమేయనియు, ప్రస్తుతము యువజనులు సాంఘిక సేవజేయుటకు ఆత్మాభ్యుదయము గనరచుచున్నారనియు, యువకులు సనికంటెను ప్రోత్సాహము నెక్కువగ గోరుదురని పట్కిరి. ప్రపంచమునకు ఎటుకబడక, కీర్తి నాశంపక, అత్యుత్తరమగు సాంఘిక సేవయందు నిమగ్నులైన వందలకొలది యువకులు దేశమందంతట గలరు. ఇచ్చటల మధరాసునందు నాగరికతయను కట్టా సౌకర్యములుగలవు. కాని నేవేర్కొను నట్టియువకులు తమ సర్వకాలమును సాంఘిక సేవ అంశే గడపెదరు. వారు బాహ్యప్రపంచము యొక్క స్థితిగతులన్నిటికిని దూరధూలుగ నున్నారు. వారు వారాపత్రికల జూడగ. వారిలో భుక్తు వేళములకు తావులేదు. వారెవరి కొరక నేవజేయుచున్నారో వానితోడనే కలసి మెలంగెదరు. వారి నిరాదంబర కృషిని మీ రనుసరింపగోరెదను. వారు తపస్సుగ చలించెడి ఆస్పార్థరహితమగు కృషిని ఆచర్యముగ నైకొనుదు, నిజమగు సాంఘిక సేవయన నేమియో తెరుంగని యువకులకది ప్రోత్సాహజనకముగ నుండగలను. ఆసేవయందేమన విశ్వాసారమండియు ఇమిడియున్నది. ప్రస్తుత విద్యాలయములందు దొంగదొంగ విద్యార్థివాసమునను నేను విరోధినిగాను కాని నాజీవితవిధానయందే దక్షిణీయ స్థానమునే ఆకమించును. జాతీయసేవ జేయుటకు తోడ్పడనిచో విద్యార్థివాసమును నేమిలువజేయను. పెద్దపెద్ద పట్టణములందు గావించబడు సంఘసేవ కేవలము కులాసాగా పరిగణింపబడుచున్నది. కాని మన దినచర్యయందు దానికి అగ్రస్థాన మొసంగబడవలెను. మీరు చేయుచున్న ఉత్తమసేవకు నామనః పూర్వకపంపనములు.

రాటములేనిది సాంఘిక సేవ సంప్రార్థిగాజూచు

ఖద్దరు, రాటములేనిది సాంఘిక సేవ పూర్తిగాజూచుదు. మీరు దీనినిగాంచి పరిహసించవచ్చును. కాని కాలము మారుచున్నది. సాంఘిక సేవయందు రాటము అత్యున్నతస్థానము నాక్రమించుచున్నది. ఖద్దరునుధరింపక, వడుకుట తెలియనివాడు సంఘసేవకుడును నామమున కడర్చు గాబోవు తమగమరానున్నది. కారణమేమి? నీవు సేవజేవు; నీసంఘముయొక్క ఆంశ్యజాతులసేవనే నీవు చేశానటయు క్తమే. కాని ఈ తరగతి వారు పట్టణములందుగాక పల్లెటూళ్లయందు నివసించుచున్నారను విషయమును మరుచుకు. మనజనసంఖ్యయందు పదియవ భాగము గ్రామములందు తిండిలే జీవించున్నారని నాబోటి వాడు గాదు నుప్రసిద్ధ చరిత్రకారులు జెప్పియున్నారు. అవిషయమును మరుచుకు, వారలకు జేయుటకు హేతుమేమినిక సంవత్సరముందు దాదాపు 4 మాసములు ఎట్టిపని లేకయుండవలసిన వారగుచున్నారు. ఈలక్షలకొలది జనులను తయారుచేయ ప్రయత్నించిన ఎల్లరకు సామాన్యమగు నోకకృత్తియుండవలెను. అట్టివృత్తి రాటముతప్ప వేరేమియు నేను దయయుంచి వ్యక్తి దృష్టిచే నీడనుపట్టన వీక్షించబోవుదు. జాతీయదృష్టిచే బరికించిన ఈమొలెము కొన్నిలక్షల సంఖ్యగాక 1.0 కోట్లమాప్యములగును. సద్యోఫలితమును గలుగజేయు కృషి ఇది ఒకకట్టే మనము స్వయముగ వడికిన గాని రాటము జనసామాన్యమును విశేషరణము జేయజాలదు. ఇందు ప్రభుత్వవిధుల మేరయను లేదు. ఆకాభంగమును లేదు. ఒక్కొక్కజను దారమును మనదేశ భాగ్యమును వృద్ధిజేసి, అన్నముకల అల్లాడు మన వీధివారలకు స్వల్పదాయమునైన యొసంగును. కావున ఓ నాయకులారా! సాంఘిక సేవకులారా! మిమ్ముల నెల్ల రతో నేవత్సరి విధేయుడనై మనవిచేయునదేమన ఈసంస్థను చక్కగ గ్రహించి మీ మీ బుద్ధివైకేద్యమును వినియోగించి పరిష్కరించుడు. మీరలుల విశ్వలబుద్ధితో నాలోచించి పి. సి. కే. గారు అంగీకరించినటుల "భారత దేశమందలి దరిద్రులకు రాటముచే తప్ప మోక్షము లేదను" అభిప్రాయమునకు నిష్పంశయముగ నచ్చేదరని నే విశ్వసించుచున్నాను. నేను నేను కాలమునకు వ్యతిరేకముగ పనిజేయుచున్నాను. నేను తిరిగి మరొకసారి మిమ్ముల గాంచగలిగినప్పుడు మీరెల్లరు సంప్రార్థఖద్దరుధారులై యుండురని విశ్వసించెదను. వందనములు.

పింగళ ఆతిథ్యము చేలగ సభ విరమింపబడెను.

భారత శాసనసభ

నేటిదినచర్య

బెంగాలు క్రిమినలు లాసవరణ (అనుబంధ) చట్టము

స్వరాజ్య స్వతంత్రపక్షముల వైఖరి

శ్రీశ్రీ, మాన్య 22:—రేపు సభయందు హోమెంటరు సర్ అలెగ్జాండరు మడ్జిమెనుగారు బెంగాలు క్రిమినలు లాసవరణ అనుబంధచట్టమును ప్రవేశపెట్టెదరు. స్వరాజ్యపార్టీయను స్వతంత్రవాదులును బిల్లువిషయమై అవలంబింపవలసిన చర్యను ఆలోచించుటకు వేరువేరుగ సమావేశములకుగావించిరి. తర్వాత రెండుపక్షములను గలసి విషయముపై చర్చించెను. బిల్లును ప్రభుత్వము కాపనసభ యందు ప్రవేశపెట్టుటకు సంయుక్తసమావేశమునందున్న నిశ్చయింపబడెను. కాని బిల్లుపై చర్చ ప్రారంభమగునప్పుడు బెంగాలు ఆర్డీ సమ్మతి ప్రతిఘటించినవారు దానిని బలపరుచుటకు గావించునట్లు యాచర్యమునకు ఉభయపక్షములవారు అంగీ రింప రని నాయకులు స్పష్టముగ జెప్పెదరు. కాని ముద్దా యాలకు ప్రాకోర్టు నకు బిల్లులు చేసి కొనుటకీయు సౌకర్యమునకు వారు భంగమును గల్గింప దలచుకొనలేదు. కాబట్టి మూడవ క్లాజు అధికారసభ్యుల వోటుబలముచే ఆమోదించదు నట్లుగ ఉభయపక్షముల సభ్యులును తౌల్యస్థితియును ఏర్పించెనరు. కాని మిగిలిన మూడుఅసెసాలుగల అయిదు ఆరు క్లాజులను గద్దగావించుటకు రెండుపక్షములను వోటుచేయును బిల్లు యాతీయన సవరణ చేయబడిన పిదప సవరణ కాబడిన బిల్లును ఆమోదించవలసినదని హోమెంటరు ప్రతిపాదించిన యొక రెండు రాగడియ పక్షములవారును వోటుచేయును. ప్రభుత్వ సభ్యుల వోటుచే బిల్లు పాస్యగావయ్యెను.

నరబలి

శ్రీశ్రీ, మాన్య 22:—భారత శాసనసభ నేటి ఉదయమున సర్ ప్రెటెంటు వైటుగారి అధ్యక్షతకరింద సమావేశమయ్యెను. బెంగాలు ఆర్డీ సెంసు ఆట్ట సప్లిమెంటరీ బిల్లును ఆలోచించి పాస్యచేయుటకును గవరుగారి పునస్సంభావనయొనిర్ణయ చట్టమును రెండవసారియు మూడవసారియు ప్రవేశపెట్టుట కనుజ్ఞ నీయవలయుననియు హోమెంటరు గోరెను.

కొన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానమిచ్చెను. శ్రీరాధుపట్ట సర్వాణకమిటీ నోకదానిని యేర్పాటు గావించవలయునని నూచించుచు మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభ రిపోర్టును బంపెనని అన్నీ గారికి నుడ్డిమేనుగాను సమాధానమిచ్చిరి. కరన్నాండెస్సు ప్రభుత్వము పరిమించ దలచుకొనలేను. కాని శ్రీరాధుపట్ట సర్వాణకమిటీకు గల నిబంధాలు కావలసియెడ గౌరవనీయ సభ్యులకు స్పష్టము చేయబడును.

నరబలిఆచారము

బానిసగాండ్రు బలిగాబడెదననియు, హూకాంగులలో యు కుత్తరమందు గల ప్రాంతమందు గల నానులను ఆనాగరిక తెగయందు నరబలి ఆచార వికనుగలదని జోషిగారి ప్రశ్నపై న్ని ను (లే గారు సమాధాన మిచ్చిరి. ఈవిషయమును బానిసత్వమునుగరించి విచారించుట కిటికల సీప్రాంతమందు బత్కాగన్నుగారు పర్యటనముగావించిరి. వారిమాచనలను ప్రభుత్వము శ్రద్ధలో విచారించుచున్నది. ఆ ప్రాంతము నాక్రమించుట ప్రభుత్వమలంబించినచో యా క్కూరాచారము నశించుననిజలముట కేవలము పారబాటు. నానా జాతిసమితి కోరికప్రకార మిప్రాంతమందలిగల బానిసత్వమును గరించిన విషయములై గవార్టుచేయబడెను. (అ. (సె)

వ్యాయమ క్రీడావార్తలు

తెన్నిను పోటీపందెములు

దక్షిణఇండియా అథ్లెట్స్ అసోసియేషనువారి యాజమాన్యమున జరుగుచున్న తెన్నిను పోటీ పందెములలో శనివారము సాయంకాలము రెండు ఆటలుజరిగెను స్త్రీలు సింగిల్స్ సెమిఫైనల్స్యందు ఓడిన కొలంపతి రైటుపది ఆడిరి కొలము సెమి ఫైనల్స్యందు రెండుసెట్లలో రైటుపది నోడించిరి. 8.6, 6.1 కొలంపతికి ప్రత్యేక బహుమాన మివ్వబడును.

పురుషుల డబుల్స్యంలో యె.కా. యస్. ఆర్. శర్మ విశ్వ నాథంగారు త్యాగరాజునుప్రసారు గార్లతోడించిరి. (8.8; 6-4)

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1925-వ సం. మార్చి 23 వ తేదీ

శనివారము

ఇరిగేషను వనరులు

దేశమునందు ఇరిగేషను సౌకర్యము లింత వరకు చాలా తక్కువగా నున్నవనట ఎల్ల రెజిగిన సంగతియే. రైల్వేలపట్ల జాపెడి శ్రద్ధను ప్రభుత్వమువారు ఇరిగేషనుపట్ల జూపుటలేదు. ఇరిగేషనుపై ప్రతీసంవత్సరమును ఖర్చుపెట్టెడి ద్రవ్యము చాల తక్కువగానున్నది. ఇరిగేషను ప్రాజెక్టులనేములు కొనసాగుటలేదు. ఇరిగేషనుపట్ల మూలమున, ఏదయో మహాదృష్టము గలుగునని యాశించిరి గాని, ఇంకిను ఓల్లు శాసనముగాలేదు. ఈవిషయమై సత్యమూర్తిగారు శ్రద్ధించి, బిల్లును కలెక్టరుల యభిప్రాయమునకై బంపిరిని దెలిసెను. శాసనసభలో సంగీకరించిన చట్టముమీద ఎరల మండలాధికారుల యభిప్రాయము గైకొనుట, పంతి చర్యగ గనుపించుచున్నది. లామెంబరుగారి విషయమై దెలిపిన హేతువులు సమంజసముగ గనుపింపవు. మరల నొక సవరణ చట్టమును ప్రభుత్వము వారు దీసికొని రావచ్చునని, లామెంబరుగారి ప్రసంగము బట్టి గ్రహించవచ్చును. ఇరిగేషనుపట్ల ఎంత కాలమున కమలులోనకవచ్చునో జెప్పటకు ఏలు గనుపించదు. ఈచట్టము కొనసాగినగాని, క్రొత్త ప్రాజెక్టులను నెలకొల్పవలెదని ప్రభుత్వమువారు జెప్పటచే, అట్టి శుభతిరుణ మెఠెంచువరకు ప్రజలు ఓపికతో వేచియుండువలెను. మద్రాసు శాసనసభ్యులు షలువురు తమతమ మండలములలో ఇరిగేషను వనరులను వృద్ధిజేయవలెనని విన్నవించిరి. కాని, లామెంబరుగారి సమాధానములు తృప్తికరముగ దోషవు.

తమమీడితిమగు పశ్చిమాంధ్రము సందేహ మరికొన్ని ప్రదేశములందెమి, మెనరు ఇరిగేషను వర్కులను బాగుపరచవలెనని, శాసనసభ్యులు గొరిరి. ప్రాచీన తీర్మానములు మున్నగునపి బహుజనుల కుపయోగ పడుచుండెడివి. అవి యిప్పుడు మిక్కిలి దుస్స్థితియందున్నవి. కొన్ని అసలే సరుపయోగ మయినవి. మరికొన్ని నానాటికి చెడిపోవుచున్నవి. వీనిపట్ల అధికారులు ఉపేక్ష సహించుటచే, పశ్చిమాంధ్రదేశమున తమము చెలరెగుట వింతగాదు. ఒకవంక కాలువ సౌకర్యములుగాని, వేరొకవంక తీర్మానసౌకర్యములుగాని లేక, ప్రజలమిత బాధలకు లోనగుచున్నారు. ఈవిషయమై విచారణ సలుపుటకు ప్రత్యేక విచారణసంఘము నేర్పరచెదమని లామెంబరుగారు వాగ్దానముజేసిరి. కాని, విచారణ సంఘము లసిన ప్రజలకు మిగుల విసు పెర్పడి నది. వీనిమూలమున కాలహరణముదప్ప మేరు ప్రయోజనము గలుగదని అనుభవము దెలుపుచున్నది. నూతన విచారణసంఘమువలన నెంత వరకు లాభముండునో చూడవలయును. ఈసంవత్సరపు బడ్జెటుజూచిన, ఏబదిఅయిదులక్షలు ఇరిగేషను క్రింద ఖర్చు పడినటుల గనుపించును. 1925-26 సంవత్సరమునకు నలుబదిఏనిమిదిలక్షల వ్యయమును మాత్రమే అంచనా వైచుట అభివృద్ధిసూచకము గానేరదు.

కొలది కాలముక్రిందట, 1923-24 సంవత్సరపు ఇరిగేషను రిపోర్టు వెలువడినది. ఈ రిపోర్టు మిగుల నిరుత్సాహకరముగ జూపెట్టును. ఇరిగేషను లాభముపొందిన భూముల విస్తీర్ణము, అంతకు పూర్వమునకన్న 444,366 ఎకరములు తగ్గిపోయెను. సాగుజేయబడిన మొత్తపుభూముల విస్తీర్ణము 1,338,614 ఎకరములు తగ్గిపోయెను. కావేరీ-మేటూరు ప్రాజెక్టు ఇండియామంత్రిగారి అంగీకారము పొందెనని ఇటీవల ప్రకటించబడెను. దక్షిణార్కాటలో తోలదూరు ప్రాజెక్టు పూర్తియయ్యెను. ఆంధ్రదేశపు ప్రాజెక్టులమాత్రము అభివృద్ధి గాంచుకున్నవి. కృష్ణా రిజర్వాయరు ప్రాజెక్టు మున్నగున వింకను అంతరిక్షమున ప్రేలాడుచున్నవి. పరిపాలనపు రిపోర్టులు సామాన్యముగ ప్రాతసంగతులను వివరించుచుండును. ఒక సంవత్సరము గడిచినగాని నవి వెలువడకుండుటచే, ప్రజలు వానిని జడువమెల్లరు. ఈమారు వెలువడిన రిపోర్టుమాత్రము నూతనాంశములనుగూడ పొందుపరుచుచున్నదని, తెలుపబడినది. పశ్చిమాంధ్రదేశపు దుస్స్థితిని రిపోర్టుగూర్తించుచున్నదిగాని, ధనాభావమును సాకుగ జూపుచున్నది. కృష్ణానదికి సంబంధించిన సంగమేశ్వరము ప్రాజెక్టును, నైజాము ప్రభుత్వముతో పరిష్కారము జరుగువరకు, కొనసాగింప వీలులేదని, నివేదిక దెలుపుచున్నది.

తుంగభద్రానదికి సంబంధించిన, బల్లారి కాలువ ప్రాజెక్టు డబ్బులేక నిలిపివేయబడెనట. తుంగభద్రనీరును రిజర్వాయరులో కూడబెట్టి పశ్చిమాంధ్రమున కుపయోగపడునటుల జేయవలెనని 1924 సంవత్సరమున సంగల్పింపబడెనుగాని, వ్యయమధికమగునని ఎంచి, ఆపివేయబడెనట. ప్రజలసౌఖ్యము ముఖ్యమని నెంచుచో, ధనవ్యయముగూర్చి భయపడ నవసరముండదు. ఇటువంటి ముఖ్యవిషయములలో ప్రభుత్వమువారు సామాన్యము జూపనియెడల, వారు ప్రజలకు జేతుగల మేలు అత్యల్పము. కృష్ణానదికట్టపై ఇదివరకున్న మూడుఅడుగుల పట్టరులను దీచివైచి 6 అడుగుల పట్టరులను నిలుపుట భావ్యముగనున్నది. ఈవని, 1925 సంవత్సరపు జులై నెలలో పూర్తియగునని యూహింపబడుచున్నది. హైద్రో ఎలక్ట్రిక్కు స్కీములగూర్చి రిపోర్టు కొంత దెలుపుచున్నది. చెన్నరాజధానియందంతటను నీటి శక్తి ద్వారా విద్యుచ్ఛక్తిని జనింపజేసి పరిశ్రమల కుపయోగింపవచ్చునని, అధికారులు భావించుచున్నారు. కాని ఇట్టి స్కీములు చాల ధనవ్యయముతో గూడుకొనియున్నవి. ప్రస్తుత సిటిలో హిందూదేశము వీనిని కొనసాగింపగలదా యని యూహింపవలయును.

లామెంబరుగారి విషయమై మొన్నటిదినమున కొన్ని వివరములను దెలిపిరి. ప్రభుత్వమువారిట్టి స్కీమును తలపెట్టజాలరు. ప్రైవేటుకంపెనీ లిందుకు

బూసవలయును. యూరపియను క్యాపిటలు గలిసినగాని యీషని నెలవేరదని, లామెంబరుగారు స్పష్టముగ దెలిపిరి. హైద్రో ఎలక్ట్రిక్కు విధానము లెంత యవసరమయినను, విదేశపుడబ్బు పెట్టుబడిని ప్రోత్సహపరచుట వివేకముగాదు. పులినిజూచినక్క వాతబెట్టుకొనినటుల, సంవత్సరములదూరముగ పాశ్చాత్య దేశములతోగాని, కోటిశ్చరులుగల బొంబాయితోగాని, కడుబీదయగు చెన్నరాజధాని బరుగిడవయత్నించు భావ్యముగ దోషదు. తమ నివారణార్థమై పశ్చిమాంధ్రముబాటు ప్రాంతములకు ఇరిగేషను సౌకర్యములను ముందుగా చేకూర్చి, ఆపిమ్మట పెద్దవిషయముల గూర్చి యోచించి వచ్చును. డబ్బు లేకుండుటచే, ఇరిగేషను ప్రాజెక్టుల సేకములను నిలిపివేయవలసి వచ్చెననియు, ఇరిగేషనుశాఖయు వ్యవశాఖయు చేతులగలిపి త్వరితా నభివృద్ధి జూపవలెననియు రిపోర్టు గోరుచున్నది. రాష్ట్రకష్టముల నిపుడు తగ్గించుటచే, సత్వరాభివృద్ధి సాధ్యమగునా? గోదావరి కృష్ణా విధానములవలె, క్రొత్తవానిని నెలకొల్పుట కీక మీద సాధ్యపడదని, ఫీఫ్ ఇంజనీరుగారి అభిప్రాయము. వీరి యభిప్రాయము షలువురకు నిరుత్సాహము గలిగింపకమానదు. ఆటులగుచో, ఇరిగేషనుబిల్లువలన చేకూరెడి నూతన సౌకర్యము లంతగ నుండనేరవు.

ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల

ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలకు సానికసంఘపాలన సంఘము లేల గ్రాంటుల నీయగూడదను ప్రశ్న మొన్నటిదినము మద్రాసు శాసనసభలో చర్చకు వచ్చెను. కళాశాలను ప్రభుత్వమువారు రికగ్రేజు చేయలేదను కారణముదప్ప వేరొక హేతువును మంత్రులు దెలుపజాలకబోయిరి. ప్రభుత్వసభ్యులు కళాశాలకు ధనసహాయము జేయుచుండగ, సానిక సంఘములేల సహాయము జేయగూడదో తెలియదు. కొంతకాలముక్రిందట సానికసంఘములు గ్రాంటుల నిచ్చుచుండెడివనుసంగతినీరువగూడదు. ఇప్పుడెలయింత పట్టుదల జూపవలయును? విద్యట్రాన్సుఫర్డు శాఖలో జేరినందు కిదియో లాభము? ప్రభుత్వమువారు రికగ్రేజుజేయని ప్రతిష్ఠాపనలకు గ్రాంటుల నిచ్చు యాచారము లేకపోలేదు. జాతీయ కళాశాలకు సహాయముజేయుటకు కొన్ని సానికసంఘములకు వెనుక నవకాశ మొసగబడెను. పిమ్మట, సహాయము జేయవలదని, ప్రభుత్వమువారు సానిక సంఘములకు తాళిదుసంపుటకు కారణమేమి? కళాశాల రికగ్రేజు కాలేదను కారణముగూచో, అది వరికి సంగతితెలియదా? కళాశాలకు, రికగ్రేషను కోరుచో తా మూల చించెదమని, పానగల్లురాజు గారు బలికిరి. ఉట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు దెలిపినటుల, అట్టికోర్కను కళాశాలాధికారులెన్నటికిని కోరనుట తథ్యము. ప్రభుత్వమువారు రికగ్రేజుచెయిసి ఆయుర్వేద వైద్యప్రతిష్ఠాపనలకు సానికసంఘములు గ్రాంటుల నిచ్చుచు నేయున్నవి. అందులకేల యామెంబరులేదని, యమగగ, వైద్యసహాయము సానికసంఘముల కర్తవ్యములలో నొక్కటియని, సర్ పాత్రోగారు దెలిపిరి. ఆటులగుచో విద్యాదానము అట్టివానిలో

జేరదా? ప్రభుత్వము వారు రిక్లైజ్ చేయని విద్యావద్ధులకు స్థానిక సంఘములు ప్రోత్సాహ మొనగగూడదా? అటులగుచో, స్థానికస్వపరిపాలనము నేతిబీరకాయవంటిదను ప్రతితి సార్థకము జేందకమానదు. మంత్రులు దెలిసిన సమాధానమును ప్రజలంగీకరింపజాలరు. స్థానిక సంఘముల స్వేచ్ఛ నీతిరున నిర్ధించుట స్వపరిపాలనాభివృద్ధిని నిర్ధించుట యగును. ప్రభుత్వమునకు జెప్పదగిన జవాబేమి? ప్రజలే యిట్టి ఈ జాతీయప్రతిష్ఠాపనలను పోషించుటదప్ప నేరుగాదు. శారదానికేతనమునకు సహాయముజేయు విషయమునను, స్థానిక సంఘముల స్వాతంత్ర్య మరికట్టబడెను. ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల విషయమునను అటులనే గావింపబడెను. మండలాధికారు లేతిరున నిర్ణయించిన, ప్రభుత్వమువారాతిరున మెలగెడినీతి సంధించినది. స్వపరిపాలనము లేనందువలన, దేశ మెట్టిదురస్థ ననుభవించుచున్నదో, యందుమూలమున కనుగొనవచ్చును.

దిగమింగుట

ఉష్ణపన్నును తగ్గింపవలయునని సామ్రాజ్య శాసనసభవారు మొదటి తీర్మానించినపుడు ఆత్మ్య తాహము జూపిరి. స్టేటుకౌన్సిలుసభవారు, తమ సహజోదార్థముతో ఉష్ణపన్నును మరల హెచ్చుజేసిరి. ఇది వీరికి మామూలగుటచే, ఆశ్చర్యము గలుగనేరదు. రామదాసుప్రభృతుల ప్రాతికూల్యము అక్కరకురాలేదు. ఆర్థిక సభ్యులగు బ్లాక్లెటూరు, వెనుకటి ఆచారము ననుసరించి ఉష్ణ పన్నును సర్దిపైజేయించెదరని తలచితిమి. కాని, వారీమారు క్రొత్తపద్ధతి నవలంబించిరి. సామ్రాజ్య శాసనసభకే స్టేటుకౌన్సిలు సభవారు సవరించిన చట్టమును మరల పంపిరి. దీని నంగీకరింపనియెడల రాష్ట్రకప్పములను తొలగింపమని, బ్లాక్లెటూరుగారు బెదిరించిరి. బ్లాక్లెటూరుగారి బెదిరింపు మొత్తముమీద పనిజేసెను. సామ్రాజ్య శాసనసభ్యులు మెత్తవడిరి. తమ వెనుకటి తీర్మానమును దిగమింగిరి. స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు నిశ్చలచిత్తులైయున్నను, లేదితరు లూగులాడిరి. కీరికి గలిగిన నూతన వివేకోదయమున కెంతయు మెచ్చుకొనవచ్చును. ఇట్టి గెలుపు ఓడులను 'లెక్కింప నవసరములేదు. స్వాతంత్ర సిద్ధికై జరుగవలసిన పని యంతయు ప్రజల మధ్యనే జరుగవలయును. స్వరాజ్యసాధము ప్రజలమధ్యనుండియే యద్భవింపవలెను. అచంచలమగు బునాదులపై నది యాధారపడవలయును. అధికారులతో నెంత చల్లాటముగావించినను, మంత్రాంగపు ఎత్తులందు వారిదే పైచేయిగుట సహజము. సామదానభేదదండో పాయములచే, వారు ప్రతికూలపక్షమువారిని వశపరచుకొనజాతురు. కాని, స్వాతంత్ర్య నిరతులగు ప్రజల నిట్టి ఆకర్షణములు లొంగదీయజాలవు. ప్రజల ప్రధాన కర్తవ్యమేమి? కాంగ్రెసుసంఘమును బలపరచి, నిర్మాణ కార్యక్రమమును దీక్షతో నిర్వహించుటయే. మహాత్ముడు నిన్నటిదినము సముద్ర తీరమున నొసగిన సందేశమిదియే. అయ్యది సఫలమగుగాక!

అడవుల పరిపాలనము

1923-24 సంవత్సరపు అడవుల పరిపాలనపు రిపోర్టునందు ఎంచదగిన విషయములు గమనింపవు. రసూలు కొండలో స్థాపించబడిన రంపపుకోతమిల్లు ఇంకను అభివృద్ధిజూపుటలేదు. నష్టము నికనుభవించవలసి వచ్చుచున్నది. శాసనసభ్యులు వలదు వలదని నను, ప్రభుత్వమువారు దీనిని స్థాపించిరి. ఇప్పుడయినను, వీరు తమమార్గమును విడువజాలకున్నారు అట వీ పంచాయతులు బాగుగ పనిచేయుచున్నవని రిపోర్టు దెలుపుచున్నది. పంచాయతులను నిర్వహించుట యందు భారతవర్షమునకు చిరకాలానుభవ ముండుటచే, అయ్యవి తిన్నగ కొనసాగుట వింతగాదు. పంచాయతులను సరియగు పద్ధతులపై నేర్పరచి, వానికి తగిన యధికారము లిచ్చుచో, ప్రజల స్వపరిపాలనా సామర్థ్యము వెల్లడి యగుననుటకు సందియము లేదు. పంచాయతీవిధానము పదకొండు జిల్లాలలో మాత్రమే అమలులో నున్నది. పంచాయతీ యుద్యోగి రిపోర్టుప్రకారము, 137 పంచాయతులు మిగుల బాగుగ పనిచేసిననియు, 169 పంచాయతులు తమధర్మముల ననుకూలముగ నిర్వహించెననియు, దెలియుచున్నది. గుంటూరుజిల్లాలో, పంచాయతులు మిగుల స్పష్టముగ బనిచేసినని రిపోర్టు దెలుపుచున్నది. అటు లగుచో, మండల ప్రజలు స్వపరిపాలనమునకు తగిన వారని ఋజువగుటలేదా? అడవుల క్రింద ఖర్చు విశేషముగ జరుగుచున్నది. నికరాదాయము మాత్రము అల్పము. అడవులనుండి లాభమును పొందుట కనుకూలమార్గములు లేవా?

మహాత్ముడు : ఆంధ్ర దేశ పర్యటనము

గాంధీమహాత్ముడు ఆంధ్రదేశమునకు రాబోవు మాసమున రాజాలనని తెలిపెను. కనీస మొకమాసము దినములు ఆంధ్రదేశమున పర్యటనము నలుప నెంచుటచే మహాత్ముడు ఏ నాలుగినముగో దిరుగుటకన్న నిదియే మేలని దోచును. ఆంధ్రులందుకాశాభంగులు గానక్కరలేదు. మహాత్ముడు జూను, జులైలలో తప్పకవచ్చును. ఈలోపుగ, తాము నలుపవలసిన ధర్మమును ఆంధ్రులు నిర్వహించుట యావశ్యకము. ఇంతవరకును, పండ్రెండు వందలకుపైగ నూలు చందా నిచ్చెడిసభ్యులు కాంగ్రెసులో చేరినటుల దెలియుచున్నది. ఈసంఖ్య పూర్తియగు సంఖ్యగాదని తలచెదము. పలుతావులనుండి అంకెలికను చేరియుండక పోవచ్చును. కాని, ఇట్టి యలన భావము మాత్రము ఊతవ్యము గాజాలదు. అన్ని రాష్ట్రములకన్నను నూలుచందా విషయమున ఎక్కుడు కార్యోత్సాహము జూపదగిన ఆంధ్రులే మందగితిని నడుచుచుండ తదితరుల కెట్టి ప్రోత్సాహము గలుగును? కాంగ్రెసుప్రతినిధి సంఘసభ్యులు నూలుచందా సీయవలయునని గోరినపుడు, ఆంధ్రదేశము ముందుకువచ్చి, కీర్తిబడసెను. అంత కన్నను నెక్కుడు తాహము సీమారు జూపి, కాంగ్రెసు సంఘమును బలపరచి, మహాత్ముని కల్లానము గలిగించుటకు ఆంధ్రులు కృషిపట్టెదరుగాక!

మరియొక నిదర్శనము

యూరపియనులు భారతీయులను వధించునపుడు, వారిపై పక్షపాతముజూపుట నిన్న నేడు యుదయించినదిగాదు. అనేక సంవత్సరములనుండియు ప్రజలీ విషయమై మొరలిడుచు నేయున్నారు. సోల్జరులు పంకా కూలీలను వధించునపుడు, లోపల నేదియో జబ్బేర్పడెనుగాని, నిజముగ నది హత్యగాదని నిర్ణయించిన నిదర్శనములు పెక్కులు గలవు. జాతివ్యత్యాసమునకు సత్యమూర్తి గారు మరియొక నిదర్శనము మద్రాసు శాసనసభలో మొన్న టిడినము బయల్పరచిరి. ఫ్రెంచిపనివాడొకడు, భారతీయు నెకరిని వధింపగ, కొలదిమాసముల శిక్ష ననుభవించకముందే అతనిని నిర్బంధమునుండి వదలివైచిరి. ఇందుకు కారణ మేమని ప్రశ్నింపగ, గవర్నరుగారు ప్రత్యేకముగ దయదలచిరని లామోయ గారు జెప్పిరి. కేవల మిది యొక్కటే కారణమగుచో ఎంతమాత్రము సమంజసముగానేరదు. ప్రజలలో బెరిగిన యనుమానముల కిది తోడగుట సహజము. నారాయణ మీననుగారి విషయమును ఆలోచించెదరా యని యడుగగ, ప్రభుత్వ సభ్యుడు జవాబుచెప్పకబోయెను. వర్ణవ్యత్యాసమున కీతిరున తావిచ్చుట, మిగులశోచనీయము.

కీ॥ శే॥ కరను ప్రభువుగారు

దెల్లి, మార్చి 22:—కీ॥ శే॥ కరనుప్రభువుగారి యాత్మకాంతి, నెంటుజేమ్సు క్రైస్తవాలయమున ప్రార్థనలుగావించబడెను. ప్రార్థన కేసను మెట్టరాగారీచే గావింపబడెను. రాజప్రతినిధి, లిట్టనుప్రభువు, కార్లనిర్వాహకసభ్యులు (యూరపియనులు, హిందువులుసహా) తదితరలనేకులును వచ్చిరి. భారతప్రభుత్వము, తమతరపున కర్ణమప్రభువుగారి యాత్మీయులకు సానుభూతి సమర్పింపవలసినదనియు, వారిమరణము సర్వజన సంతాపకరమనియు, దీరరాని నష్టమనియు చెల్లుచు మ్రోందపమంత్రికి తలినంపిరి. (ఆ. ప్రె.)

బద్ధువుడు సేనాని నియామకము

'సందేహము' హర్షము (ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతివార్త) లండను, మార్చి 22:—బద్ధువుడుగారిని భారతప్రధాన సేనానిగ నియమించినందులకు సందేహముహర్షమును చెల్లుచు ముడ్డిచును నిజేదికమునందు యెట్లుదృష్టనను ద్వంద్వవిధాన మపజయముగాంచి భరిష్టమై అనిశ్చయముగనున్నదని చెప్పకల యుననుచున్నది. భారతదేశపక్షితులను బాగుగకేరిగి తనక్రింది యుద్యోగులలో నుత్సాహ స్వాభావములను ప్రోత్సహింపగలిగ నటువంటి బద్ధువుడుసేనానిని మ్యూటిసి నాటినుంచి యాలోపల శిక్షింపింప యిప్పుడు నియమించుట యెక్కువవసరమని ఈ పత్రిక అభిప్రాయము.

కీ॥ శే॥ కరను ప్రభువు

హార్డింజిగారి వ్యక్తంప లండను, మార్చి 22:—సందేహముపత్రికయందు హార్డింజి ప్రభువు కీ॥ శే॥ కరనుప్రభువును అమితముగ ప్రశంసించిరి. కర్ణమగారు అతిసవరతగల్గి తనక్రిందియుద్యోగుల కత్తాహమును ప్రజ్వల్లజేసి పర్యును ఉద్యోగులకు ప్రోత్సాహము గలుగజేసిరిని ప్రశంసించిరి. ఐతే అట్టిసామర్థ్యమును భారతీయులు గ్రహింపజాలనపుడు అట్టిప్రాచ్యదేశములో నింతటి అత్యంతసామర్థ్యమువరమాదని హార్డింజిగారి కనమానముదోచుచున్నది. భారతీయులకు తమ దేశీయతే వారియిష్టమువచ్చియుల పాలించుట యిష్టమనుటలో సంశయములేదు. కర్ణమగారిప్రభుత్వమునందు విమర్శవాంఛముకటి గలదు. ఆయన పరిపాలనమనందు భారతీయుల నెక్కువనుండికేర్చుట కపకాశమియక పోయెను. అందుచేతనే భారతదేశమునందు ఆశాంతియు రాజద్రోహమును ప్రబలించుట మూలకారణములయ్యెనని హార్డింజిగారు నమ్ముచున్నారు. ఐతే ఆయనజేసినసంస్కరణములు భారతదేశమునకు చాలాభకరముగ నుండెనని చెల్లుచున్నారు.

మదరాసు వార్తలు

పోయినది:—టీవీమిటింగులో నిన్న సాయంత్రము హావార్డు మనుస్క్రిప్టులను పోయినది కనుక తీసినవారు ది యయుంచి యాక్రిందిచారికి యివ్వవలయును.

ఇట్లు
కు. యజ్ఞనారాయణ (టికెట్ విద్యార్థి)
(పచ్చయప్పహస్తలు)

కృష్ణగౌరవనభ:—ఈ సభవారి యాజమాన్యమున మానకలు వాస్తవ్యులు సంతానకృష్ణభాగవతులు కుమారులను నటకాభిభాగవతులుగాను (యెన్ను 15 సంవత్సరములు) తిరు వల్లికేళి పెద్దపీఠి 81 వ నెంబరుగృహమున (కారవహాలు) ఈనెల 25 వ తేది బుధవారం సాయంత్రము 4 1/2 గంటలకు డిక్టేటేకళ్యాణము పారికధగ చెప్పెదరు.

జంతుహింసా నివారణసంఘము

పైసంఘమువారి వాగ్దోషవను రేపు సాయంత్రము 5 1/2 గంటలకు వి. పి. హాలులో గవర్నరుగారి ఆధ్వర్యతక్రింద జరుగను అందు యాదిగువవారు పాల్గొందురు. గౌ. వ్యా. ఇ. హెచ్. వాలసు, గౌ. పానగలు రాజాగారు. డా॥ డి. రాయగారు. హెచ్. ప్రామధ్య సతిగారు. సి. వి. వెంకటరా మయ్యంగారు. సి. అబ్దుల్ హక్ము సాహెబుగారు.

శ్రీరామనవమీ మహోత్సవము

ఈ ప్రాధనము సంవత్సరము వైత్రశుద్ధ ప్రతిపద (అనగా) 25-3-25 బుధవారము ప్రతిసంవత్సరము జరుగు శ్రీ రామనవమీ మహోత్సవము తిరువల్లికేళి, హనుమంతరాయని గుడిపీఠిలో ఆర్యులవల్ల సాహింపబడిన ఆజనేయస్వాముల పన్ని థిలో వైపుత్సవము జరుగుచున్నందున సుహృదులందరూ విజ యము చేయవలయునని ప్రార్థించెదను.

బా. రంగనాథాచార్యులు.

రాకపోకలు:—రైల్వే ఆనరబుల్ వి. యస్. శ్రీని

వాసాశ్రమి గారు నిన్న ఉదయం బెంగళూరునుండి యిచటికి వచ్చిరి. కుక్రవారం 27 వ తేదీని బయలుదేరి చుధరలో యువ జన క్రైస్తవాలయశ్రావణసభకు పాల్గొనిరి. వెన్న పురిలో వారి సోదరులగు వి. యస్. రామస్వామిశాస్త్రి, హిందూ గారితో సుదేశ.

గౌ. సర్ ఆన్నామలైచెట్టియారుగారు ఢిల్లీనుండి బొం బాయిమీదుగా మద్రాసువచ్చిరి.

సర్ గార్డెన్స్ యిగారు సతీసమేతులై నిన్న మద్రా సుకు తిరిగివచ్చిరి.

పాండిచెర్ గవర్నరుగారు బొంబాయి మేయిలులో యీఉదయము మద్రాసువేరిరి.

గౌ. సి. పి. రామస్వామిఅయ్యరుగారు బందరునుండి తిరిగి యీఉదయము మద్రాసువచ్చిరి.

మద్రాసు డి. నల్ల నువహ:పిఠెంబు బిర్గుగారు ఢిల్లీ నిన్న రాత్రి బయలుదేరిపోయి.

రెయిల్వేల సీనియరు గవర్నరు మెంటు ఇన స్పెక్టరు లెఫ్టి నెంటు కర్నలు బర్మావిప్లవగారు క్రిందటిరాత్రి మద్రాసు నుండి వెదలిపోయిరి.

యం. యస్. యం. రెయిల్వేవిప్లవజీటరు ఫీంకుగారు క్రిందటిరాత్రి బయలుదేరి బొంబాయిపోయి.

యం. యస్. యం. రెయిల్వే జేనరలు ట్రాఫిక్ మ్యా నేజరు వాడేనుగారు నేటిరాత్రిబయలుదేరి బిల్వరంబు పోయె దరు.

క్షయశోగ వైద్యకళ్యాణములగు డాక్టరు మాత్తుగారు శనివారం రాత్రి బయలుదేరి బొంబాయిపోయిరి. డాక్టరు హెచ్. కజిన్నగారు గురువారం బయలుదేరి ఇంగ్లాండుకు బోయెదరు. ఆదలు ఆరునెలలుందురు.

మాయుర్భంజ మహారాజుగారి రాక

పాట్నా, మార్చి 21:—మాయుర్భంజ మహారాజుగారు, పాట్నాలో ప్రభుత్వగృహమున సుంకులకు విచ్చేసిరి. (ఆ. ప్రె.)

తల్లిమొల నాలకించుచున్నారా?

పోదర శాసనసభ్యులకు

దేశబంధుదానుగారి వ్యవోధము

కలకత్తా, మార్చి 22:—పార్లమెంట్ పత్రికలో దేశబంధు దానుగారు పోదరసభ్యుల కీక్రింది యుద్దేశ పూరిత వాక్యముల ప్రబోధించి.

“తల్లి మొల నాలకించుచున్నారా? అట్లులునునా మం శ్రులను వారితోములను ప్రోసిజేయుదు. మీవిధులను నిర్వహిం చునపుడెట్టి పరస్పరసంబంధము? నాలోచించుతున్నా. నీవరి తప్పికోనదిగిన దొక్కయ్యాయ్యయేగలదు దానిని నిరోధింపకు. హుండలే, బంగారుపురము, బంకూరా, హుంగ్లీ మొదలగు కారాగృ హములనుండి, విభాత దేశభక్తులకావస నిమిత్తాక్షందనమును మీవీనులం బడుదున్నారా? అట్లులునునా మీప్రధానమార్కులనే ఢిక్కరించి పాలనాక్రమమునకు చేదోడుగ నుండుట మానివే యుదు. వందలకొలది తోడి దేశయులయొక్క స్వాతంత్ర్య మను బలత్కారముగ లాగికోనబడెనని గ్రహించుకు. ఏమి యనునందైనను మీస్వాతంత్ర్యముగూడ దీనికొనబడవచ్చును స్వాతంత్ర్య మెంతయో ప్రతిపక్షమైనది. దానిని సంపాదించుకొ నుటకెంతయో శ్రమపడవలయును. మీరు దానికి కొంతపడియుం డవలసినదేనా? లేదు. దానిని సమర్థజాలను. దేశముదానినిభరింపఁ జాలదు. మీదేశయులలో, పాండువడి, కృశించి, శోకం, లక్షలకొలది పడియుండుట మీరు గనుచున్నారా? దారిద్ర్య ము, శోగము, విద్యావైసమ్యముక న్యాకుమారి మొదలుకావ్విము వజకు నావహించియున్నదని గ్రహించితిరా? అట్లులునునా మీ కువట్టి యశను గల్పించుటేగాని, యీ స్వాతంత్ర్యము కావ్య కర్మి గల్పించలేనివారలకు మీసమర్థులనిచ్చి సహాయము నేయ కును. ద్వంద్వపాణిని నిర్మూలననునై సహాయపడుదు. ఏలవ దానినాశనమునందే, స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించు, యాశో కైశ్వర్యములను ప్రకటించు, వీదేశయులనిరంతులగు పాస్త్ర ములనుండి పాలనాభాధ్యత దేశయులపాస్త్రములలోనికి వచ్చి నదని ప్రకటించు, యుద్ధపీఠనూతనజాతీయజీవన ముద్ధవించును కాలముపొంపును ఎండమావులవెంట బరుచెల్లకును. ప్ర శుతస్వల్పలాభములకు, మీదేశయులొక్క భావిభాగ్యములను పడుకొనకును. (ఆ. ప్రె.)

బహుమూత్రము, మధుమేహము

బలహీనత, జ్వరము మొదలగు

వాటికి నమకమైన ఔషధము

నేను బహుమూత్రములను 1916 సంవత్సరమునుండి వా ధపడుచుంటిని. నేను 1916 లో ఔషధనేవను గడంగి పథ్య ము వుంచబడితిని. చక్కెరగాని మహాపదార్థములుగాని తినుగూ డవనిచెప్పబడితిని ఈ ప్రకారము 2 సంవత్సరములు పథ్య ముండి మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా వ్యాధియొకను వుం డెను. తర్వాత పథ్యము వదలివేసితిని. 1920 మే నెలలో మంతు జ్వరము 85. శోజావచ్చెడాక్టరుగారికి చూపినంతనుకూత్ర ములో ఎక్కువభాగము తీసివుండెనని చెప్పిరి. 1921 ఆక్టోబ ర్ లో ప్రస్తుతము మద్రాసు ఆస్పిత్ నీపీఠిలో నెం 72 య భవము జార్జి టౌకానం దుండు తిరునల్వేలిజిల్లా కృష్ణాపురశా సియరు పండితస్వామి శ్రీనివాసయ్యంగారిని చూచినంతట వారు యీ వ్యాధిని, బలహీనతనుపోగొట్టెదనని పూచీపడిరి. కొంత కాలమునకు చాల బలవంతుడనైతిని. 23వనెంబరులో మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా యేంధమైన వ్యాధిసంబంధ ములు లేననిచెప్పిరి పండితులవారి చికిత్సలో నుండుతరి 8,9 శోజాలు జ్వరమువచ్చెను. జ్వరములకు 2,3 శోజాలలోఔష ధమిచ్చి నివారింపిరి. ఈపండితువారు ఎవ్వరి యింటికి వెళ్లరు. కాని వ్యాధిగ్రస్తులే వారింటికి వెళ్లవలెను. వారు మొ దలు అభిప్రాయము తెలియపర్చుటకే 15 రూపాయలు పుచ్చు కొందురు. మందుకూడ అధిక ఖరీదుగలది. వీరు మూగ, గ్రూడ్డి, ఏనుగుకాలు, కుప్ప, మొదలగువాటినికూడ నివర్తించేయ గలరని అచ్చటికి వచ్చిన ఆసేవలనుబట్టి తలసికొంటి.

(ప్రకటన నెం 5)

3-12-20-

జె. బ్రాను,

డిప్యూటీ ఎడ్వామిరల్ మిలిటరీ ఆకాంటు డిపార్టుమెంటు,

మదరాసు శాసనసభ

గ్రాంటులలో తగ్గింపులు

గత శనివారము చెన్న పురి శాసనసభ్యులు డి॥ బి॥ యల్. డి. స్వామికన్నప్పిల్లెగారి అధ్యక్షతక్రింద సమావేశమైరి. (ప్రశ్నిత) గావారి గ్రాంటులలో తగ్గింపుల గూర్చి చర్చించిరి.

నావికవ్యయమునకు, గట్టు నిర్మించుటకు ముగుగునీటి పనులకుగాను ప్రత్యేకింపబడిన రు 10,98,900 ల గ్రాంటునుండు రు 700 లను తగ్గించవలసినదిగ వి. మాధవరాజుగారు రుపపాదించు చు కొనలి కాలువను వికాలముగ త్రవ్వుట కావశ్యకతను గన్పరచిరి. డి॥ బి॥ కృష్ణన్ నాయుడు గారు రుపపాదనను బల పరచిరి.

లామెంబరుగారు పై సమస్య 1906 నుండి ప్రభుత్వ వృద్ధి వాక్కుగించియున్నదనియు, ఇతర స్త్రీయులలన ఈరిర్యా ణము పనిచేయబడలేదనియు, వరదలవలన గల్గిననష్టము లచే ఇతర స్త్రీములు దీనికన్నను అత్యంతావశ్యకము లనియు పల్కిరి.

పిదప ప్రతిపాదన ఉపసంహరించబడెను.

కూమునది

రు 18,68,100 ల గ్రాంటులోనుండి కూమునది ని వృద్ధిజేసి పట్టణ ఆరోగ్యమును గాపాడుటకుగాను రు 100 లు తగ్గించవలసినదిగ వి. మునిసామి నాయుడుగారి పక్షమున వీ. రామస్వామి ముదలియారు గారు రుపపాదన సల్పుచు కూము నదిని వారు చేయుట కనేక విధానములు నూచించ బడి యున్నను నేటివరకు ప్రభుత్వమునా రెట్టి చర్యను తీసి కొనుటలేదనియు ప్రతిసంవత్సర మీదవని కట్టివేయుట కూడ వనియు ఏదో ఒకవిధానము గనుపరించి పనిని ప్రారంభింప వలయుననియు పల్కిరి.

లామెంబరుగారు ప్రత్యుత్తరమిడుచు ఈ సమస్యపై విచారణ జరుగుచున్నదనియు అసలు కట్టుమె మనకూమునది ముఖ ద్వార మందు సముద్రపు నీరు ఇనుకను కొట్టుకొని వచ్చి కూడలేట్టుయన్న దనియు దానిని తీసివేయుటకు చాల ధనము కావలసియున్నదనియు కూము కమిటీవారు నూచించిన విధాన మొకటి 14 లక్షల రూప్యములను రెండవది రక్తి లక్షలు ఖర్చుఅగుననియు మదరాసు కార్పొరేషనువారును పరియగు ఉత్సాహము జూపుటలేదనియు ఈ విషయమై ప్రయత్న ములు గావించబడుచున్నవి. తగినధనము రాగనే పని పూర్తి చేయబడునని పల్కిరి.

డా॥ సి. వలేశేషుదలియా రుపపాదనను బలపరచుచు కార్పొరేషనువారి ఆర్థికపరిస్థితులు చాలహీనుగ నున్న ననియు ప్రభుత్వమువారే వ్యయమునంతను భరించవలయునని పల్కిరి. వి. రామస్వామి మొదలియారుగారు వైయభిప్రాయ మునే వ్యక్తీకరించిరి.

లామెంబరుగారు కార్పొరేషనువారు ఖర్చులో కొంత భాగమును చెల్లించవచ్చునని తెల్పిరి. పిదప లామెంబరుగారి వాగ్దానముపై ఉపపాదకులు తమ ప్రతిపాదన నుపసంహరించు కొనిరి.

కృష్ణాజిల్లా మురుగుకాలువల అభివృద్ధి-ఏలూరు బందరు కాలువలకు లాకుబనిర్మించుట

పి. కె. డి. కాజుగారు:—“సాధారణ ఆదాయములనుంచి ఏర్పడిన రు 80,42,019 ల గ్రాంటునుంచి కృష్ణా జిల్లాలోని మురుగుకాలువల, నీటిపారుదలకాలువల యభివృద్ధినిగూర్చియు, ఏలూరు, బందరు కాలువలకు లాకుల నిర్మించుటగూర్చియు, 4 అంగుళముల పైత్రలకు తీసివేసి క్రొత్తవానిని ఏ రావులు చేయుటగూర్చియు చర్చించుటకు రు 1,000 లు తగ్గించ వలెనని ఉపపాదించుచు గతసత్సరము గౌ. లామెంబరుగారు వై విషయములన్నియు విచారించబడుచున్నవనియు, కీప్రకార ములో పరి పూర్తియగుననియు వాగ్దానము గావించియుండెడి. పరిపాలనానివేదికను చూచిన ఇప్పటిలో నీ పనులు పూర్తి అగుటలుగానుపించు. కాన వెంటనే ఈ నిర్మాణములను ప్రారంభించవలెనని నూచించుచున్నాను. లాకుల నిర్మాణము విషయమునకు 4 అంగుళములపైత్రలకు తీసివేసి నూతనముగ ఏర్పాటు చేయుటనుగూర్చియు ఎట్టిచర్య తీసికొన బడలేదు. గౌ. లామెంబరుగారు పై రెండు విషయములను ప్ర భుత్వమువారిచే విచారించబడినవినియు, కాని సభవారి హా

కారము వైసన ఆర్థిక సంఘమువారేర్పరచిన ధనపరపరా వైసన ఆధారపడియున్నది.

తీసికేసి పెట్టాని ఏర్పాటు చేయుటకు ప్రభుత్వమువారు పూనుకొనినా మా కిట్లా రైతులు వానిభర్తను భరించుటకదిగ ముగతన్నారు. పూనులు ఉజాయితుభర్తలు వేయట కొక ప్రత్యేకసిబ్బంది గలదు. ఇత్యది అనవరతమును భర్త ఈసిబ్బంది తీసివేయవచ్చునని నేమూచించుచున్నాను. కడచిన 15 తేదీ 16 సం॥ ములనుంచి ప్రభుత్వమువారు ఎట్టిఅభిప్రాయనరించి యుండలేదు. మురుగునీటి కాలువలవిషయములలోను ఎట్టి అభిప్రాయ జరుపబడియుండలేదు ఈసంవత్సరము ప్రజల రు 8500 ల విరాళము వసూరి. ప్రజలసాత్తు మురుగుకాలువలకు వినియోగింపబడుటలేదు. గా॥ లామెంబరుగారు ఈవిషయములను క్రోధతో గనునింపగలేదు. నీటిపారుదల గావించు కాలువలలో పేగుకొనిన బురదను తీసివేయించుటకు నిదను గా॥ లామెంబరుగారు వాదనమొసంగి యుండిరి. కాని ఏమాత్రమైన సుపనిజరిగినదా? రెండవకారు వేసినను ఇంతవరకు ఎట్టిచర్య దీనిగనబడలేదు. ఇందుకుకోడుగ గా॥ లామెంబరుగారు డెల్టా పరిపాలనకు సిబ్బంది చాలవనియు సిబ్బందిని అధికము వేయటకు ఉపపాదన సులభమేన నున్నారు.

సర్ కూర్మావెంకటరెడ్డి నాయుడుగారు పెద్దిరాజుగారు చెప్పినదానితో కేటగించిరి.

గా॥ లామెంబరుగారు ప్రత్యక్ష లేక మొసంగుచు క్రొత్తవి భాగమును నిర్మించుటకొక స్త్రీము ఆలోచించబడుచున్నదనియు నూతన కార్యనిర్వాహక ఇంజనీయుడు, సబ్ డివిజన్ సీనియర్ ఇంజనీరు పరెనాతేక కృష్ణా డెల్టామందు ప్రస్తుతముండిన సబ్ డివిజన్ సీనియర్ ఇంజనీరు బలపరుపవలయునా యనునది ఆలోచనలోనున్నది. ఆయనయుపటికీ తయారుచేయుటకు సమయమునకు ఎట్టి నిర్ణయముగావించబడనందున పట్టికయందు ధనము ప్రత్యేకింపబడలేదు. ఆర్థికసంఘము సిబ్బందిని అభివృద్ధి చేయవలెనని నూచించినది. నిర్ణయ మేదియైనను సిబ్బందిని మాత్రము వృద్ధి చేయవలెను. చలయధనముగూడ ప్రత్యేకింపబడగలదు. కాని పనిని నిర్వహించుటకు తగినసిబ్బంది కావలసియున్నది.

వివర పెద్దిరాజుగారు లామెంబరుగారి సమాధానముపై ప్రతిపాదన సుపసంహరించుకొనిరి.

సశేషము.

నేటి దినచర్య

కాననసభ్యులను పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరుగ నియమింపవచ్చునా?

ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలు సభ్యులసంఖ్యను తగ్గించుట కేటివినను ఉదయం 11 గంటలకు కాననసభ సమావేశమయ్యెను. 21:11 స్వామికల్లుపిళ్ళెగారు అధ్యక్షత వహించిరి. (పత్ని త్రరములు జరిగినవిమ్మట బడ్జెటు డిమాండులపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను.

కాననసభ్యులను పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరులుగ నియమించుట

జనరలు ఆడ్మినిస్ట్రేషను డిమాండునందు ఎన్నికల ఖర్చులపై ప్రత్యేకింపబడిన 10 వేల రూప్యములందు నూరు రూప్యములను తగ్గింపవలయునని ప్రభాకర తంపరనగారు పాదపాదించును కాననసభ్యులను పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరులుగ నియమించుట తప్పవద్దనియు ఈపద్ధతిని ఖండించుటకై ఈ ఉపపాదనము గావించబడవలయు చెప్పిరి.

సత్యమూర్తిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు ఇట్లు చెప్పిరి:— కాననసభ్యులకు ప్రభుత్వమువారు ఉద్యోగము లిచ్చుట చట్టపు ఉద్దేశములకు విరుద్ధము నున్నది. ప్రజాపతి నిధులయందు భాగ్యతను వృద్ధిచేయరు. ప్రభుత్వమువారు తమకు ఉద్యోగము లిచ్చెదరా అత్యున్న కాననసభ్యులు తమధ్యములను నిర్వహించుట కష్టమగును. ఉద్యోగాపేక్షగలవారు ప్రభుత్వమువారిని ఎదిరించు విషయములందు వెనకముందుచూచుచుండెదరు. మువ్వకు కాననసభ్యులు మహాబలపాణ్డి, యాహ్య అల్లి, వెంకట రంగారెడ్డిగార్లు ఇటీవలనే పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరులుగ నియమింపబడిరి. ఆ జిల్లాలయందు ఉద్యోగమును పొంద అర్హులైనవారు మరెవ్వరు లేకపోయిరాయనీ ప్రశ్నించుచున్నాను. ఉద్యోగముచ్చెదరని ఆశతోపి కానన సభ్యులను ప్రభుత్వమువారికి అనుకూలముగనుండునట్లు చేయుట నీ చరుగు పద్ధతి. ఇది అన్ని పక్షములకు సంబంధించిన విషయము. కాననసభ ప్రతిష్ఠను కాపాడుటకు ఈ ఉపపాదనమును సభవారు ఏకగ్రీ రముగ ఆమోదింపవలయునని కోరుచున్నాను.

కాననసభ్యులు - స్వలాభము

21:30 కేటగి పెట్టెగాలు తీర్మానమును ఆక్షేపించుచు ఇట్లు చెప్పిరి:—

నవమ ఆంధ్ర ఆయుర్వేదవైద్యసమ్మేళనము

వైద్యరాజు డాక్టర్ దంటు సుబ్బావధానిగారి యధ్యక్షత క్రింద మార్చి 27-28-29 తేదీలలో మద్రాసులో జరుగును. ఆయుర్వేదవైద్యులందరు దయచేయవలెను

కానన సభ్యులకు ఎట్టి ఉద్యోగము ఇవ్వకూడవనువాదమును నేను ఆంగీకరింపజాలను. ఈ సభయందున్న సభ్యులకును ప్రభుత్వమువారికిని పరిచయము ఆధికముగనుండును. వారి ఆర్థికతీలన ప్రభుత్వమువారు తెలిసికొనుటకు అవకాశముండును. అర్హులైనవారికి అర్హము పదవులనొసగుట తప్పకారు అధికారమునందున్న పక్షమువారు తమ అనుచరులకు ప్రభుత్వోద్యోగములనిచ్చుట, ఇప్పించుట నేరము కాదు ఇగ్నాండులో ఇట్లు జరుగుచున్నది. సత్యమూర్తిగారికే సభాపక్ష ఉద్యోగమిచ్చినవారు నిరాకరింతురా?

సత్యమూర్తిగారు:—ఉద్యోగమిచ్చుటఉద్యోగముఆంగీకరించుటవచ్చినప్పుడు నేనాపదవినితప్పమరెయ్యకపదవిని ఆంగీకరింపను అనిసత్యమూర్తిగారు ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలర్లు మంత్రిలుగూర్చున్న బెంచికై ప్రత్యేకమాటీరి వచ్చు) సత్యమూర్తిగారు అట్లు చేయవచ్చును కాని మేముందరము సామాన్యులము. మాకీపదవి వచ్చిననుఆంగీకరించెదము ప్రజలక్షేమముకోరకు పాటుపడటకును ప్యలాభముకోరకును మనమిచ్చట సభ్యులంగనున్నాము.

కేటగి పెట్టెగారు ప్రకటించిన అభిప్రాయములు వివరితముగనున్న పనియంత్ర్యముకలంగజేయుచున్నామని. రామలింగారెడ్డిగారు చెప్పిరి. ఇతరదేశములకు ప్రభుత్వసంబంధముగలవారు కాననసభకు అధ్యక్షులుగ నుండకూడదనని నిందనలున్నవనియు ఇట్టిపర్యాయులే ఈదేశమునందుండు టుచితమని రెడ్డిగారు చెప్పిరి.

ప్రభుత్వసభ్యుని సమాధానము

ఉపపాదనముపై మాట్లాడుచు లామెంబరుగారిట్లు చెప్పిరి:— పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరువారు జిల్లాకలెక్టరుల పరిపాలననుసరించుచుండురు. ఇంతేగాక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరులుగ నియమింపబడిన వారురుల ఏన్నికలకుండు అధ్యక్షులంగనుండవచ్చులు. కావున కాననసభ్యులను పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరులుగ నియమించుటవల్ల నష్టముండునను వాదమును ఆంగీకరింపజాలను.

కొంత చర్చజరిగిన పిమ్మట ప్రభాకరతంపరనగారు తీర్మానమును ఉపసంహరించుకొనిరి.

నిమ్మజాతులకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు

ఎన్నికల ఖర్చులపై ప్రత్యేకింపబడిన పదివేల రూప్యములలో నూరురూప్యములు తగ్గింపవలయునని సత్యమూర్తిగారు పాదపాదించుచు ఇట్లు చెప్పిరి:—

నిమ్మజాతులకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల నేర్పరుచుటకై ప్రభుత్వమువారు ఏర్పాటులు చేయవలయునని కోరుచు నేనీ ఉపపాదనము గావించితిని. ప్రస్తుతము నిమ్మజాతుల ప్రతినిధులను ప్రభుత్వమువారు నియమించుచున్నాడు. వీరయ్యగారు నిమ్మజాతుల అభివృద్ధికొరకు ఎంత క్రమప్రయత్నాని పని చేయుచున్నది మన మెల్లరిము చూచుచున్నాము. ప్రభుత్వ నియంతకుమరకాక ప్రజామోదము బడిన వీరికాననసభసభ్యులైన వీరింగన అధికమగు నేవచేసియుండెడివారు. కావున రాజోవు ఎన్నికలలోపుగ ఈ ఏర్పాటులను ప్రభుత్వమువారు చేయుదురని నమ్ముచున్నాను.

ఆర్. శ్రీనివాసను, వీరయ్యగారు తీర్మానమును ఆక్షేపించుచు ప్రత్యేక నియోజకవర్గము నేర్పడిన నిమ్మజాతులలో ధనవంతులమాత్రమే కాననసభ్యులుగ ఎన్నుకొనుటకు అవకాశముండుననియు, నిమ్మజాతులకు నిజమగు ప్రాతినిధ్య ముండజాలదని యు, ఉన్నత జాతుల వారు తమకీ వ్యయ వచ్చిన వారిని అధ్యక్షుని గలిపి వారు గలచునట్లు జేయగలరనియు ఎద్దుపుండు భాధ కాకేమి తెలియగలదనియు చెప్పిరి.

ప్రభుత్వసభ్యుడు ఉపపాదనముపై మాట్లాడుచు ఇట్లు చెప్పిరి:—రాష్ట్రమునందంతయు నిమ్మజాతులకు నియోజకవర్గముల నేర్పరుచుట అసాధ్యము. చెన్నపురియందు మాత్రము నిమ్మజాతులకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గము నేర్పరుత ప్రభుత్వము వారుజేసెనుచున్నారు. చురువుకొనినవారు కొంతధనమున్న వారు వోటరులుగ నుండెను. వీరు ఎన్నుకొనిన ప్రతినిధిపేరు గవర్నరు గారికి వంపబడును. అంతకు నిమ్మజాతుల ప్రతినిధులందరను ఎన్నుకొనుటకు ఏర్పాటులు చేయుట దుస్సరము.

అర్జునస్వామి ఉపపాదనముగారు తీర్మానముపై మాట్లాడుచు హిందూసంఘమునకు చెంది నిమ్మజాతులకూడ యున్నవని యొక్కై ప్రవులలో వీరవారు ఆశేకులున్నారనియు, వారి విషయమై వోటర్ల అర్హతలను తగ్గించుట ఉచితమనిరి.

ప్రస్తుతమున్న నియోజకవర్గముల వోటరుల అర్హతలు జాయింట్లమీటివారికే నిర్ణయింప బడెననియు, వీలను మార్పుటకు ప్రభుత్వమువారికి అధికారములేదని ప్రభుత్వసభ్యుడు చెప్పెను.

కొంత చర్చజరిగిన పిమ్మట తీర్మాన ముపసంహరించుకొనబడెను. డిమాండు చర్చకై ప్రత్యేకింపబడిన 2½ గంటలు ముగిసినందున డిమాండుమొత్తము వోటరు పెట్టుబడెను. డిమాండు ఆమోదింపబడెను.

10 వ దినము

సెక్రటేరియట్లు ఖర్చులు

సెక్రటేరియట్లు ఖర్చు 18 లక్షలు 87 వేల రూప్యముల గ్రాంటును గా॥ గ్రామామగారు కోరిరి.

ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలు ఎప్పటినుండియు ఖర్చులపై ప్రత్యేకింపబడిన 16:00 రూప్యములలో 8100 రూప్యములు తగ్గింపవలయునని సత్యమూర్తిగారు పాదపాదించుచు ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలు సభ్యులసంఖ్య నాలుగుమంది రెంటికి తగ్గింపవలయునను ఉద్దేశముతో ఈతీర్మానము లేబడెనని చెప్పిరి.

8100 రూప్యములు తగ్గింపబడిన గవర్నరుగారు కొంత మంది గుమాస్తాలను తీసివేయవలసినదయననియు, ఉపపాదకుని ఉద్దేశము నెరవేరుటకు ఏదో స్వల్పము తమకు తగ్గింప సుపపాదించుట ఉచితమని లామెంబరుగారు సలహా ఇచ్చిరి.

సత్యమూర్తిగారు ఈసలహాను ఆంగీకరించి ఈముత్తము నందు 1 రూపాయని తగ్గింపవలయునని ఉపపాదించుచు ఇట్లు చెప్పిరి:—

పూర్వము గవర్నరుగారు ఇరువురు సభ్యులతో ప్రభుత్వమును నిర్వహించుచుండిరి. గవర్నరుగారు కొన్నికాఖలను పరిపాలించుచు కానన సభాధ్యక్షులు గ నుండిరి. ఇరువురు సభ్యులు మిగిలిన పనులన్నిటిని చేయుచుండిరి. ప్రస్తుతము గవర్నరుగారి కెట్టిపనిలేదు. 4 రు కాన్సిలరులు మువ్వురుమంత్రిలు యున్నారు. కాననసభకు అధ్యక్షులు ప్రత్యేకముగనున్నారు. వీరుకాక మంత్రిలుచేయవలసిన కష్టమైన పనులయందు కాన్సిలుకార్యకర్తలుగ నున్నారు. ఇంతఅటవోసమెందుకో తెలియకున్నది. ఇంతయందికీ పనియున్నదా అని సందేహింపవలసియున్నది. కావున ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలుసభ్యులసంఖ్యనుతగ్గించుట యుచితము. ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలునందు నలుగురు సభ్యులుండుటచే సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము అచ్చటగూడ యుండవలయునను పట్టునలకు అవకాశములేర్పడుచున్నది. ఉన్నతోద్యోగముల విషయములందు గవర్నరుపదవి వెనుక ముఖ్యమం పదవి విషయమునందుకూడ అసహ్య మగు ఉద్యోగవాంఛను సంఘములవారు ప్రబలింతుట హేయముగ నున్నది. నాన్య క్రితాభిప్రాయ మేనునన ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలు ప్రజాభిప్రాయమునకు 2 ధ్యుంగనండ్డకంతకాలము ఆ ఉద్యోగము నందు తెల్ల వారున్నకు ఒకశేషము వారున్నకు ఒకశే. ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలునందు మువ్వురుసభ్యులుండాలయునని ఈకాననసభయందే ఒక తీర్మానమును ఆమోదించెదరని నమ్ముచున్నాను.

వెంకట రమణయ్యగారు తీర్మానమును బలపరచుచు ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలునందు మువ్వురు సభ్యులనుచాలవనియు, అంగ్లయోద్యోగికి ఒక స్థానము భారతయోద్యోగికి యొక స్థానము, భారతీయ అధికారి సభ్యునికి మరియొక స్థానము ప్రత్యేకింపుట ఉచితమనియు చెప్పిరి.

సెల్లాడిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు ఈపరిపాలనా విధానమునందు ఉన్నతోద్యోగుల సంఖ్యవారికి అగు ఖర్చు వివరితముగ నున్నదనియు, దేశమునందు ప్రజలు తలుచాదలననుభవించుచుండుట ఈవిధమున అనవసరముగ ధనమును వ్యయపరచుట ప్రారముగ నుదనియు చెప్పిరి.

కృష్ణసునాయుడుగారు తీర్మానమును బలపరచుచు మువ్వురుసభ్యులుండవలయుననియు, ఇరువురు భారతీయులు ఒక అంగ్లమును సభ్యులుగ నుండవలయుననియు చెప్పిరి.

గా॥ శాపుగాగారు తీర్మానమును ఆక్షేపించుచు ప్రభుత్వ సభ్యులకు పనిలేదని చెప్పట ఉచితము కాదనియు, సంపూర్ణములకు పూర్వము అంతరము కాను ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలు సభ్యుడుగనుండెననియు, ముందున్న ఇప్పుడే పని అధికముగనున్నదని తన అనుభవమై చెప్పుచుండెనని ఒకటిందిరి.

గా॥ గ్రాహంగాగారు తీర్మానమును ఆక్షేపించుచు ప్రభుత్వసభ్యులకు పని చేయించుకనున్నదనియు, ఈ విషయము నిర్ణయించువారు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు కారనియు, ఈ తీర్మానముపై చర్చ ఇండియా మంత్రి తెలిపి వారి ఉత్తరవులను పొందవలసియుండుననియు చెప్పిరి.

కృష్ణారావుగారు తీర్మానమును బలపరచుచు కాననసభవారు రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యమును కోరుచున్నారనియు, ఈ ఉద్దేశము నెరవేరుటకు ఎక్జిక్యూటివు కాన్సిలరుల సంఖ్యను తగ్గించుట అవసరమనియు చెప్పిరి.

తీర్మానముపై చర్చ ముగియక పూర్వకే కాననసభ్యులు ఫలహారములకు లేచిరి.

భారత శాసనసభ

ఉప్పుపన్నును తిరిగి రు 1-4-0 కు హెచ్చించుట

బ్లాక్లెట్టుగారి తీర్మాన మంగీకరింపబడెను. అనుకూలురు 70 మంది; ప్రతికూలురు 50 మంది

శ్రీ శ్రీశేషులగు మార్క్వెస్ కర్జన్ ప్రశంస

మొత్తము తీర్మానమును రివైజు చేయుట అంగీకరింపబడలేదు. ఇండియా ప్రభుత్వమునకును రాష్ట్రములకును గల ఆర్థిక సంబంధమును చక్కలెట్టుటకు నిష్పక్షపాతముగా నుండు మరియొక సంస్థ ఉండవలెనని సర్ చతుర్లాలా పెటేల్ వాదనగాని పెట్టిన సవరణ ఓడిపోయెను.

ధీర్, మార్చి 21:— స్టేటుకాన్సిలరు సవరణజేసిన విధమున ఆర్థిక చట్టమును విచారించుటకు శేషుడు మునుపటి కారణ సమావేశమయ్యెను. పారిశ్రామిక శాఖ ఎ. జి. గ్లాసరు ము కాసనీర్ రాజా శాఖ మిశ్రి గారును ప్రమాణములు జేసి సభ్యులైరి.

శ్రీ శ్రీశేషులగు మార్క్వెస్ కర్జన్ ప్రశంస

మార్క్వెస్ కర్జన్ గారి మరణమును గూర్చి మిక్కిలి జాలిగా సభానాయకుడగు సర్ ఆల్బెర్ట్ థామస్ మద్దతుగాలిట్లు చెప్పిరి:— మార్క్వెస్ కర్జన్ గారికి జబ్బుగా నున్నదని మనము కొన్ని రోజులనుండి వినుచున్నాము. నిష్పచనిపోయినది వచ్చిన వార్త అందరికిని కలిగించియున్నది. ప్రభుత్వమువారు ఆవార్తను మిక్కిలి జాలితో అందుకొనిరి. ప్రాచ్యదేశము లన్నిటిలోను యాదీచారకరమగు వార్తను గురించి చెప్పుకొనని వారందరు. కాని యాదేశములో కై ప్రాయంగా పెట్టబడినటులు వని చేసి యుండుట చే యా దేశమున అయినను గురించి యెక్కువగా తలచురు. ఆయన వై ప్రాయ మానుకొని దాతాపు యిరవై సంవత్సరము లైనది. ఆయనతో పనిచేసినవారును ఆయన నెఱిగినవారును అంత కంతకు తగ్గిపోవుచున్నారు. కాని ఆయన నామము మాత్రము చిరస్థాయిగా నిలిచియుండును. హిందూజాతము ధీర్మమును ఆయనచేసిన పని చాలుచున్నది. హిందూజాతము నీవిధముగా తయారుచేయుట కాకడే కారకుడై యున్నాడు. ఆయన క్రింది కారణ విద్యాకృతియేకాదు. ఒక్క హిందూజాతములో కై ప్రాయంగా తనిచేయుటయేగాక పెక్కు సంవత్సరములు ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమున ఉన్నతోద్యోగములలో మిక్కిలి శ్రద్ధగా పనిచేసియున్నాడు. అమహానభావుని చరిత్రను గురించి చెప్పటకు సేనుచాలను. దానిని చరిత్రకారులే తెప్పరింపియున్నారు. ఏలయన ఆయన ప్రతినిధియమునను పనిజేసియుండుటచే ఆయన చరిత్ర వ్రాయుటయే ఆకాలపు చరిత్రవ్రాయుట అగును. అమృతానభావు డప్రమించుట లోకమంతయు ఆస్తమించిట్లుగా నున్నది. ఆతని ప్రభుత్వ క్రితము మేధాకృతియును సామ్రాజ్యములోని మహానభావులలో నొకడుగా ఆతడెంచబడుచున్నాడు.

ఈమాటల నన్నిటిని సార్యభాముని ప్రభుత్వమునకును కర్జన్ గారి బంధువులకును అందజేతునని అధ్యక్షుడు చెప్పెను.

ఉప్పుపన్నును హెచ్చించుటను గూర్చి చర్చించుట

ఆర్థిక సభ్యుని యుపన్యాసము

మొదలు రు 1-4-0 కు హెచ్చించిన స్టేటుకాన్సిలరు సవరణను విచారింపుట సర్ బాసిల్ బ్లాక్లెట్టు గారు ప్రతిపాదించిరి. సభవారు రూపాయకు ఓటుచేసినప్పుడే ఆర్థిక విషయములను మరియొకవారు విచారించుటకు అవకాశమియవలెనని తలంచబడినది. ఇది చాలస్వల్పవిషయము. ఉప్పుపన్నును ఒకరూపాయకు తగ్గించినయెడల రివిన్యూలో 90 లక్షలు నష్టమువచ్చును. ప్రతిసంవత్సరమును 125 లక్షలు నష్టము వచ్చును. ఉప్పుపన్నును తగ్గించినయెడల కలుగు ఫలిత మేమనగా ప్రతిసంవత్సరమునవచ్చే సర్వసులో 206 లక్షలును ప్రతిసంవత్సరమును రాని సర్వసులో 91 లక్షలును తగ్గిపోవును. రాష్ట్రీయకపుములకొరకై వేరుగా నుంచబడిన మొత్తములో మేమత్రమును తగ్గిపోగాడ దని స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడు చెప్పుచున్నాడు. కాని ఉప్పుపన్నును తగ్గించినట్లయిన రాష్ట్రీయకపుములు తప్పక తగ్గిపోవును. కావున సభవారు బాగా ఆలోచించి బాధ్యతను తెలుసుకొని యేదోయొకటి నిర్ధారణ జేసుకొనవలెను. ఇది బెదురింపుగాదు. తప్పక జరిగే అంత. లెక్కలవలన తేలుచున్నది. పన్నును హెచ్చించుట బీదచారికిని పన్నులు చెల్లించవారికినిగూడ లాభకరము. ఏలయన కప్పములలో రాష్ట్రీయుల సహాయము జరుగుటవలన

విద్యావ్యాపి పెక్కువశేయటకును గ్రామ పారిశుధ్యము పెక్కువశేయటకును వీలును అని చెప్పెను.

మోతీలాలుగారు అడ్డగించుట

స్టేటుకాన్సిలు వాళ్లు చేయదురని మనకు తెలియనే తెలుసును. ఈసభలో ఉప్పుపన్ను రూపాయకు తగ్గించబడినప్పుడు రాష్ట్రీయకపుముల సహాయము తగ్గించబడవలెనని ఒత్తిచేయక పోయినట్లయిన మనము సరియైన స్వరాజ్యవాదులమా కామని స్వరాజ్యవాదులు తలచిరి. ప్రభుత్వమువారు రెండుపక్షాలు చేయదురని వారు తలచిరి. లీక్ మిషను శిఫారసులను ముందులో పెట్టుటకై 1 కోటి రూపాయలకు వైగా కనుగొనగలిగిన ప్రభుత్వమువారు వారికిష్టమున్నయెడల మిలిటరీఫోర్సులను తగ్గించి మరియొక కోటిని సులభముగానే పనుకూర్చవచ్చును. ఏదోయొకటి నిర్ధారణ జేసుకొనవలసినది ప్రభుత్వము వారుగాని ఆధికారతరులకారు అని చెప్పుచు పండిత మోతీలాలు గారడ్డగించిరి.

మజ్దుగం చెట్టిగారు

ఉప్పుపన్నును రూపాయకు తగ్గించుటలో పాల్గొనిన మజ్దుగంచెట్టిగారు (ప్రభుత్వమువారిని దిక్కులు పెట్టనవలెనను నుద్దేశ్యముతో అట్లుచేయుటలేనని ఇట్లు ప్రారంభించి:— ప్రభుత్వ క్రియ ఏంతటివాడైనను ప్రభుత్వ ప్రామాణికకొంతపన్నును కాని మనుష్యులకు చెల్లించవలెను. ముఖ్యమంత్రి మైన వసువులమీద పన్ను విధించినట్లయిన ఆ పన్నువును తక్కువగా నుపయోగింతురు. ఉప్పుపన్ను అంతకంటే తగ్గించుటకు వీలులేని విధముగా ఉండవలెను. కర్పరంత యుండవలెననిర్ధా

రగా చేయు బాధ్యత నీ కుండ పన్నుల విషయమున మనము బాధ్యతవహించవలెనని ఆర్థిక సభ్యుడు చెప్పుచున్నాడు. అట్టి బాధ్యతను నేను వహించవలెను. ప్రజాభిప్రాయము ఉప్పుపన్ను తగ్గవలెననియున్నది. నా నియోజకవర్గములవారు ప్రభుత్వము వారు రాష్ట్రీయకపుములను తగ్గించవలసినదని కోరుచున్నారు. కిందటి భారత శాసనసభలోనున్న హైందవరాజకీయవేత్తలందరును తమకులేని బాధ్యతను వహించి కిందటిసారి ఉప్పుపన్నును హెచ్చించియున్నారు. అట్టివారందరును ప్రభుత్వమునకు నేపజేసినదానిలో సకము శ్రద్ధతోనయిన దేశ సేవజేసినట్లయిన యిట్టికొంత రాకపోవుదుముగదా! యనుమాట జ్ఞాపకమువచ్చినట్లుగా ఎన్నికలలో అనుభవించినారు. సర్ బాసిల్ బ్లాక్లెట్టు గారు మనమిదికి ప్రోత్సాహమును బాధ్యత నిష్ఠుడు మనమువహించినట్లయిన యింకెంత యీ సభను విడువ వలసివచ్చునో నాకు తెలియవును. (హర్షము) రాష్ట్రీయకపుముల నో ఉప్పుపన్నునో యేది కావలయు నో తేల్చుకొనమని బాధ్యతను మనమీదపెట్టి ఆర్థిక సభ్యుడు చాలఅన్యాయముజేయుచున్నాడు. ఇట్టిబాధ్యతను నేను వహించవలెను అని చెప్పిరి.

బొంబాయి గవర్నరు సంచారము

డెల్లి, మార్చి 22:— బొంబాయి గవర్నరు పత్నియగు విల్మనుదొరచాని గారు, ఆంతరంగిక కార్యదర్శి కెర్రుగారు, సైనిక కార్యదర్శి యేజువాత్స్యగారు బొంబాయినుండి బయలుదేరిరి. (ఆ. ప్రె.)

బొంబాయి, మార్చి 23:— విల్మనుదొరపతులు మహావీరేశ్వరములోని ప్రభుత్వమందిరమున కాదివారము జేరిరి. (ఆ. ప్రె.)

ఒకేమాత్రతో వీర్యవృద్ధి విజ్ఞానం

పరుండుటకు 1 గంట ముందుగా 1 మాత్ర తీసికొనిన అద్భుతముగా వెంటనే గుణమిచ్చును.

3 దినములలో మూత్రముతో కలిసిగాని స్వప్న మందుగాని ఏవిధముగానైనను పోయెడి శుక్ల వృత్తు మును తక్షణం నిలుపును. సెగరోగమువల్ల నేమి మరియే దురభ్యాసములవల్ల నేమి నీరైపోయినవీర్యమును గట్టిపఱచి జన్మేంద్రియ దౌర్బల్యమును పోగొట్టి సంసారసుఖ మనుభవింపజేయును. మధ్యనపుంసకులకును ముసలివారికిని నవయౌవనము నూతనశక్తి ఉత్సాహము బలము నొసగుటయందు మిక్కిలి పేరు పొందినది. 10 దినములలో తప్పక ఇంద్రియనష్టవ్యాధిని అత్యాశ్చర్యముగా రూపుమాపును. ముదిమిని పోదోలి యౌవనమును కాపాడి పుంస్త్యమును హెచ్చించును. అనేకమంది విద్యార్థుల నీ భయంకర వ్యాధినుండి కాపాడిన సిద్ధాపథము. పరీక్షకునిలిచినది. 16 సం॥ లోబడిన బాలికల కుసుమవ్యాధులకు వాడవచ్చును. జాబులు రహస్యముగా నుంతుము. 20 మాత్రల సీసా 3-0-0 తపాలాచార్జి 0-6-0.

అమృతతృక్కరము:— 40. బండరువీధి, మద్రాసు.

1. శ్రీయుత, జె. వి. చాన్ గుప్తగారు చిత్రకాల చిట్టాంగముండి మందునువాడి యిటుల వ్రాయుచున్నారు:— 3 రోజులక్రితము వందడముతో మీ 'వీర్యబంధు' మాత్ర లందకొంటిని. నేను 3 రోజులనుండి నేవించుచు వాటిని ప్రేమించుచున్నాను. అది మిక్కిలి తీర్ణకారి. ఈమాత్రము తప్పకుండా జన్మేంద్రియ సంబంధమైన దుర్బలత్వమును కుదుర్చునని నమ్ముచున్నాను. దయచేసి తిరుగుపాలలో 3 సీసాలమందును వి. పి. గా పంపగోరుచున్నాను.
2. శేతంచెర్ల ఆసిష్టంటు నేమనుమావ్వరగు శ్రీ పి. శ్రీరాములుగా రిటుల వ్రాయుచున్నారు:— మీ 'వీర్యబంధు' అను ఔషధము కొంత నేవించితిని. అయ్యది తాత్కాలికముగా సౌఖ్యాభిలాషను కలుగజేయు యితరఔషధములంటిది కాగని నా స్వాస్థ్యభవములో తెలిసికొంటిని. దేహమునకుబలము, ఆరోగ్యము నిచ్చి నూతనయౌవన ముతకరింపజేయుగలదని నాయూహ. నామిత్రులు కొందరుగూడ నేవింపవలయునని కోరుచున్నారు. త్వరలో ఆర్డరుపంపగలను.

లోకామయ హర కన్కారి మాత్రము

విజ్ఞాపన

మహాభాగా, 25 సం॥ లనుండి నేను లోక సేవ చేయుచుండునంగతి తమకు తెలిసియుండవచ్చు మీ ప్రతి సం॥ రము లక్షలకొలది కుటుంబములు నన్ను చాలాప్రీతితో ఆదరించుచున్నారు. ఇండియావారుమాత్రము గాక బర్మా, సిరియా, మలయానేట్టు, ఫిజిలాండు, ఇంగ్లాండు మొదలగు విదేశములందును వారుగూడ నాతో స్నేహము చేసియున్నారు. సాధారణముగా వైద్యులందరును నన్ను ఆశరించుచున్నారు. సమయము వచ్చినప్పుడు నన్ను మరచుటలేదు. నాపేరు (లోకామయహర కన్కారిమాత్రము) చంటిపిల్లలు, భారీంతలు, పడుచు వారు, ముసలివారు, వారు వీరనసేల సమస్త మానవజాతియు నన్ను ప్రేమించుచున్నారు. సమస్తవీరములు, సకలజ్వరములు, మాందము, శిశువాతము, ప్రకలకాక్షుడు, అకలిలేకుండుట, మలబద్ధము, శీర్ణించినశ్లేధులు, కడుపునొప్పి, జలుబు, దగ్ధ (క్వాసకోసము, పల్లనొప్పి, నడుమునొప్పి, ఇన్ ఫ్లూఎంజా, ప్లేగుజ్వరములు మొదలగు వ్యాధులకు, ఇతరవ్యాధులకు అనుపావత్రికలోనున్న ప్రకారము వాడిన తప్పక గుణమగును. నలు దిక్కులనుండి నన్ను గురించి; పంపిన యోగ్యతాపత్రికలు వేసకుటలు గలవు. ఒకదఫా నాతో స్నేహముచేసిన వారు మరెప్పుడు నన్ను మరచరు.

800 మాత్రులుగల బుడ్డి 1 కి ధర 0-4-0. పోస్టుఖర్చు వేరు 6 బుడ్లు వెల పోస్టుఖర్చుతో రు 1-8-0 12 బుడ్లు రు 2-18-0. 25 బుడ్లు రు 5-3-0. కావలసినవారు ఈ దిగువ విలాసమునకు వ్రాయుడు.

ఆయుర్వేద వైద్యపాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ సీతారాఘవ వైద్యశాల, మైసూరు.

రక్తాక్షి సంరం ఫాల్గుణమాస బహుళ గళ, సోమవారము

గ గ న సు మ ము

[కాళూరి వెంకటరామారావుగారు]

సంజ కెంజాయ నల్లడల్ చల్లునపుడు
అందమైన వసంతసాయంతనమున

అకళిందిజాతీర విహారి నగుచు

విపులమైతస్థలిని నే విశ్రమించి

నీ ప్రణయమూర్తి మదిని ధ్యానించుకొనుచు

శీతలతపారయతవాయు సేచనమున

కన్నులరమోడ్చి నిదురనుఖింబు గాంచి

నళిననేత్రో! నిను గూర్చి కలనుగంటి.

“సారభము నిను మల్లెకుంజమ్మునందు

పచ్చపచ్చిక మేల్పట్టుపరుపువైని [యట్టి

సుమములను హారముగఁ గూర్చు చున్న

నీమధురమూర్తిఁ గంటి నో నీరజాక్షి!

కాంచినంత నె రెక్కలు కలిగినటుల

చెలియ! నీ సన్నిధానము చేరినాను.

నన్నుఁ గని నంతనే చిటునవ్వునుండ

రాననమునందు దివ్య తేజానవెలుగ

హస్తముననున్న యాపుష్పహార మట్లె

నామెడకు వైచి చూచుచుండఁగనె వింత

వింత రెక్కల నంబరవీధి నంటి

ఎగిరిపోయితి వొక్కము ద్విడకమున్నె.

* * * *

నినుఁ గవుఁగలించు నానఁ జాఁచినకరమ్ము

లట్ల యెటుసాదివాడనో యట్లెయుండ

నీదులావణ్యమూర్తిఁ గాంచెడినుదృష్టు

లట్లె వినువీధి నీమూర్తి నంటియుండ

నెంతనే పట్టులుంటినో యెటుఁగలేక

పోతపోసినబొమ్మ వై పోయినాను

* * * *

గను విషాదాంధకారమగ్నునిగఁ జేసి

కలికిపక్షత్రపంక్తిలోఁ గలిసిపోయి

మినుకుమినుకనుకనుసం జ్ఞమింటి దెనకు

ప్రియముమై నన్ను రమ్మని పిలిచినావు

అంత నిక శీఘ్రగతిఁ జేరు నానతోడ

చూపిరిబిగించియెగిరితి నొక్కపట్టు”

అపుడె జాగ్రదవస్థఁ న న్నావరింపఁ

బూన్చి చెడి నేలపై బడి పోయినాను

సారభము నిను మల్లెకుంజమ్ము లేదు;

అచట హృదయేశ్వరీమూర్తియనలె లేదు

రమణి యొసఁగినపుష్పహారమును లేదు;

అంతయు గగనసుమప్రాయ మయ్యె నకట!

కా పు పా ట

[తుమ్మల సీతారామమూర్తి చౌదరిగారు]

మెత్తగానేడుక్కిదున్నిన

మెట్టచేలకు వర్షమిచ్చియు

విత్తుటకువీల్చెయుమోసామి|| శ్రీరామచంద్రవిత్తు||

కలపుదీరగ నెరవుగట్టితి

పురుగుబూచుల నంటనీయక

వరిగచేలను బెంచుమోసామి|| శ్రీరా|| వరిగ||

చక్కగామొలకె త్తినట్టి

మొక్కజొన్నచేను పండి

దక్కునట్లుజేయుమోసామి|| శ్రీరా|| దక్కు||

బత్తితోసీసేవజేసెద

బట్టకలపుదీరునట్లు

ప్రత్తిపంటను బెంచుమోసామి|| శ్రీరా|| ప్రత్తి||

పొంకమైనపొగాకుపండెడు

లంక చేను నేటగలువకు

నంకటంబులబాపు దొరవుగదా|| శ్రీరామ|| నంక||

కుంటనేలకు బుట్టిచొప్పున

గునుమచేలకు పంటనిచ్చి

జంటబాయక నంటియుండగదే|| శ్రీరా|| జంట||

క్రొత్తగానేగుత్తగొన్న

కొండుభొట్లుగారిమాన్యము

నత్తుగాబండించుమోసామి|| శ్రీరా|| నత్తు||

వాడవల్లిసంతోగో మా

వాడుగొన్నచూడిపెయ్యకు

గోడదూడ నొసంగరాసామి|| శ్రీరా|| కోడ||

పాలుపెరుగు లోటులేక

పాడిపెంపు జేయుమయ్య

పాలపొంగలి నీకుజేయింతు|| శ్రీరా|| పాల

ఇల్లువాకిలి దల్లిదండ్రు,

బిల్లకాయల నెల్లవేళల

జల్లగారక్షించుమోసామి|| శ్రీరా|| చల్ల

పండినట్టిపంటలెల్లను

పన్నుద్రోవనుమన్నుగలిపెడి

గంజకజైర లేమిరానీకు|| శ్రీరామ|| గండ||

మండువేనవిదంసవానల,

రెండునెండుగ నెంచిపొలమున

బంకచాక్కిరిజేయువాడనురా|| శ్రీరా|| బండ||

కులముగూడునునీతినికలము,

గలుగుతావు వియ్యమందెడు

ఫలముమాకు నెనంగుమా సామి|| శ్రీరా|| ఫల||

ఆయురారోగ్యంబు లొసగియు

నంతలెని భాగ్యమొసగియు

హాయిలోమము ముంచరాసామి|| శ్రీ|| హాయి||

జవతపంబుల గోడుతెలియదు

విపులధర్మము లేనెటుంగను

యెవ్వుడునీపాటలను బాడెదరా|| శ్రీరా|| యెవు||

చిట్టచివరకు నెట్లునేతువా

చెప్పచుంటినిముందుగానే

పుట్టిగట్టి పట్టమివలెరా|| శ్రీరా|| పుట్టి||

నా ర థ ము

[పెనుమర్తి వెంకటరత్నముగారు, యువకవిమండలి

నారథంబును నీభవనంబుకడకుఁ

బోవవలెనంచు సారథి పూనినాఁడు

భళిర! యాబాట హరితశాద్యలపరిత

రామణీయకనుసకు జీవామృతంబు

అమృతవాఃపూర కమలాకరములుకలవు

పరిణతఫలా త్ర మాకంద తరులుకలవు

ఆపథంబు, సెబాసు! సోయగములిల్లు

హయములూరక యటునిటు కరుగునచట,

సారిధియు నెంతపూనిన సాగిరావు

నరణిఁ దప్పచు నావాజి నముదయంబు,

బాటకడ్డంబుగా మహాంభఃప్రవాహ

మతులగంభీర ఝరిణియొండచటఁగలదు.

దానిఁదరియింపలేక రథంబునుఱక

వక్రగతిలాగె నాక్రూర వాజిచయము

ఆ గభీరాంబువాహిని యందుఁగూలి

అడుసులోఁజిక్కి నారథ మాహయములు.

సారథియుఁ జింతనాభావ మూరుచుండ

దాని వెలికివ్యభూనెఁ బశంబునందుఁ

దిరిగియుంచఁగ నీసాయ మరయుచుండె

నీపుపూనినరథము పునీభవించు.

గీ త క

[పి. రామచంద్రరావుగారు]

ఆమని! మధురపు ఆమని! వత్సర

స్వామి! ముదంబిడు చక్కని సమయము!

అలరులు విచ్చును ఆడుదురంతట

వలయాకృతిగా వనితలు నిలబడి,

చలి వఁకింపదు; నలుపురు గానము

కలకంఠంబుల, ఘనముగ పక్షులు,

కోయిలపాడురు కుహుహూ! కుహుహూ!

మధురవసంతపు మధుపానంబును

వృధులానందము వెలయురు గృహముల

చిటుతగొజీయలును చెలరేగుచువడి

కెఱుచు దుముకుచు క్రీడించుచురహి

తమగానంబుల తమకముహూఱఁగ

నమరిచేపక్షులు, ననువుగ పాడును

కోకిలపాటకు కుహూహూ! కుహూహూ!

నిరిపాలముల ఘన, పరిమేళ మొలసెను

గజీకపూలు పడకంజము లంటును

ముదనలు తెంకలొ ముచ్చటలాడఁగ

ముదితలఁగలిసి ప్రమోదమునందుదు

రొకయెడ కాముకు లొప్పుగ వినబడు

సకలస్థలముల నరసఁపు గానము

కోయిలపాటకు గూరిచి నట్టిది

కుహుహూ! కుహుహూ! కుహుహూ! కుహుహూ!

పత్రికలు

ఆంధ్రవాఙ్మయభివృద్ధియందు వాని ప్రోద్బలము

ఉ సో ధ్య త ము

[కానుకొలను సీతారామచంద్ర అప్పారావుగారు]

నాగరికత చెందిన ప్రతిదేశమందును పత్రికల ప్రోద్బల మధికముగ నున్నది. రాజకీయ, మత ఆర్థిక సంఘ సారస్వత-వేయేల! మానవజీవితమునకు సంబంధించిన ప్రతివిషయమును పత్రికలలో చర్చింపఁబడును. అందుచే జాతీయభువనమునకు పత్రిక లనుకముగ తోడ్పడుచున్నవనటలో సందియము లేదు. శ్రీ శ్రీ పదునెనిమిదవ శతాబ్దిలో ఆంగ్లదేశమున వక్త శిఖామణియగు బర్క్ల ఒకానొక సందర్భములో బ్రిటనును పరి పాలించునది పార్లమెంటు గభ కాదనియు, దేశమందలి వివిధ పత్రికాధిపతుల సమూహ మే యనియు వక్తాశించెను. అందు చేతనే పాశ్చాత్యదేశములలో పత్రిక లగ్రస్థానమును వహించి, కారీరపరిశ్రమచే జీవింప ప్రతికార్యకునిచేతను ఆదరింపబడుచు న్నువి. మన భారతీయులు పాశ్చాత్యుల ననుకరించి పత్రికా ప్రకటనలో పాండిత్యమును సంపాదించిరి. గత శతాబ్దిలో పత్రికాప్రకటన శ్రేణిపదశ్రయం దుండటచే విద్యాధికులగు భార తీయులకు సామాన్యభాష యైన ఆంగ్లముననే జరుగఁచుండెడిది. కాని 19 వ శతాబ్ది ముగియుటకుఁ బూర్వము పత్రికలు దేశమం దంతటను వ్యాపించుటచే కాని యుపయోగమును ప్రజలు గ్రహించి వానియావశ్యకతను వెల్లబెట్టిరి. అంత దేశమునందలి వివి ధభాషలలో పత్రికలు వెలువడ మొదలైనవి. మన ఆంధ్రమున పత్రికా ప్రచురణను ప్రారంభించినది కీ||శే|| కం. వీరేశలింగం గారని చెప్పవచ్చును. వారిమాగ్గమునే త్రొక్కి కొ. వెంకట రత్నం కా. నాగేశ్వరరావు ము. కృష్ణరావుగారు మొదలైన వారు వారి విజ్ఞానపరిపత్తిచేతను రచనాకళలనుచేతను ఆంధ్రమున పత్రికాప్రచురణ విరివిగ సాగించిరి. నేడు తత్ప్రయ త్నఫలముగ ఆంధ్రదేశమున దైనికపత్రికలు, వారపత్రికలు, పక్షపత్రికలు, మాసపత్రికలు, కావలసినన్ని లేకపోయినన, శ్రేష్ఠానుటకు తగినన్ని వెలువడుచున్నవి. పత్రికాప్రచురణా సమర్థత మనలో పూర్తికలేదను సంశయ బహుళానక తప్పదు. కాని ఉద్యమము మాతనగుటచే అట్టి సమర్థత ముందు కలుగ వచ్చును. అట్టిపత్రిక లాంధ్రదేశమునకు అన్నివిధములను మహా పకారమును చేయుచున్నవి. కాని యీచిన్న వ్యాపమున అవి ఆంధ్ర వాఙ్మయమున కెట్టి యుపకృతిని చేసినది చెప్ప బడును.

విషయ ప్రాముఖ్యమునబట్టియు, విలునుబట్టియు దీనిని రెండు భాగములుగ వివరించెదను.

1. పూర్వవాఙ్మయపునరుద్ధరణ.

2. నూతన వాఙ్మయసృష్టి.

1. ఇప్పటివరకును మనకుగల వాఙ్మయము పూర్వ మొకప్పుడు ఉత్కృష్టదశయందుండినను ఇటీవల రాజకీయ పరి జామములచే హస్తగతము చెందినది. క్రీ. శ. 12 వ శతాబ్ది నాటికే - అనగా ప్రస్తుతము ప్రపంచ సారస్వతచరిత్రలో గౌరవ స్థానమును పొందియున్న యూరోపియను జాతులు విజ్ఞానహీ నులైయున్న కాలములో - మన ఆంధ్రవాఙ్మయము గ్రంథపుష్టిచే విలసిల్లుచున్నది. పురాణకర్తలగు తిక్కనపోతనాదులును శేషిలును 'వాణి నారాణి' అని చెప్పి వెంకట ఆంధ్రేశ్వరతాధార గల పిల్లలమరి పినవీరన అల్లసాని పెద్దన రామరాజభూష గుడు మొదలగు ప్రబుద్ధకావ్య కర్తలను ఆంధ్రభాషాసేవ నొనర్చి కవిత్వాప్రసక్తిని లోకమునకు చాటుకొనిరి. కాని విజ యవగరసామ్రాజ్యవిచ్ఛిత్తికి అనంతరము రాజభూషణ లేనిహే తువుచే నీరముతేని నృత్యమువలె ఆంధ్రవాఙ్మయము కృశంపం దొడగెను. కడచిన శతాబ్దిలో విశేషశ్రమకోర్చి ప్రచురణ యంతరీ నష్టములకు సరకు చేయక కొందరు క్రిమిద్రవ్యముగుచు న్నుతాటకు గ్రంథముల పరిశీలించి అచ్చొత్తించిరి. కాని అట్టి గ్రంథముల చదువుటగాని చదివి ఆనందింపటకు గాని ప్రజ లలో ఉత్సాహము లేకపోయెను. ప్రాచ్యులు అందులో భార తీయులు, కేటలు ఆఫ్ఘాన్మిక్రపవృత్తి కలవారని ప్రతీతి యున్నచే మనవారు భారత భాగవతాది పురాణములను వైదిక గ్రంథములను చదివెడివారు. కారణము ఇవి అవి చెప్పటకు వీలు కలకాని, బహుశః రెండువిధములై యుండువచ్చునని తోచు చున్నది. ఒకటి ప్రజలలో ప్రాచీనికవిద్య లేకపోవుట, రెండు కొద్ది భాష విద్యావంతులైనను సమీపించుటకు నెరచునట్లు మన క్యావ్య ప్రాంధాక్షి గ్రంథములు కలనైతేలిని వ్రాయఁబడుట. కాని

ఇట్టిలోటులను పత్రికలు చాలవఱకు తీర్చిన వఱకు సత్యము. కావ్య మన నట్టితో తెలియని ప్రజలకు దానిస్వరూపమును నిరూపించి మనుచరిత్ర వసుచరిత్ర, శృంగారనైషధము మొద లగు గ్రంథరాజములపై విచారల ప్రకటించిన దీపపత్రికలే. అట్టి విమర్శలలో కథాచమత్కృతిని పాత్రపోషణాసమర్థ తను, షల్లనల అనుకూలతను రసపుష్టిని, కవియొక్క భావప్రద ర్పనా నైపుణ్యమును, రచనాకళలమును, భాషాసౌష్ఠ్యమును మొదలగు కవిత్వకళకు సంబంధించిన గుణములను విపులముగ నులభ్యతేలినిచెప్పి అట్టి గ్రంథములకు ప్రజల ఆదరమునకు పా త్రములుగజేసిన దీపపత్రికలే. నిర్ణయము తోచెడి శిల్పప్రదేశము నుండి కేతలజలము ఎడారి భూములపై ప్రవహించి ఫలవంతము లుగ జేయునట్లే తెలికతనముగ గాన్పించినను షట్టిపోయిన ఆంధ్ర వ్యాసమును రసవంతముగచేయు శక్తి మన పూర్వగ్రంథము లందు కలదని యీవిమర్శనలు చాటినవి. అటుల గ్రంథప్రాశస్త్య మును ప్రజలకు జాటుచు వానిని పఠించుటయందు కలుగు ఉప యోగమును తెలియజెప్పుచు, ఆవలోకనమాత్రాన ఫీతి చెందెడి వారికి వానియందు ప్రేమను గూర్చెడి నేటిపత్రికలు, 2, 3 వం దల యేండ్లనుండియు మూలబడియున్న వాఙ్మయమును పునరుద్ధ రించుచు దానికి నూతన జీవమును పోయుచున్నవనిన తప్పేమి యున్నది?

2. అటుల వెనుకటి గ్రంథముల ఉత్కృష్టతను ప్రజ లకు తెలియజెప్పుటయేగాక పత్రికలు నూతన వాఙ్మయసృష్టికిని తోడ్పడుచున్నవి. ఆంధ్రు లిదివరకు యెరిగియుండినను నేకవిధ ములగు క్రొత్తరకపు వాఙ్మయము బయలుదేరుచున్నది పూ ర్యమునుండియు ఆచరణలో నున్నవికాద క్రొత్తమార్గముల త్రొక్కుచున్నది. అట్టివాని కన్నిటికిని పత్రికలే కరణ్య మొసగుచున్నవి.

బ్రిటిషు ప్రభుత్వముక్రింద విద్యావిధానము ఆంగ్లపద్ధ తిని అనుకరించుటచే ఆంగ్లభాషను వాఙ్మయమును ఆం ధ్రులనేకులు పఠించుట తలపించెను. అటుల పరస్పరవిరుద్ధం బులగు ఆంధ్ర ఆంగ్ల విజ్ఞానప్రవాహములు సంఘించుటచే మిశ్రమప్రవాహము వేరుదారిని ప్రవహించుటకు క్రొత్తపాఠ య పుట్టుట సహజము. ఈసృష్టివ్యాయము ననుసరించి వెనుక చెప్పినటుల క్రొత్తవాఙ్మయము పుట్టుటయేగాక మన మెరిగి యున్న కవిత్వముకూడ నూతనస్వరూపములతో వెల్లివిరియు చున్నది. ఇటులగుబురుగ నభిముఖములను పెరుగుచున్న వాఙ్మ యమును గ్రంథరూపమున ప్రచురించుట కష్టసాధ్యము. అదేమి కర్కషగాని ఎచ్చట చూచినను లక్ష్మీనరస్వతులొక్కచోట నివాసముచేయునిచ్చగింపఁకపులు ప్రపంచమున ఏదేశమున చూచినను తినుటకు సరిగ కూడుకొకక తమ; ప్రసన్న దేవతను ఏ కొద్దివెలకో విక్రయించి జీవనముచేయుచుండును. అట్టి గర్భ దరిదులగు కవులు పుస్తకముల ప్రచురింప సాహసించుట వెట్టి తనముగదా? అందుచే స్వయంప్రయత్నములనూని వారిక్రొత్త కవిత్వమును దేశమున ప్రచురములో నున్న పత్రికలలో చొప్పించిరి. పత్రికాధిపతులుగూడ నుద్యమమును మాతృప్రేమ తో ఆదరించి దానిజయమునకు చేతనైనంతవరకు, అవసరమైన పట్ల కర్తలకు డబ్బునుకూడ ఇచ్చి, సహాయము చేయుచుండిరి. ఆంధ్రపత్రిక సారస్వతానుబంధమున, కృష్ణాపత్రిక రసమంజ రిని, భారతి, కారద, సాహితీ మొదలగుమాసపత్రికలకు గమ నించిన యీనూతనవాఙ్మయసృష్టికి పత్రికలెట్లుత్సాహమునిచ్చు చున్నదియు, దేటలెల్లమగను. ఈ నూతనవాఙ్మయ మేరీతుల వృద్ధిచెందుచున్నదియు సూక్ష్మముగ నూచించి యీవ్యాస మును ముగించెదను.

౩. గద్యరచన:— సరియగుకారణము నూహించుటకు శక్యముకాదు గాని, మనభూర్యులు గద్యరచన నెరుగుదురు. ప్రపంచ సారస్వత చరిత్రలో గద్యరచనకంటె పద్యరచనయే పూర్వము. వల్లనవేసి సులభముగ విషయములను జ్ఞాపకముందు కొనుటకు గద్యకంటె పద్యమే వీలుగ నుండుటయే దీనికి కారణమని కొందరనిరి. మనకు 19 శతాబ్దికి పూర్వము ఆంధ్రసా హిత్యపరిషత్తువారు కోధించి ప్రచురించినగద్య జైమినిభారత ము తిప్ప వేణుద్యవవాఙ్మయము కాసరాదు. ఇంతయే! ప్రస్తు తమే కొందరు వచనమున వ్రాయబడినవిషయములను, వాఙ్మయ పద్యముల వ్రాయుసామర్థ్యమును వెల్లబెచ్చుకొనుటకేనా, కష్ట పడి పద్యములలో వ్రాయుచుండురు. సిద్ధాంతములనుత త్త్యము లను పద్యముల వ్రాయుట ముకరమా లేక సాంప్రదాయమా? మనపూర్వు లొకవేళ చిరుతగద్యల శత్రుడైన వ్రాసినను, సా మాన్యప్రజలు నోటబెట్టుటకుగూడ నలవిగాని కఠినసమానముల తో పదాదంబరమే మభ్యోక్తిదేశముగ పెట్టుకొని వ్రాసియుం డిరి. ఇందులకు పురాణాదులలోని గద్యలేతార్కాణ

ఇట్టిగద్యలను రూపుమాపి నూతనముగ న యమును నెలకొలుపదలచి ఆంగ్లఆంధ్ర, స. దులగు కీ|| శే|| వీరేశలింగంపంతులు గారు ఎల్లరకును తెలియునటుల గ్రాంథిక భాషలో యముల వ్రాయుచుండిరి. వారి ననుసరి లలో వివిధవిషయములపై గద్యవ్యాసక లదికాలములోనే వ్రాయుటకును చువు . కరమగు వచన రచనను ఎల్లరునుఅర్థసింపవొడిగిరి వయ . 'వచమైనను గద్య రచన మంచయభివృద్ధిని గాంచినది చి. ప్పన సింహం, పా. లక్ష్మీనరసింహారావుగార్ల వచనవైఖరిని చూచిన విద్యయు జనింకమానదు. ఆంధ్రభాషలో భాషముల వెల్లిబుచ్చుకొనుటకు తగిన పదసంపద లేదని వెట్టి అభిప్రాయములఁ బడువారందరును వీరిగ్రంథముల తప్పక చదివితీరవలెను. ఇట్టి చక్కనిగద్య పెరు గుటకు పత్రికలే కష్టాత్రేయము.

౨. విమర్శన:— మనపూర్వులు గ్రంథరచన యెరుగర నుట తప్పు. వారికి సాంప్రదాయసిద్ధమైన ప మత్సభలలో గ్రంథవిమర్శన జరుగుచుండెడిది. కాని విమర్శన గ్రంథరూప మున జేసియుగరు. పోరపాటున నున్నను యతిప్రాసయు క్తమగు పద్యములలోనుండును. అంతియేకాని గ్రంథరూప మున విమర్శనగద్యలోలేదు. మనశతాబ్దిలో, పత్రికాధిపతులు విమర్శనాగద్యవ్యాసముల ప్రచురించి వాఙ్మయనేవ చేసిరి. విమ ర్శనవిలువనుగూర్చి చెనచెప్పియుంటిని. ఇం గ్లాండు లో కూడ ఈవాఙ్మయశాఖను అభివృద్ధినిొందించినది పత్రిక లే కడచిన శతాబ్దిరంభములో ఎడింబరో రివ్యూసంపాదకుడు జెఫ్రీయ, క్వార్టర్లీ రివ్యూసంపాదకుడు గిఫోర్డుకు ఆంగ్ల విమర్శనవాఙ్మయమునకు పురాదుల వేసేవట్లే విశేషరధని భారతి, కారదమొదలగునవి ఆంధ్రవిమర్శనా వాఙ్మయమునకు పురోగామిలులు కాగలవు.

3. చిన్నకథలు:— ఇవి నూతనవాఙ్మయపు మరియొక రూపము. నవలకు పత్రికలు కొంతవరకే చేయూతనొసగి నవికాని. చిన్నకథలవిషయములో మాత్రము పూర్తిగనే చే యూతనిచ్చినవి. వ్యాపారభూయిష్టమైన పాశ్చాత్యదేశముల లో ప్రజలకు విషయబాహుళ్యముగల నవలను చదువుటకు కాల ముండనికారణముచే వారికారత్ర, కొద్దికాలములో చదు వుటకు వీలైన చిన్నకథలుపుట్టినవి. వాటి యుపయోగిని మన వారుకూడ గ్రహించి, నీతులను ప్రజలకు ముకరముగబోధించి తమ సాంఘిక దురాచారములను పో గొట్టుట కు ప్రయోజనకారి గానున్న చిన్నకథలను వ్రాయబూనిరి. అట్టికథల ప్రచురమును పత్రికలే చేయుచున్నవి. అమెరికా ఇంగ్లాండు దేశములలో కొన్ని కొన్ని పత్రికలలో చిన్నకథలు తప్ప వేరేమియు ప్ర చురించరు. అట్టి ప్రత్యేక పత్రికల మనదేశమున వెలువడకున్న ను, చిన్నకథను ఇతరవిషయముల తోపాటు ప్రచురింప బడుచున్నవి.

౪. కవిత్వము:— కవిత్వము మనకు నూతనముకాదు; వైపెచ్చు పురాతనము. అయినను ఆంగ్లసారస్వతప్రోద్బలముచే ఆంధ్రకవిత క్రొత్తమార్గముల ఁడ చుచు న్నుది. విషయము నను, శైలిలోనుకూడ వెనుకటికవిత్వమునకు విరుద్ధముగనున్నది. మనుచరిత్ర వసుచరిత్రలోని విషయము పౌరాణికము. కల్పన కొంతయున్నను నేటిసంప్రార్థకల్పిత కవిత్వమునకును వానికిని చాలభేదముగలదు. నేడు పూర్వప్రబుద్ధతైలిని వ్రాయు దుపూర్వి రామిరెడ్డిగారి 'వనకుమారి' 'కృషీవలుడు' అను గ్రంథములవిష యము, 'అనగా కథ' సామాన్యప్రజావీరితములనుండి గ్రహింప బడినది; పూర్వికల్పితమే. ఇటు నెండవరకపు ఆధునిక కవి త్వములలో శైలియువిశేషమునుకూడ నూతనములే. దీనికి ఉదాహరణ నేటి ఖండకావ్యములు, భావగీత్యములు, సంహారి నుబ్బారావుగారి 'ఎంకిపాటలు' అధికార్ల నూన్యనారాయణ శుద్ధి బాపిరాజు, నాయుని నుబ్బారావు, శివశంకరకాశ్రి గార్ల ప్రణయగీతములు, వేంకటసార్వభౌమకవుల ఏకాంతనేప మొదలగుకవి చక్కని తిన్నన, సులభమగు చెవికింపగు తెలుగు మాటలతో వ్రాయబడినవి.

భాషము తెలుల నిర్బంధము లేక ప్రవహించునో అటు లనే పద్యములు ప్రవహించును! మాటలభ్యసించుచే భాషము ను విమడియుండును. కిష్టముగ, శోధనను ఉండవు. అలంకార రహితములు సమాసశూన్యములు. పెద్దవాదులు పునర్జన్మలైతి నేటికవితాధోరణినిచూచి ఎట్టిహేళులకు చేపట్టను లోనగుదురో విచార్యము. ఇట్టి నూతనకవిత్వమును పెంపొందించుచున్నవిష పత్రికలే. వానిని గ్రంథములుగ ప్రకటించుటయందలి కష్ట నష్టములపైన చెప్పబడినవి. అందుచే, కవులు ఇట్టి పద్య ములను పత్రికలకు పంపుచున్నారు. భాషాసేవ చేయదలచు

అభినవ భర్తృహరివిమర్శనము

[శ్రీరంగం సోమేశ్వరశాస్త్రిగారు]

కవి: కరోతి పద్మాని లాలయత్నై త్రమోనకా
సః ప్రసూతే పుష్పాణి చురు ద్యహతి సారభమ్
సక్లవి రచించు కావ్యంబు సజ్జనుండు
గాంచి పఠించి మిగుల శ్లాఘించుజానె;
పృథ్విసొండు వృక్షంబు పుష్పించినంతె
మారుతంబు భరించు దత్సరభయ్యు||

(అభినవ భర్తృహరి)

అనునాశ్రికిని దలంచి యభినవ భర్తృహరియను నూత
సాంధ్రసభాపితగ్రంథమును విమర్శింప దొరకొంటిని. కావున
విద్యద్యుర్యుల్లు సావధానముగా వినదలయును.

ఈగ్రంథమును రచించినవారు బ్రహ్మపురవాస్తవ్యులు
ను శ్రీజ్ఞానాచార్యులు విచిత్రవీరబాబ్బిలి విజయము మొ
దలగు నాటకగ్రంథకర్తలై యాంధ్రజనులకు జీరపరిచితులు
వగు శ్రీభాగవతుల నృసింహాశ్రయగారు ఈగ్రంథమున కభినవ
భర్తృహరియని నామకాణం బొనర్చుటంగూర్చి గ్రంథకర్తయే
యట్లు వచించియున్నాడు.

చం|| అనుభవ మింత యెప్పున? మహాకాయః డింతకు
పండియంబులేదని పొగడన్ సుభాషితము లంచు రచించి
జగన్ భాగ్యతి కెక్కినకవిరాజా భర్తృహరిన్ మునుసన్నతు
లిచ్చి మెచ్చి క్రొన్ననవరచింతు నామనుని నామమున నృతి
యొందు గ్రంథమున్||

ఉ|| ప్రేమముమీఱఁ దండ్రితఃపిద్యకుఁరాముని నామమో,
సుఖాధాముని నామమో యొసఁగి ధన్యతఁగాంచువిధాన, నె
మ్మియో! నామములెంచి, భర్తృహరి నామ మొసంగితి, మత్స్య
భాషిత తస్మాదును న్నెక్క నిదిదోషమే? పండితు లాద
రింపరే?||

ఇక సీగ్రంథము మూలము, 'బ్రహ్మక్రియదిగొండ నా
శలింకామృతలవాన సుభాషితావళి, సుభాషితరత్నాకరము,
సుభాషితరత్నభాండాగార మనుగ్రంథరాజములగుల శ్లోక
తత్త్వములనేర్చి సుభాషితమనోకహరముంగూర్చి భారతినలంక
రించిరి. బ్ర. శ్రీ. ఆదిభట్ల తరియ్యసిద్ధాంతిగా రీ సుభాషిత
ముల ఆంధ్రీకరింప న న్నెంతయు మోహించిరి. నానేర్చిన
కొలంది నాంధ్రీకరించితి' అను గ్రంథకర్తృవిశాసనపదన
ములచేతను,

చం|| మను విరచించి చన్న కవిపుంగవులం గిరుంచి
దానంజాలి? నయిన నే సుభాషితములన్నిరచించెద సంస్కృ
తాంబుధిన్! దనరినశ్లోకరత్న సముదాయముప్రాపున నంతెకాని
యాయ్యనఘలకన్న మిన్న నను స్వాతికయంబునఁగా దెలుంగు
డి||' అను గ్రంథాంతర్గత ప్రాస్తావికపద్యమువలనను గీర్వాణ
మాతృకయని యెఱుంగవగును.

ఈగ్రంథమును ప్రకాశమొనర్చినది సమాలోచనాసమితి
సౌలభ్యముకొఱకు గ్రంథాదిని, అంకితమైయున్న విషయ
సూచిక నాధారముగ నిడికొని, దీనిమూలమునసంస్కృతశ్లోకము
ల సమక్షమున నాంధ్రీకరణము కవిత్వము మొదలగు విషయ
ముల గొన్నింటిని విచారించెనకు. అందు బ్రహ్మమున విద్య
త్పరీక్షనగుర్చి:—

సీ|| పండితపరీక్షణంబును బండితుం డె
జుంగుఁ గాక మూర్ఖుం డె టైఁబుంగఁజాలు;
పంధ్య గ్రహియింపఁజాలునే ప్రపవభాధ?
బిడ్డలంగన్నమరువకు విదితమగును||

కొన్న పరికాధిపతులు స్వీకరించుచు వాటి సృష్టికి తోడ్ప
డుచున్నారు.

ఆంధ్ర వాఙ్మయమునకును ఆంధ్రపత్రికలకును ఎట్టి సం
బంధముకలదో, మొదటిదానిని రెండవది యెట్లు పోషించి
ప్రత్యేకించుచున్నదో యీవ్యాసమున కొంతవరకు వివరించి
యుంజిని. ఇతరదేశముల వాఙ్మయచరిత్రను చదివిన వాఙ్మయా
భివృద్ధికి పత్రికలెట్లు తోడ్పడినదియు, తోడ్పడుచున్నదియు
తెలియగలదు. మనదేశమునకుండ పత్రిక లట్టివిధముననే తో
డ్పడగలవు. కాని పత్రికలు మన యాంధ్రదేశమునందలి లక్ష
లాదిజనులకు చాలినన్ని తవు; చవుగనుకూడ తవు. ప్రచురణా
పద్ధతులను మారవలసియున్నవి. దీనిభారము ప్రజలపైనను ప
త్రికాధిపతులపైననుగూడ గలదు. కావున ఇకపునకు కలసి
పత్రికాప్రచురణమును విరివిగను, వివేకముతోను సాగించి
తమ్యాలను భాసనోచేయుట వారికర్తవ్యము.

ఇందుకుమూలము. శ్లో|| విద్యానేపవిజానాతి విద్యజ్ఞకప
రిశ్రమం నహి పంధ్యా విజానాతి గుర్వ్యం ప్రపవవేదనాం||విద్యజ్ఞ
పరిశ్రమము విద్యావంతుడే యెఱుంగును. 'ఏవ' అని చె
ప్పటచే మూర్ఖుఁ డెఱుంగఁడని నిశ్చయత్వము ధ్యనించుచున్న
ది. తెలుగుఁడందు మూర్ఖుం డెట్లెఱుంగఁజాలు. అనునది ధ్య
నిమూలాంధ్రీకరణము. పండితుండి యెఱుంగు' అన నేవకారా
ర్థధ్యని స్ఫురించును. కావున నుత్తరార్థ మనవసరము. అట్లయ్యు,
మూలమునందు

‘విద్యజ్ఞవపరిశ్రమము విద్యావంతుడే యెఱుంగును. పం
ధ్య గొప్పదయిన ప్రపవవేదన నెఱుంగదు.’ అని పూర్వార్థము
నం దెఱుంగుట, యుత్తరార్థమున నెఱుంగకపోవుట యందు
టఁబట్టియు దృష్టాంతము పరస్పరవిరోధముగా నుండుటచే మూ
లమున కీండియార్థము విధిగాఁ జెప్పవలయును.

‘విద్యజ్ఞవపరిశ్రమము విద్యావంతుడే యెఱుంగును.
మూర్ఖుఁ డెఱుంగఁజాలఁడు. ఎట్లు? పంధ్య యేరిని ఘనముగ
ప్రపవవేదన నెఱుంగఁజాలనో యట్లు విద్యావంతుఁ డెట్లె
ఱుంగును? బిడ్డలం గన్నమగువచందంబున దీనినాలోచించియే
గ్రంథకర్త యుత్తరార్థంబుఁజూడ ‘విద్యలం గన్నమగువకు
విదితమగును.’ అని సంపూర్తి యొనరించియున్నాడు. కావున
సీయాంధ్రీకరణము మూలానుగుణమొకటి, రెండవది మూలము
నందలి యలంకారాసంపూర్ణత్వలోపంబుఁ బరిహరించుట యొ
కటి. పిదప పరగృహవాసముం గూర్చి:—

గీ|| యావనంబున దానిద్రవ్య ముపకకన్తః
చమికకన్తంబు మూర్ఖత్వ మంతకంఠె!
బరులయన్నంబుఁ జరగృహవాస మకట!
కన్తతర మని నవీయింతు స్వప్తముగను||

శ్లో|| కన్తంబు మూర్ఖత్వం కన్తం బలు యోసేషు
చారిద్ర్యం కన్తావకీ కన్తతరం పరగృహవాస పరాన్నంచ||

బ్రహ్మలిఖితం

గీ|| ఇతరకర్మఫలంబుల నెన్నియొని!
నబ్బసంభవ! విలిఖింపు మునుభవించు
విరమునకు మత్స్యవిధిని కేదనంబు
వ్రాయుము వ్రాయుము నామ భామనను.

శ్లో|| ఇతరకర్మఫలాని యదృచ్ఛయా విలిఖితాని సహే
చతురానన! ఆరసికేషు కవిత్వ నివేదనంశిరసి మాత్రిభూమాలిఖ
మాలిఖ||

అనుభవము

గీ|| కమలముల గమగోత్పత్తి గమగోత్పత్తిః
యంచు బ్రష్టించుపతిఁ గాంచి యనియె నొకఁడు!
అని! నీముఖాంభోజంబునందు సత్యము!
రాజిలుం గాక యిందీరద్య కుంబు||

శ్లో|| కమలే కమగోత్పత్తిః ప్రూచితే నచ దృశ్యతే!
తాలే తమముఖాంభోకీ దృష్ట మిందీరద్యయమ్||

అనంభవము

గీ|| ఎలమి మృగత్వస్థ యశనదన్ జలకమాడి
గగనకుసుమంబుఁ దలమానికముగఁ దాచ్చి!
అహహ! కేశకృంగగన్వి యై యజానిగెల్పి!
నదిగా వచ్చుచున్నాడు కంఠ్యాసుతుండు||

శ్లో|| ఏమపంధ్యాకులో యాతి ఖపువృక్షకేళరః
మృగత్వస్థాంధుని స్వాతః కేశకృంగగన్విరశః!
మూలముందులే! యెఱుని గెల్పి అచి చేర్చుటచే
నసంభవ లంకారము పూరితార్థముగ నుజ్జీవిత
మయ్యెను.

సేవకనింద

శా|| భక్షింపన్ బడితాగ్నిఁ బోలు కనునింపం గుంధ
కర్ణుండగన్! పీక్షింపన్ విన శ్రుద్దియన్ బసయఁజొ-
నేవేకఁ బర్యేత, పార్యక్షంబౌ నని నక్కయాసను
లొనర్చన్ ఖాజాడౌ నేడ్వఁగా దక్షుండాఁ బ్రభు విట్టి
సేవకునిచే భక్తుండు గాకుండున్.

శ్లో|| ఆహారేంద్రబాసలశ్చ కయనే యః కుంభకర్ణాయ
తే సంధేకే బధిరః పలాయనవిధౌ సింహః పృథ్వీ
రణే! అంధోఽమృతీక్షణే భగవన్! 2-౪౦జః పటుః క్రం
దనే భాగ్యవైపహి లభ్యతే పురసౌ సోఽస్త్రముః
సేవకః||

భ్రష్టస్త్రిస్యభావనింద

శా|| స్వాతంత్ర్యంబు సదావిదేశమనో త్యాహం
బు, యాత్రోత్సవా నీతాసక్తియఁ బుంశ్చలీలగుదయ
న్నేహంబు పంధ్యాత్వమున్! యాత్రాయాత్రవిహ

త్తు పూరుషదిదృశాపాంగవృత్తంబు, నిశ్చేతాద్యా
నీతమందహాసము, కులస్త్రీకోశశాస్త్రాత్మము
శ్లో|| స్వాతంత్ర్యం పితృమందిరేవ వసతిః యాత్రో
త్సవే సంకతిః! గోష్ఠీపూరుషసన్నిధాననియమో
వాసోవిదేశేతథా! సఃస్వస్వసా పుంశ్చలీభరసక్య
ద్యౌత్తేన్న జాయాక్షతిః పశ్యుర్వాత్సక మిష్య
తం ప్రపసనం నాశస్య హేతుః క్షియః

గజాన్యోక్తి

ఉ|| కంధర తీవ్రపాశమునఁ గట్టుచుండెన్ జరణంబు శృం
ఖలా! బంధమునన్ గృహించె కృణిహితమునోరృ శిరంబు,
నీవృక్ష! స్కంధము వస్తుభారమున సన్నగిల న్వరదాన
త్వప్రభు! స్వంధయగంధనింధురను! పల్కపుగా మద
మెట్లు మోస్త్రేన్?||

శ్లో|| గతే పాశే నీవశ్యరణాయగళే గాధనిగళో దృఢం
స్కంధేబధః శిరసివృణిహితః ఖరతరః శిరఃస్కంధా
యాతో బలిదరణయోగ్యేపివియే నవానిమోక్షార్థం
ద్విరదద కన్యాత్వమదుః||

మృగాన్యోక్తి

గీ|| తృణాఘటితపూరుషంబు ధరించునట్టి
తృణశర శరాసనంబుల- తీరిఁజూచి
సాధ్యసంబునఁ గలమును- జరులఁ బాసి
మృగశిరోరమ! యులక ప-ర్యైత్వనేల?

శ్లో|| ఇహ కిం కురంగకావః! కేదారేకలమముజరీం
త్యజసి తృణాధనాతృణాభాణః తృణాఘటితః
కపటపూరుషోయం||

ఇది గోవర్ధనాచార్యవిరచిత మగు నార్యాసప్తకేతిలోనిది.
సమంజసముగా నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

చం|| ఇరుదెసలంచు జూడ నల- యేర్పడె, కెన్న దవాగ్ని
రేగఁ గుక్కురములు సన్నిధిం తెలఁగె, గ్రూరుఁడు
వ్యాధుఁడు చాపమాన్వియి! దుఃగుటిఁ జూచుచుం
డెను బ-దంబుల బాలకు లాశ్రయించిరా హరిః
స్వగర్భరక్షనితాలరయై పతిఁ జూచెనక్కటా||

శ్లో|| అగ్రేవ్యాధః కరభృతధనుః పార్శ్వతోఽవ్యలమాలా
పృష్ఠేవసార్థ పాతినీకరాసన్నిధాసార మేయః
ఏటిగర్భాలసగమనాతాలకై రుదపాదా||
చితావిష్టవదతిహిమృగం కి.కరోమి క్వయామి||

కాల్యన్యోక్తి కాలి= బూరుగు

సీ|| పరికింప సాంపాదు పద్మకనంబును
నాశచే నేతెంచు హంసములను
గమ్యతావుల, నీనఁగలపూవు లవభ్రాంతి
జామ్ము జామ్ముని వచ్చు తుమ్మెదలను
మధురఫలస్థంద వధులూముం గ్రోలఁ
బరువుపర్వన వచ్చు పాంధిజుల
మాంసరాశిగ నెంచి మానసంబునఁ బొంగి
యెలమిఁ జేరెడు కాకగృహములను

గీ|| ధరణి, నిస్సారవిశ్లేష్మత్వమునఁ గ్రాలు
కాల్యశిఖజంబ ! మురారగసంపయమునఁ
బ్రదికినంబును వంచింపఁ బాడి యునె?
ఇట్లు లెన్నాళ్లు వందింప నెంచితిక్కో?

శ్లో. హంసాపద్యవనాశయా మధురీనః సారభ్యలాభాశయా
పాంథాస్యారు ఫలాశయా బలిభుజోగృధ్రాశ్యూహంసాశయా
మారాదు త్రయపుష్పరాగ నికరై ర్నిస్సార విశ్లేష్మనే
కేరేకాల్యలిపాదపప్రదిదనం కేన త్వయా వంచితః.

ఇంతచాలును. పూర్వోక్త శ్లోములబట్టియు, బద్ధ
ములనుబట్టియు, సీగ్రంథము సంస్కృతమునను పూర్వముగను
మయినయ్యాంధ్రీకరణ మని విజ్ఞులు తెలిసికొనఁగల్గుదురు.

ఇందలిభాష సలక్షణముయి, కవిత్వశైలికిఁ దగినదిగా నున్నది.
ఇట్టి శ్లోకరత్నములను దెలింగించిన గ్రంథకర్తగారిని, తత్ప్ర
కాశకు లగు సమాలోచనాసమితిసభ్యులను సంభావించుచు నింక
టితో నీస్వల్పవిమర్శనమును గట్టిపెట్టుచున్నాను.

కర్తవ్యాలహరి
వెల సీ. 1-కి ల. 6 వి. పి. సహా 0-11-0
ఈ గ్రాహకము వలన చెవిపోటు, చెవినుండి చీము
కాయలు, చెవివిబుడ మొదలగునవి కలుగనే నయ్యును
5,6 బొట్లను చెవిలో పోసిన వాధ కలుగనే తగ్గను.
అమృతాంజనము దిహి,
మదరాసు - బొంబాయి

బసవనామ నిర్వచనము

[విడుదలవోలు వేంకట రమణగారు బి. యే.]

“బసవ” అనునామము ‘వృషభ’ అను సంస్కృతపదము నకు వికృతియని మనశేబద్ధాస్త్రజ్ఞులు తలచుచున్నారు. * వైకృతదీపికయందు తీర్చిన పుటయందు నిట్లే వ్రాయబడియున్నది. “బసవడు ఎద్దు వృషభః” కాని యీశబ్దము బసవడు అనికూడ వ్యవహరింపబడుచున్నట్లు కొన్ని కావనాదులవలనఁ దెలియుచున్నది. ఇందుల కుదాహరణముగా * నెల్లూరికావనసంపుటములో (బ్రహ్మ ద్విత్వీయసంపుటములనుండి యీక్రింది వానినిఁ బొందుపరిచుచున్నాఁడను ప్రథమసంపుటము. పుట 242. కొల గట్లకావనము క్రి. క 1462 నాఁటిది.

“శ్రీ శ్రీరత్నతాప శ్రీవిమానాక్షరాయ మహారాయల వారికిం వహిత్రులు వారిజానీ బసవయ్యంగారికిన్ని.

రెండవసంపుటము పుట 709. మాజగుంట కావనము క్రి. క. 1215 నాఁటిది. ఇదిబసవనింగైక్యమునకుఁ దరువాత మఱి యెబడెంద్రకే పుట్టినది గావున నిది మనవనిగైక ముఖ్యమైన కావనముగా నెంచుచున్నాము. 14, 15 పుటలు.

“మన్మసిద్ధనదేవదేవ మహాకావాలకు ధర్మకావుగా వారి తమ్ముడు బసవతక్కిగోపుర వరప్రకారం”

ఈ కావనమునందు ‘బసవ’ అనియున్నను పైని వివరించిన క్రి. క. 1462 నాఁటికావనములోనే పైవదాహిత్య పంతులకుఁ గొంతకడక

“వదాంతయ్యంగారికిన్ని సేవరాత్రి బసవయ్యంగారికిన్ని” అనియున్నది.

దీనింబట్టి కొంతకాలమువరకు ‘బసవ’ ‘బసవ’ అనురెండురూపములును వాడుకలోనున్నట్లు తెలియుచున్నది. కాని కావనములలోని ‘బసవ’ ‘సవ’ రూపములన్నవి, బ్రాచీనాంధ్రవాఙ్మయమున మనకుఁబట్టమైన శైవకవుల గ్రంథములలో నీరూపములు రెండునంతవరకుముగ లేవు. ‘బసవ’ యను రూపమే గాని ‘బసవ’ యను రూపము ‘సవ’ యతిస్థానముండున్నది కావబడుటలేదు. ముదితములైన వానిలో లేకున్నను వ్రాతలలో నట్లేయున్నదేమో తెలియరాదు. కావనములలో, గావబడుచున్నంతమాత్రమునవాకావనమునందాభ్యోచ్చారణ ననుసరించి, కావన శేఖరులు కావనములు చెక్కిరని నిర్వివాదముగఁ జెప్పబాలము. నేటితెలుగునిఘంటువులలో నొక్క ప్రాణ్యనిఘంటువులో దక్క తక్కిననిఘంటువు లన్నింటియందును నీ‘బసవ’ యను రూపములే ‘బసవ’ అనురూప ముదాహరింపబడియుండలేదు. దీనింబట్టి పూర్వకాలమున నీ‘బసవ’ యనుశబ్దము నిక్కువముగ ‘బసవ’ అనుమాదురూపముతో వాడుకలో నుండెడిదాయను సందేహమిట్టి పాదముచున్నది. కాని మనదిట్టి సందేహములకుఁ బాల్పడవకాకములేకుండ, బసవన తరువాత మఱి ముప్పదేండ్లకు జన్మించినఁ బూర్వలాక్షణిక శైవకసాహిత్యముఁ దగు శ్రీ పాల్కుండి సోమనారాధ్యుఁడు తన ‘సోమనారాధాభావ్యము’ అను గ్రంథమున ‘బసవ’ శబ్దము నీక్రింది విధముగ నిర్వచించియున్నాఁడు. అశ్రీభాగము ప్రథమముననే చెప్పబడినది గావున దానినంతయు నిట నిచ్చుచున్నాడను.

“కొబడకల్లిరి, దానిం కలియుగేవిధక్తి మధ్యర్థం బసవాభిధేయే వృషభ ఏవజాతః వృషభస్య బసవనామకత్వం కస్మాత్కాఁజానానీత్. వృకారస్య బకారాదేకోభవతి. ‘ఏవ యోరభేదఇతి’ ‘కేహస్య’ ఇతి నూత్రాత్ వకారస్య సకారాదేకోభవతి ‘ఏవఃస్వస్వేతి వారదచ్చనూత్రాత్ వకారస్యవకారాదేకోభవతి ఏతద్వృషభాక్షర తద్భవత్ ‘బసవ’ ఇతి నామకత్వే! కనున్పాతి పశువః వృషభః తత్సకృత్యక్షరత్రయంచ సంభవతి కురారకుక్షర తామరసాదిపదేషు తత్తదాద్యక్షరణాం తత్తద్గర్భతీయాక్షరాదేకోభవతి! అథా! కురారస్యాఽన్యభాషాయాం గకారాదీర్భవతి. తామరసస్యాఽన్యభాషాయాం దకారాదీర్భవతి! తత్తైవ పశుపతి నామాద్యక్షర పకారస్య బకారాదేకోభవతి ‘కేహస్య’ ఇతి నూత్రాత్ కకార

*క్రి. కే. బసవజనపల్లి సీతారామాచార్యులవారిచే రచియింపబడినది. రెండవవార్ష 1873.

Nellore Inscriptions Edited by Mr. Butterworth and Venugopaul Chetty-
†1914 వ సంవత్సరమున శ్రీ గంగపట్టణపు ముద్రాపాణ్యదేవరగారిచేఁ బ్రకటింపబడిన పల్లంపల్లి ధైర మూర్తిగారిచే ధైరవ ముద్రాక్షరాలలో ముద్రింపబడిన సోమనారాధ భావ్యము నుండి యధామూల్యముగాఁ గైకొనబడినది.

స్య సకారాదేకోభవతి. ‘ఏవఃస్వస్వేతి ఇతివరచుచి నూత్రాత్ వకారస్యవకారాదేకోభవతి! తద్భవత్ అతఏవ ‘పశువః’ త్యక్షర త్రయస్య బసవేత్యక్షరత్రయనిర్భవతి!”

దీనినే సోమనారాధుఁడు తెలుఁగున తన *చదుర్వేదసారము అనుగ్రంథమునఁగూడ తెల్పినాఁడు. దానిఁగూడ నిట నుదహరించెదను.

సీ॥ పశుపతి వృషభంబు పశుపతి పరముండ
వంగనుజెల్లు కుభాక్షరములు
బసవచాక్రము శ్రీపావర్తిత యాక్ష
రము బకారమువకారంబువలన
బరగకుక్షర + తామరసకుతారముల్
వరుషగుద్దలియు తామరయు గూడలి
యనుక్రిమ ‘కేహస్య’ యనువ్యాకరణ నూత్ర
మున జొప్పడువకారమును కకార
గీ॥ మనవహో వాయుతత్సూత్రమున వకార
మున వకారంబు ననుదోమసౌఖ్యమీర
జననామందిరియ లింగభావ్యమునట
బసవలింగావ్యాయం జొప్పబసవలింగం॥
పైనియుదహరించినవానిఁబట్టి ‘బసవ’ శబ్దము వృషభ శబ్దమునందేయే కాక ‘పశువః’ శబ్దమునందీ కూడ పుట్టి నట్లేర్పడుచున్నది.

ఇచ్చట పైవదాహిత్య భాగములలోని విషయములు విచారించుము. సోమనారాధుఁడు ‘ఏవఃస్వస్వ ఇతివారదచ్చనూత్రాత్’ అను వరచుచి ప్రాకృతప్రకారక యనఁబడు ప్రాకృత వ్యాకరణములోని నూత్రము నుదహరించియున్నాఁడు. కాని నేటివరచుచి ప్రాకృత ప్రకారకయం దీనూత్ర మగుపడుట లేదు. దీనినిబట్టి ‘పావః’ అను నూత్ర మగుపడుచున్నది. మాకుఁడు †

ప్రాకృతప్రకారక 12 వ పుట. నేటినూత్రములో వర్ణములోని రెండక్షరములకే మీరురూపములు సిద్ధించువని యుండ సోమనారాధుఁడు దుడవరించినవానిలో వర్ణమున కంతట నగుపడుచున్నది. అకాలమున వరచుచి వ్యాకరణమున నీనూత్ర ముండకేమో యెఱుంగరాదు.

ఇదియుంగాక పైవానియందుఁ గుతారకక్షరాల శబ్దము లకు నాయావర్ణముల తృతీయాక్షరము వచ్చునట్లు ‘తామరస’ శబ్దమునకు ‘తామరస’మని వచ్చునది వ్రాసియున్నాఁడు. ఈ ‘తామరస’శబ్దమునకు ‘దామరసము’ నుఱురూప మేనిఘంటువులందునులేదు. కాని మొక్కమాటమాత్ర మిటుఁ తెల్పవలసియున్నది. క్రి. క. పండ్రెండవ శతాబ్దమునందే భామతీర్థ జిజ్ఞాసకొనరించిన సోమనారాధని ప్రతిభ యెంతయోఁ బ్రకట నీయదు.

సర్వజ్ఞుఁడగు సోమనారాధని కావ్యమలయం దిట్టివింత లుండుటలో నాశ్చర్యములేదు. ఇట్టివిషయము తన్నేని సోమనారాధని గ్రంథములలోఁ గాననగును.

పైనివివరించిన ‘బసవ’శబ్దము వ్యవహారముననుండి కావనముల తెక్కి యుండవచ్చును. సోమనారాధుఁడు దుడవరించిన రీతిని‘బసవ’ అను రూపమే సిద్ధించుచున్నది. కాని వేఱురూపము వచ్చుటలేదు. ఒకవేళ ‘పశు’ శబ్దమునందీ జనించిన ‘పశు’శబ్దమే యాకాలమునఁ గుతారకక్షరాల తామరసాది శబ్దముల యాద్యక్షరములరీతి ‘బసవ’ అని యుపయోగింపఁ బడుచుండెనేమో? కాని ‘బసవ’ అను శబ్దముక వ్యక్తియందు రూఢిమూలమైన కరణ, నీశబ్దము మఱురూపముగ ‘బసవ’ యను దానిని, వైకృతశబ్దభవము ‘పశు’శబ్దమునకును సంబంధము కలుపుట యంతసమంజసముగా గన్పట్టుటలేదు. కావున నీ‘బసవ’యను శబ్దము ‘బసవ’ శబ్దమునకు మాఱురూపమే యైయుండునని తోచుచున్నది. శబ్దకాస్త్రజ్ఞులు దీనిని వివరముగఁ జెప్పించి భాషుపకారము నేయుదురు గారి!

*1914 సంవత్సరమున మల్లంపల్లి ధైరవమూర్తిగారి ధైరవ ముద్రాక్షరాలలో ముద్రింపబడి శ్రీగంగపట్టణపు ముద్రాపాణ్యదేవరగారిచేఁ బ్రకటింపబడిన గ్రంథమునందీ యధామూల్యముగాఁ గైకొనబడినది.

†తాయని మొదటను, ‘తా’యని రెండవవారును నుండవలెను.

† The Prakrita Prakasike or the Prakrit Grammar of Vararuchi, The First complete Edition by E. B. Cowell M. C, Professor of Sanskrit in the university of Cambridge London 1868 (second Issue)
§ ‘పశు’ శబ్దము ‘పశు’అను సంస్కృతపదమునందీ జనించలేదనియు నయ్యది ద్రవిడభాషాపునందీ జనించియుండుననియుఁ గొందఱి భాషాతత్వశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము.

సాంఘ్యరాగాలు

[వంద్యారం వెంకటసుబ్బయ్యగారు, యువకవిమండలి]

(౨)

పగిలి పోయిన నామనఃపాత్రశకల
చయము నెట్టన నవరించి నన్నగిలిన
తెలివిలేటలు తీరిచి దిద్దినట్లు
విధలవాంఛావిషంది మ్రోవించు చుంటి
కఠినపాపాణములు కాల్యగట్టుననుచు
కీనుకలోనుండి వలపు రాగిల్లు ననుచు
ప్రణయినీగాత్రదృఢఃరిష్ట్యాగసుఖము
నమరు ననుచు పునఃప్రయత్నముగ దీని
నలుపుదునయేని నాకభిశంసనమ్మ!
ఇదియు నాప్రియురాలి నెమ్మది కనవ్యా
మయిననాడు ప్రకౌంతి నాయాత్మ కగును
తదనుతాపాశ్రుజలములఁ దడిసి నేల
పదనుగాదట నావారి కడుటకొఱకు.

వి ర హిణి

[బుడమగుంట వెంకటశేషయ్య గారు]

సీ. పూచినెత్తావుల పుప్పొడివెదచల్లు
పూలకొమ్మలనంది నేలరాచు,
కోమలారణమాత్మ కోరకసుమపల్ల
వంబుల గూరభావమునగిల్లు,
జగిలినల్లిన సొగసుతీ వెల ద్రుంచి
చివురుకేల నలిపిచీల్చివైచు,
చివురుటాకుల ముద్దుచెక్కిళ్ల వెనది
ప్రేమభావంబున ప్రయునిఁదలఁచు
చివురాకదొన్నెల సెలయేటినీరమ్ముఁ
దెచ్చి కాంతునికయి తేజిమాచు
పూలదండలగుచ్చి ముందుకు వేటోయి
బెంగతో దిక్కులు తొంగిచూచు,
చలువరాతిన్నెవై నయ్యాటకై లేచి
అశశి త్రయగుడు నంగలార్చు,
అట్టిటువరికించి ఆశతో వైకుచ్చి
కాళ్లు నేతులుసాచి కౌగిలించు,
గీ. పలువరించును, గనుగొను, నెలయటించు,
లేచు, పరువెత్తు, డాగును, కాచియుండు,
పొంచిచూచును, నిట్టూర్పుపుచ్చు, నేడ్చు,
మారనీతబాణదండవ్యామాన, లలన.
ఉ. చందురుదూరు, దూరమున సంవెగ పూబాద
రింటజేరు, లోగుండు, తటాటానందుమికి కూరి
మినెచ్చెలిజాడరోయుపూ, పందిరి చేతనూచికును
మంబుల సెజ్జకుదుర్చు నెమ్మదిన్, గొండలమందు
బిట్టలిసి కూలు మనోభవబంధితాత్మయై.
చ. కలువలజేనివేడిమికి గాసిలి మై భాగతై త్రతైత చె
క్కిలికసిగఁదచూడ్కి వలకేలి నహింపని యటు
దోప పల్కులలిగినళ్ల, కాంతిచెడకోరికలూరట
జెందలేమి ము, దుల మొగమెత్తి వాల్చుచును
తూలుచునేడ్చుచునుండే నొక్కెడన్.

జిల్లాబోర్డు పరిపాలనము

1923-24

ప్రభుత్వవిమర్శము

నెల్లూరు

నెల్లూరు జిల్లాబోర్డు పరిపాలనము మొత్తముమీద తృప్తి పడకుండుననియు, బోర్డుసభ్యులు తద్యవహారములలో నెక్కువభాగమును జూపుచున్నట్లు అధ్యక్షుడు దెల్పినందులకు ప్రభుత్వమువారు సంతోషమును దెల్పుచున్నారు. ఈజిల్లాలో ఒక్క పెంకటగిరి తాలూకాబోర్డుకు తప్ప మిగిలినన్నిటికిని అధ్యక్షులెన్నకొనబడినవారే, యూనియనుబోర్డులు గతసభ్యులవలెనే 14 గలవు. పెంకటగిరి యూనియనుబోర్డు వ్యవహారములు సరిగా నడుపబడకపోవుటచేత రద్దుకేసి పునః నిర్మింపవలసివచ్చెను. జిల్లాబోర్డును కావలి, కందుకూరు తాలూకాబోర్డులు తప్ప మిగిలినన్నియును లోట్టతో ముగించెను. డబ్బులేక 88240 రూ॥ బిల్లులను చెల్లించునది. డబ్బులేనిసమయమున ఖర్చు నెక్కువకేసి జిల్లాబోర్డు యొక్కవఖర్చుబడెను. జిల్లాబోర్డుకు గవర్నమెంటు గ్రాంటులరావలసిన దేమియు లేకుండెను. ఈజిల్లాబోర్డుయొక్క సెనుఫండు 696725 రూ॥ కేరెను. ఈజిల్లాలో అన్ని తాలూకాలలోను స్థానికము వ్యాపించియుండెను. దీని నాపుటకు చాలగ్రామములలో నిర్బంధముగ టీ కాలు నేయు పద్ధతి పెట్టబడెను. ఈబోర్డుకింద 26 వైద్యాలయములుగలవు. బోర్డు ఎల్లమెంటరీ పాఠశాలలు 485 నుండి 492కు పెరిగెను. ఇందు 41 మహావృద్ధియులను, 72 అతిప్రభులను యితరనివృత్తులను ప్రత్యేకం ప బడెను. విదు పెంకడగిరి పాఠశాలలు గలవు. కావలిలోను గూడూరులోను హైస్కూళ్లు గలవు. ఈజిల్లాబోర్డు క్రింద మొత్తము 1107 మైక్రొపాడువు రోడ్లు గలవు.

అనంతపురం

ఈజిల్లాలోని రోడ్లు విస్తరించు. ప్రాథమిక పాఠశాలలు 860 గలవు. పెన్కొండలో హైస్కూలుగలదు. మొత్తము 5 పెన్కొండగిరి పాఠశాలలు పోషించబడుచున్నవి. ప్రజాశాస్త్రము గతసభ్యులకున్న పాడుగ నుండెను. అన్ని తాలూకాలలోను స్థానికము వ్యాపించియుండెను. టీకాలునేయుట అభివృద్ధియొక్క. జిల్లాబోర్డు రాష్ట్రీయగ్రాంటుల సహాయముతో సంవత్సరారంభమున నున్న 124575 రూ॥ ల లోటును పూర్తికొని 9400 నిలవ చేసికొనెను. అనంతపురం, ధర్మవరం, పెన్కొండ తాలూకాబోర్డులు మాత్రము నష్టముతో పూర్తియయ్యెను. ఈజిల్లాలో 14 యూనియనుబోర్డులు గలవు. పరిపాలనము మొత్తముమీద తృప్తిపడకుననియు ప్రభుత్వమువారు దెల్పుచున్నారు.

విశాఖపట్నం

ఈసంవత్సర మిజిల్లాపని అభివృద్ధిమార్గమున నుండెనని ప్రభుత్వమువారు దెల్పుచున్నారు. జిల్లా మొత్తముమీద ప్రాథమికవిద్యవిషయమున చాలవెనుకబడియున్న దని తెలుపబడినది. ఎల్లమెంటరీ పాఠశాలలు 471 యుండెను. పెన్కొండగిరి పాఠశాలలు తొమ్మిది యుండెను. చార్వితీపురం, పాలకొండ, చోడవరం మునుపటి హైస్కూళ్లుండెను. విశాఖపట్నం తాలూకాబోర్డు రెండు ఆయుర్వేద వైద్యాలయములను స్థాపించెను. కలరా, స్థానిక కారణములచేత గాక యితర కారణములచేత చావు లెక్కువగ నుండెను. టీకాలునేయుట యెక్కువయ్యెను. జిల్లాబోర్డు రెయిన్వే సెన్సుఫండు మొత్తము 589054 రూ॥ లయ్యెను. చేతిలోనున్న రొక్కములో 48484 రూ॥ లను పోటారుబిల్లులు కొనుటకై ఆంధ్ర ఇంజనీరింగు కంపెనీవారికి అద్దాపు రిచ్చిరి. జిల్లాబోర్డు 4800 లోటును పూర్తికొని, 91947 రూ॥ ల నిలవను చేసుకొనెను. తాలూకాబోర్డులన్నియు ఆర్థికముగ బాగుగనే యుండెను. ఈజిల్లాలో 26 యూనియనుబోర్డులు గలవు. తాలూకా యూనియనుబోర్డులయొక్క కలదు తప్పా మెక్కువగాదు. జిల్లాబోర్డుకు తాలూకాబోర్డుకును స్టాండింగు మిజీలు గలవు. ఇవి బాగుగా పనిచేసినట్లు తెలుపబడినది.

5 నిమిషములలో గుణము
దేహమునందు ఎల్లవోట్లయందును, అనావశ్యము
లేన రోములను ఎత్తివేయును 5 నిమిషములలో
గుణము. ధర బి 1-కి 0.8-0. (1171వ)
అమరావతి యేజెస్సీ, పార్కుటపునేమద్రాసు
జిల్లాబోర్డులపై

మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభ

డాక్టరు మూంజీగారి తీర్మానము

నాగపూరు, మార్చి 20:—ఈనెల పాఠశాల విద్యార్థులకు తుపాకీ పేజులు సేర్వచలనదనియు, అందుకొరకు కొన్ని కొట్ల సంఘముల ఈపయోగముకొరకు కొన్ని నిబంధనలను యేర్పాటు చేయవలయుననియు గోరుచు నొక తీర్మానము మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభయందు సేదూరం మూంజీగారు ప్రతిపాదించిరి. తీర్మానమును బలపరచినవారిలో ప్రాతమంత్ర చిట్టా విసుగారు ముఖ్యులు.

తీర్మానమునందుగల సభ్యుని కోరిక చెల్లించుటకే విశ్వవిద్యాలయపటాలము స్థాపించుట నని హామీమెంటు దెల్పెను. కేంద్రప్రభుత్వమును సంబంధించిన విషయమునను సభ్యుని తీర్మానము సంబంధించినవియు కేంద్రప్రభుత్వము రాష్ట్రపటాలముల కమిటీకై గావించు ఉత్తరువులు వెలువడువరకును ఒక పట్టనలసినదనియు, ఇండియా ప్రభుత్వపు ఆనుమతియు సహకారములేనిది రాష్ట్రీయప్రభుత్వము ఏమియు చేయజాలదనియు దేశీయసభ్యుడు జోషీగారు సమాధాన మిచ్చిరి.

డా॥ మూంజీగారు తీర్మానముపై వోటుచేయవలయునని ఒత్తిడిచేసిరి. తుదకు తీర్మానము ఆమోదించబడెను.

పరస్పరపు యేర్పాటులచే మాల్యాచరము, కాగ్గోయూ తాలూకాలందు పెట్టిలు మెంటు ప్రయత్నములు చాలింపవలయునని గోరుచు తీర్మానములు ప్రతిపాదించబడెను. ఒక తీర్మానము ఆమోదించబడెను. మరికొన్ని అసభికారతీర్మానములు సభయందు చర్చింపబడెను. పిమ్మట సభ కొంతకాలమువరకును నిలిచియుండెను.

నర్. జి. యం. చిట్టా విసుగారి గౌరవార్థము విందుచేయుట

నాగపూరు, మార్చి 20:—మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభ ప్రాత అధ్యక్షులగు నర్. జి. యం. చిట్టా విసుగారి గౌరవార్థము నేటిసాయంత్రముందు శాసనసభ్యులు విందుచేసిరి. స్వరాజ్యవాదులు, స్వతంత్రులు, అధికారులు, అసభికారులు విందునకు విచ్చేసిరి. గవర్నరు సర్ మాంజీగు జట్టుగాను విందున కాహ్వానింపబడిరి. గవర్నరుగారు విందునకు విచ్చుట కంగీకరించిరి. సర్ చిట్టా విసుగారు, రాష్ట్ర శాసనసభాధ్యక్షుడు తాంబీగారు, మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభ్యులెల్లరును గలసి ఫాటోగ్రాఫు దీయించుకొనిరి. గవర్నరుగారు వచ్చినపిదప అధ్యులు ఫలహారములచేసిరి. ఎల్లరితోను గవర్నరుగారు సంభాషించిరి. గవర్నరుగారు పుష్పమాలలంకృతులు కాబడిరి. అధ్యక్షులుగ నున్నప్పుడు గావించినసేవకు గౌరవనీయులగు తాంబీగారు చిట్టా విసుగారిని బోగడిరి. ఉచితరీతిని చిట్టా విసుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చి సభ్యులకు వందనము లర్పించిరి. (ఆ. ప్రె.)

కలకత్తాయందలి స్ఫోటకవ్యాధి

కలకత్తా, మార్చి 20:—కలకత్తా నుందు యీ మధ్య బయలుదేరిన స్ఫోటకవ్యాధిచే చాలమందిచనిపోయిరి. మార్చి 14 వ తేదీ, వెలుగడిన తర్కల ప్రకారముగ స్ఫోటకము 461 మందికి సోకెను. 828 గ్లు చనిపోయిరి. మహావికాసు అంటు వ్యాధిరూప మిప్పుడు నగరముందు దాల్చినదని అధికారులు దలచుచున్నారు. (ఆ. ప్రె.)

కిరసనాయిలు అముటకు యేజెంట్లు కావలెను

వివరములకు వెకెనల్ లేనియా ఆయత్ కంపెనీ ఆఫ్ యిండియా లిమిటెడ్, నార్దక సర్కార్సు ఏజెన్సీ లెనాలికి వ్రాయవలెను.

జవ్వాజి వెంకటలక్ష్మీనరసింహ్వారావు.

నీసా 1.5 రు. 2-0-0. కు సుయో వి. పి. ఛార్జీ కేర.

యీమందు గనేరియా అను నెగరోగమును 24 గంటలలో నివారింపి మాత్రద్వారమునుండి వెలువడు ప్రాసమును మాత్రము విడుదలపప్పుడు గలగు చురుకుపాటు, మొదలగు బాంబులు, వెంటనే నిలిపివేయును. స్త్రీలకుగలగు యేవిధమయిన కునుమవ్యాధి లయినను ఆశ్చర్యముగా వుదబ్బును.

ఆనందకుటీరము, హస్తబాగు. 246 18, 2 రాగిమంపితి, మదరాసు.

చెన్నపురి మండల ఆంధ్ర కాంగ్రెసు సంఘము

ఈ మార్చి నెల 20 వ తేదీ శుక్రవారము సాయంత్రము ప్రాయత దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు గారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన వైసంఘము కార్యనిర్వాహకవర్గ సమావేశమునందు ఈడిగున తీర్మానములు కావించబడినవి.

తీర్మానములు

1. 26-1-25 వ తేదీన తిరువల్లి క్షేత్ర సమద్రతీరముందు పరిజాబుదేశస్థులు సర్దార్ హరనామసింగుగారు అకాలిఉద్యమమునుకొన్ని ఉపన్యసించుటకు సేర్పాటుచేయబడిన బహిరంగసభకు ఆయినఖర్చులు రు. 8-12-0 లు మంజూరుచేయడమైనది.
2. 28-1-25 వ తేదీన సాంగర్యమువారునందు జరిగిన సర్దార్ హరనామసింగుగారి ఉపన్యాసవిషయమును బ్రకటిం చుటకై ముద్రింపబడిన కరపత్రములకు ఆయిన ఆచ్చుకూలి రు. 4-0-0 మంజూరుచేయడమైనది.
3. 7-3-25 వ తేదీన మహాత్మాగాంధీగారికి అర్పించిన సన్మానపత్రము అచ్చుకూలివగై రాలనిమి త్తము ఆయినఖర్చులు రు. 8-6-0 మంజూరుచేయడమైనది.
4. 24-8-25 వ తేదీన ఆంధ్రపంచములచేతి మహాత్మున కర్పింపబడేయనెంచిన స్వాగతపత్రమునకును బహిరంగసభకును ఆగు వ్యయములనిమి త్తము రు. 20-0-0 సంఘస్వరాజ్యనిధినుండి మంజూరుచేయడమైనది.
5. జిల్లామహాకాంగ్రెసుకు బ్రతినిధిగబోవుటకు జి. రాఘవేంద్రరావుగారు దరఖాస్తుతో తెల్లించిన ప్రవేశకమును రు. 3-0-0 తమరు ఎన్నుకొనబడనందున తిరిగి ఇప్పించుమని కోరిన ప్రకారము వారికి ఆ మూడురూపాయలను వాఫీస. జేయుటకు తీర్మానించడమైనది.
6. సంఘపక్షమున నూలుచందాలపై సభ్యులనుజేర్చుటకు గాను చెన్నపట్టణము, పురేశవాకము, మోడవాకము, కీలుపాకము, నమ్మాళ్వారుపేటలలో బ్రచారముచేయుటకు శ్రీయుతులు మిండాల చినబాబుకెట్టి, ఓనూరి చెల్లరాజులు గార్లను నియమించడమైనది.

గజ్డే రంగయ్యనాయుడు, కార్యదర్శి.

చెన్నపురి ఆంధ్రనాటకసభ, 17 గిడ్డంగి పెథి

వైసభివారు నూతన సంవత్సరాది సందర్భమున యీ మార్చి నెల 26 వ తేదీ బుధవారము సాయంత్రము 6 1/2 గంటలకు సభాభవనముందు (నెం॥ 17, గిడ్డంగిపెథి) ఆంధ్రుల యాప్తిత ఫలప్రాప్తికై గానాదివినోదములతో దైవప్రార్థనము సల్పెదరు.

నగరముందుకు ఆంధ్రసోదరు లెల్లరు విచ్చేసి పాల్గొనవలయునని నేడుచున్నారు.

చెన్నపురి } బి. వి. గోపాలకృష్ణారావు, 23-3-25 } సహాయకార్యదర్శి.

కస్తూరి మాత్రలు

50 మాత్రల డబ్బీ 1-కి రు. 0-10-0

ఇవి స్వచ్ఛముగ నేపాళదేశపు కస్తూరి, మండిగోలా నము, అదిపచ్చికాన, పాపుదారు, మండికుంకుమపువ్వు మొదలగువాటితో తయారుచేయబడినవి. ఇవి కైత్యము, కైత్యభారము కైత్యభారము చలిజ్వరము, సన్నిపాతము, అశీర్లము, మధ్యము మొదలగు వాటికి ఉపయోగపడును, చంటిపిల్లల అశీర్లము వగైరాలను వెంటనే మాన్పును. ప్రతివారును సామాన్యులుగా వాడతగినవి. ప్రతిగృహమున నుండతగినవి. ముఖ్యముగ పిల్లలుగల గృహమున దుండదగినవి.

నేత్రాంజనము

డబ్బీ 1-కి రు. 0-4-0

ఈ కాటుకలలో వచ్చుచున్నవి మొదలగు మంచి వస్తువులు చేర్చబడినవి. అందరును సామాన్యులుగా వాడతగినవి. కండ్లకు ఏవిధమైన బుబ్బునుచేయును. ఈకాటుకను విడుదల కొద్ది దినములు పెట్టుకొనిన కంటిమంటలు, ఎటువలె, పుసికట్టుట, కండ్లు అంటుకొనుట, కంటిమంటలు, కండ్లమంటలు మొదలగు నుమాను. డబ్బీలో పావుల యొక్క కాటుకమాత్రమేయుండును. అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి - మదరాసు.

మద్రాసు కార్మిక శ్రమ

శ్రీ శ్రీ దేశికాచారిగారి ప్రశంస
ఉన్నాను సాహెబుగారిని సభవారు అభినందించిరి

1925-26 సంవత్సరపు బడ్జెటుపై చర్చ సలుపుట కని
కారము సాయంత్రము మద్రాసు కార్మిక శ్రమ సభ కురల
సమావేశమయ్యెను. భాగ్యదేవర మహమ్మదు ఉన్నాను
సాహెబుగారు అధ్యక్షతవహించిరి.

శ్రీ శ్రీ దేశికాచారిగారు

కార్మిక శ్రమ కౌన్సిలరుగ దాదాపు 20 సంవత్సరము
లు చనిచేసిన క. సి. దేశికాచారిగారు మరణించిరి అధ్యక్ష
తుడు తెలిపెను.

దాదాపు 20 సంవత్సరములు కార్మిక శ్రమ గొప్పసేవ
చేసిన క. సి. దేశికాచారిగారి ఆకస్మిక మరణమునకై సభవారు
చింతిల్లుచున్నారు అను తీర్మానమును హమీదుఖానుగారు సభ
పాదించిరి. బి. జి. వాసుదేవశెట్టిగారు బలపరచిరి. సభ్యులంద
రు నిలచి తీర్మానమును ఏకగ్రీవముగ ఆమోదించిరి.

అధ్యక్షుని అభినందించుట

కార్మిక శ్రమ అధ్యక్షులను హమీదుఖాను ఉన్నానుసా
హెబుగారు ఎక్కిత్యుటపై కౌన్సిలు సభ్యులకు నియమింపబడి
నందులకు తనికాదలంకెట్టిగారు వారిని ప్రశంసించుచు మాట్లా
డిరి. కార్మిక శ్రమ సభ్యులందరూ ఉన్నతోద్వేగులగు
నియమింపబడుట కిది తోడ్పడసారియని చెప్పిరి.

డి. 21 నారాయణస్వామిశెట్టిగారు అధ్యక్షుని అభినం
దించుచు ఎక్కిత్యుటపై కౌన్సిలు ఉద్వేగకాలము ముగియగనే
మరలవచ్చి కార్మిక శ్రమ నాయకత్వమును వహింపలయునని
కోరిరి.

నూతనోద్వేగ నిర్వహణమునందు అధ్యక్షుని సామర్థ్య
మును ఉన్నాను సాహెబుగారు చూపగలరని సభ్యులకు విశ్వా
సమున్నదు చాచుచేసికొనుచు చెప్పిరి. ఉన్నానుసాహెబుగారి
ప్రస్తుత పదవినిపొంద నారాయణస్వామిశెట్టిగారు అన్నివిధ
ముల అడ్డులని నూచించిరి.

ఉన్నానుసాహెబుగారి దేశసేవను ప్రభుత్వమువారు
ఈవిధమున గౌరవించినందులకు టి. యస్. రామస్వామిఅయ్య
రుగారు సంతసించిరి.

ధనపాలుమొదలి నల్లకమ్మదతిగార్లు అధ్యక్షుని అభినం
దించుచు మాట్లాడిరి.

కె. వ్యాసారావుగారి రీషయమై మాట్లాడుచు ఒకత్తు
ణము పూర్వము మిత్రులగు దేశికాచారి మరణమునకై చింతిల్లు
టయు ముత్యరామ అధ్యక్షునకు ఉన్నతోద్వేగము లభించి
నందులకు సంతసించుటయు వివరితము నున్నది. ఉన్నాను
సాహెబుగారు ఒక రాజకీయపక్షమునకు చేరినవారైనను స్వధ
ర్మనిర్వహణమునందు స్వపక్షమువారిపట్ల పక్షపాతము చూపక
సరియగు మార్గమున ప్రవర్తించుచున్నందులకు వ్యాసారావుగారు
అధ్యక్షుని ప్రశంసించిరి. ఉన్నానుసాహెబుగారు అన్నివిధ
ముల గొప్ప పెద్దమనిషియనియు, వారికి గొప్ప ఉద్వేగము
లభించినందులకు కౌన్సిలరు లందరు సంతసించు చున్నారనియు
వ్యాసారావుగారు చెప్పిరి.

మద్రాసు కార్మిక శ్రమ యందు ఆయనకు అధ్యక్షుడుగ
అత్యంత గౌరవముగలదనియు నిష్కర్మపాత మనస్కుడనియు
డాక్టరు యం. విజయరాఘవులుగారు జెప్పి నూతనోద్వేగము
నందు గౌరవముగనుండి ప్రజలు తనను పక్షపాతముతో నుండే
నని యనుకొనినట్లు జేయవలెనని చెప్పిరి.

అధ్యక్షుడు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు తననుగూర్చి యంత
ప్రశంసక పల్లినందులకు కృతజ్ఞుడనై చెప్పిరి. సభ్యులందరూ
సహకారభావముతో నుండుటవలన ఆయనకు చాల అనుకూల
ముగనుండెననియు తనతనవారే వచ్చువారికొకడ నట్టి సహ
కారమునే జూపవలెననియు కోరిరి. ఆయనకు మృనిసిపలు
సనిరేయి యిష్టమనియు, డి. బి. నారాయణస్వామి శెట్టిగారు
జెప్పినటులు ఉద్వేగకాలమున మరల మృనిసిపలు సనిరేయిష్ట
వలెనని కలవనియు జెప్పిరి. ఆయన తుదకు క్రొత్తయోద్వేగ
మునందుండి దేశమునకు జేయగల పనిని జేయగలనని చెప్పిరి

ఉపనామములైన పిదప డాక్టరు సి. నల్లకమ్మదతిగారు
గారు శ్రీ శ్రీ దేశికాచారిగారి గౌరవాధ్యమై సభాకార్య
క్రమములలో ఆవిశేషవలెనని కోరగా అందుల కంగీకరింప
బడినది.

సభ అంతట ఆపివేయబడినది. మరల బుధవారము 2
గంటలకు సమావేశమగును.

మద్రాసు నివేదికము

మెజారిటీసలహాల ఖండనము

కనివారము సాయంత్రము గోల్డేహాలులో పి. సి. వెం
కటపతిరాజుగారి అధ్యక్షతన మద్రాసు నివేదికనుగూర్చి వర్తిం
చుట కొకసభ జరిగెను.

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారి తీర్మానఫలితముగ
భారతప్రభుత్వ శాసనమునందలి లోపములను తొలగించుమార్గ
ముల నారాయణశెట్టి సర్ అలెగ్జాండరు మద్రాసుగారి అధ్యక్ష
తన యొకమిటి నియోగింపబడెనని అధ్యక్షుడు తెలిపెను. ప్ర
భుత్వనిర్వాహకులు శాసనసభలయొడ బాధ్యత వహింపవలెనని
అందుకు గోరుదురు. కాని ప్రభుత్వనిర్వాహకులు శాసనసభకు
తమకు లొంగియుండవలెనని కోరిరి. కమిటీవారు భారతీయు
లనేగాక సర్వసామాన్యజాతియులనుగూడ తృప్తిపరుపవలసియుండెను.
ద్యుద్భవిధానము పోవలెనని అందుకు కోరెదరు. కాని కమిటీ
వారు ద్యుద్భవిధాన ముండవలె నందురు. రాష్ట్రీయస్వాతంత్ర్య
మువిషయమై తాము విచారించవలసిన యంశములలో తేదనిరి.

నయోజకాధికారమును విస్తరింపజేయుమాట నంగీకరింప
లేదు. రాష్ట్రములందు ప్రజాస్వామ్యము ప్రత్యేకాధికారము
యందుటను వారు లక్ష్యముజేయలేదు. ఏదైన ఒకవిధానమును
అచరణలో జెల్పవలెనన్న శాసనసభకుగాక గవర్నరుకు బాధ్యత
వహించు ఆర్థికసభ్యుడు పరిశీలించవలసియుండెను. ఈవిధముగ
ప్రజాస్వామ్యము పరిశీలనకుండ జేయబడెను. ఇరిగేషన్ ల్యాం
డునిర్మాణశాఖలు ప్రజాస్వామ్యము జేయబడకపోయెను.

పరిపాలనమునందున్న కొన్నికష్టములను మాన్యుటకై
యొకమిటి నియోగింపబడెను. భారతముంతటి అధికారము తగ్గిం
చుచు వారు సలహానిచ్చిరి. ఇంతేగాక గవర్నరు, గవర్నరుజేన
రలు, అధ్యక్షులపై స్వాధీనస్థానముల కెట్టిఅధికారము లేకుండ
జేసిరి. దీనితో బాటు శాసనసభ్యులు జూరుకుగ నుండకుండను
నిమిల్లకేసులలో ఆరెస్టుజేయబడకుండను యేర్పాటు జేయబడె
ను. ఈసంఘమును దెచ్చినది ప్రభుత్వమువారు తమకున్నకష్టము
లను దాము తొలగించుకొనుటకు గానియందున్నది. అట్టికేసు
యొకమిటినుండి లాభమేమైన నందునని తలంప విజలేదు.
స్వరాజ్యపక్షసభ్యుడెవరు గాని కాంగ్రెసుసభ్యుడెవరు గాని
యొకమిటియెదుట సాక్ష్యముచెప్పలేదు. కాబట్టి దానివిషయ
మై యెంతతప్పునజెప్పిన అంతమౌచితి.

తీర్మానము

టి. ఆచినారాయణశెట్టిగారి రీకండితీర్మానము నుపపా
దించిరి:—

“మద్రాసుకుమిటి నివేదికమునందు మెజారిటీపోర్టు నూ
చనలు చెనుకనుపోవుచు దేశములో అధికారాలపట్టును బలపరచు
చున్నది. మెజారిటీపోర్టునూచనలు అంతవరకు ముందజేసె
ను పరిశీలుటకు సరిపోవు. కాబట్టి గతవత్సరము పండిత నెహ్రూ
గారు భారతశాసనసభలో కోరినటుల రాండుటేమిట సభకు
జరుపుటయే పరిష్కారమార్గము. ఈవిధముగ మద్రాసు పోరలు
తమ అభిప్రాయమును జెల్పుచున్నారు.”

గతవత్సరము వారు గాంచిన విజయమును మరల జెప్ప
నక్కరలేదని ఆయనచెప్పెను. ప్రభుత్వమువారిని నిందించి
లాభములేదు. అందులకు మనలను మనమే నిందింపకొనవలెను.
ఇందులకు తార్కాణముగ జిన్నాగారి వంటివారే తెలివి వచ్చి
నదని చెప్పకొనిరి. ఇంకను పరిశీలించి చూచునెడల యీరాష్ట్ర
శాసన సభలోయిబ్బడిగ జ్ఞానాభివృద్ధి గల్గినటుల గానిం
చును.

కావున ప్రభుత్వమువారి వ్యవహారములను జేయనిచ్చినం
దులకు మనలను మనమే నిందించుకొనవలెనని ఆయన జెప్పెను.
మద్రాసుకుమిటి రిపోర్టులో మెజారిటీపోర్టును గూర్చి ఆయన
చెప్పెను అందు సంతకము చేసిన సర్ మోఫీ గారిమధ్య జెప్పిన
మాటల ప్రకారమది మెజారిటీ రిపోర్టుగాదనిరి. మెజారిటీవారు
మొదటినుండియు గూడ భారతదేశము స్వపరిపాలనమునకు
తగదనియు, యేమైన మార్పు జరిగిన 1929 తరువాత జరుగవలె
ననియు, నిమిల్ల సర్వము పెన్న ముల జీతముల కేమాత్రము ముట్టు
కొనరాదనియు భావములతో ప్రార్థనగండిరి. అట్టిచారేమో
యెక్కువ జేతురని తలంపజాలము. సర్ విలియం విన్సెంటు
గారుగూడ పండిత మోతీలాలుగారి తీర్మానముపై మాట్లాడు
చు 1929 అంటే అదివేదవాక్యముగ దీనికొక నక్కరలేదని
చెప్పిరి. మెజారిటీ రిపోర్టువారు విచారించవలసిన విషయముల
నుట్టి అంతకన్న యెక్కువమూలము బోజాదు. స్వపరి
పాలన మన్న భారతీయులకు జెలియనిదిగాదు. ప్రభుత్వము

వారి ఆటలు సాగవని చెప్పటకు సమయమైనదని ఆయన
జెప్పెను.

డాక్టరు యం. రామారావుగారు ప్రసంగించుచు సల్లా
నాగారు జెప్పినటుల సీనివేదికమునట్టి మన్న ముట్టయిన చెప్పిరి.
ఆ నివేదికయందు ప్రజాభిప్రాయము నెడనేమియును గౌరవము
జూపబడలేదు. ఈపోర్టును తుక్కుబుట్టులో బడనేయవలెనని
ఆయన అభిప్రాయము. మెజారిటీవారు సంస్కరణముల
నెక్కువ జేయవలెననియు, ద్యుద్భవిధాన మంతరింప జేయవలె
ననియు కోరిరి. మెజారిటీవారు నిమిల్ల సర్వము లాభములను
గోరిరి. మెజారిటీవారు రానులు కమిషనుగావలెనని కోరిరి.
ఆయనకు రాయలకమిషను వన్న జెల్లించువానికి భారముగ
నుండుటచేత బొత్తిగ నిష్క్రమణము. అందరును ఐకమత్యముతో
నుండవలెనుగాన యిరిపోర్టులతో స్వరాజ్యము రావని ఆయన
చెప్పెను.

సత్యమూర్తిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు యొకమి
టిని నియమించిన పరిశీలుటన్నింటిని చెప్పిరి. ఆచినారాజు విష
యములు బహుశంకుచితముగ నుండుటచేతనే పండిత మోతీలా
లు సభ్యులలో నొకరుగ నుండుటలేదనెను. మెజారిటీ రిపో
ర్టు తెలివిన వంటనే అట్లు తిరస్కరింపట యొక్కమని గానిం
చును. భారతీయులు సాక్ష్యమునందు సందృష్ట రాష్ట్రీయ
స్వాతంత్ర్యము గావలెననియు కేంద్రప్రభుత్వమునం విధికార
ముగావలెననియు కోరిరి. కార్మికసభ్యులగుడ, సభ్యులుగూడ,
యద్దరు తప్ప, అభివృద్ధిగావలెననియు కోరిరి. అయిద్దరిలో గా||
సి. పి. రామస్వామి అయ్యుని గారికరు. మీరు హాంయూలు
ఉద్యమముద్వారా వైకవిచ్చిరి. అట్టివారు అంతయు బాగుగనే
యన్నదనియు అభివృద్ధి యేమియు నక్కరలేదనియు జెప్పిరి.
ఇట్లు జెప్పిన పిదప ఆయనను మనలో జేర్చుకొనజాలము. రెండ
వవారు బెంగాలులో సర్ అబ్దుల్ గఫీంగారు, ఆ రిపోర్టును
గూర్చి చర్చించుటకు భారత శాసనసభ కనకాళి వియలేదు.
అభివృద్ధి కూడదనుటకు చెల్లు ఆక్షేపణ లన్నిటిని మెజారిటీ
పక్షమువారు బాగా ఖండించిరి. మెజారిటీ సభ్యులు దేశము
నెడ తమ ధర్మమును నిర్వర్తించిరి. స్వరాజ్యపక్షమువారికి
రాయలు కమిషను అక్కరలేదు. కాని వారికి రాండుటేమిట
సభ గావలయును.

మద్రాసు గూర్చి చెప్పగా మద్రాసు మంత్రులు
ద్యుద్భవిధానము పరిజేయవని చెప్పి తమ ధర్మమును నిర్వర్తించి
రని ఆయన జెప్పెను. అధికసభ్యుడు తమ స్నేయలకు అడ్డ
మువచ్చునని వారొప్పుకొనిరి. పానుగల్లు రాజుగారు ప్రజాప్ర
బోధము గల్గెననియు, అభివృద్ధి జరుగవలసినదేయనియు జెప్పిరి.
ఇతర రాష్ట్రములందు సాక్ష్యమిచ్చిన మంత్రులు ఉద్వేగము
నందు లేకుండ యామద్రాసుమంత్రు లుద్వేగమునం దుండిరి.
ఈమంత్రులు తమ యోద్వేగమునకు రాజీవానూనిచ్చి ద్యుద్భ
విధానమును చంపిజేయునెడల హృదయపూర్వకముగ సానుభూ
తి నిచ్చెదమని ఆయనచలోక్తిగ బల్కెను. ఎన్నికలు మరల
1926 లో వచ్చుటచేత యామంత్రుల అభిప్రాయమును నమ్మ
వలెదనిరి. ద్యుద్భ విధానముక్రిందస్వరాజ్యపక్షమువారి
ఉద్వేగముల నంగీకరింపజాలమని తమ ప్రాముఖ్యమును గను
పరచిరి.

అంతట తీర్మానముగీకరింపబడినది.

కన్నాటు ఆరరుదంపతులు

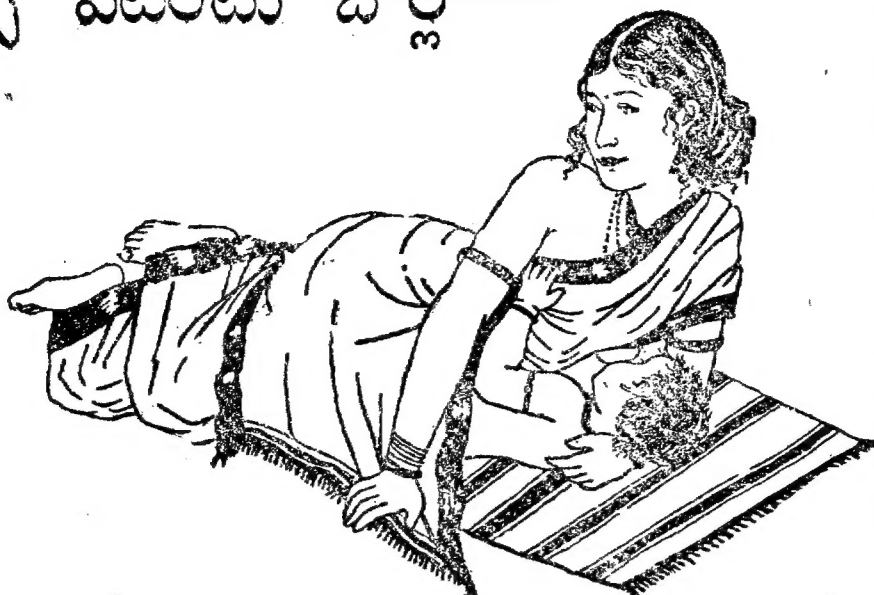
గ్యాలియరు - మార్చి 21:— అర్థగ రాజకుమారుడు
భార్యయును, గ్యాలియరులో పంచములర జూనులలో గాలి
మునేసిరి. (ఆ. ప్రె.)

బీజేబండ్:—నీరేవోయిన పిర్వమును గట్టి పరిచి
కుట లోక ప్రసిద్ధి కెందినది. స్వప్నమును గాని నూత్ర
ముతోగాని తీర్థమునభవించుచున్న యాదుల తక్షణం నిలిసి
యును. నువలితనమును, నపురూపత్యమును తొలగించి రుక్మ
ముసంగును, ఎంత బలహీనుని కయ్యనూ రెండంగులలో వర
ములకు బలమునిచ్చి సంపాద గుభును అనుభవించునట్లుజేసి సంపా
దనంతులగు జేయును. పుత్రములు రహస్యముగా నుంచబడును.
20 మాత్రలు సీ 1 కే దు 2-0-0 పి. పి. ఛార్జి కును.

ఆర్య వైద్యశాలము,
13, జై రాజమహేంద్రవరము, మద్రాసు.

రాబిన్సన్స్ "వేటెంటు" బార్లీ

ప్రతి బిడ్డకు

ఈ ఆరోగ్యమును, బిడ్డ ఆరోగ్యమును చక్కగా కాపాడుకొనవలెను. తన బిడ్డను బిడ్డను అవసరమునకు గొప్ప కష్టములు, చిక్కులు గలుగును. బిడ్డ, తల్లి పాలపై ఆధారపడినప్పుడు

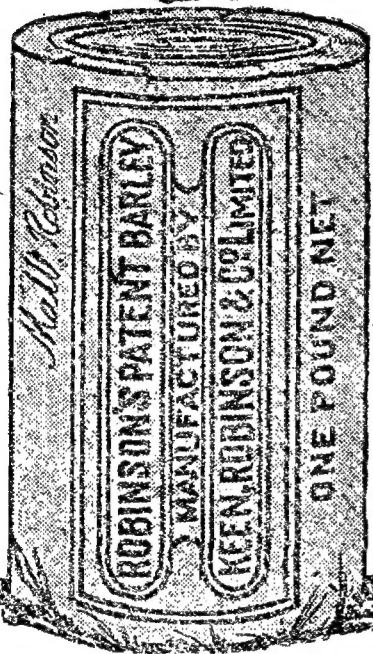
రాబిన్సన్స్ "వేటెంటు" బార్లీతో

తయారుచేయబడిన గంజిని లేక అల్పచాయమును తల్లి పుచ్చుకొనిన తనకు మంచి బలము గలుగుచున్నట్లు తెలియును, మరియు బిడ్డకు పాలు భారముగా యిచ్చుటకు వీలగును. తల్లి కన బిడ్డకు పాలు యిచ్చుటకు

రాబిన్సన్స్ "వేటెంటు" బార్లీతో

తయారుచేయబడినగంజిని ఆవు, లేక గడ్డి, లేక మేకపాలు, లేక డబ్బాపాలుతో చేర్చియిచ్చుట, మంచిది. ఇది మిక్కిలి శుభముగా మైన బిడ్డలకు మాత్రమే మంచి జీర్ణకై నిచ్చు అవసరముగానున్నది. అయితే బిడ్డకు గొప్పగా సిఫార్సు చేయుచున్న రాబిన్సన్స్ "వేటెంటు" బార్లీగానే యుండవలెను. పలుకుచున్న ముత్య కలపబడి, మిక్కిలి మరలముగా మారు పెరగ బార్లీని వాడుటను మానుము.

No. 3.

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని నెత్తులకుమంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యుత్వ మూలికల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతమైనమందు. ఇది ఇప్పుడిప్పుడు తయారగుచున్న క్రొత్తమందు గాదు. ఇరువదేండ్లుగా దేశమునం దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన. దివ్యామృతము నొప్పులు, వాపులు, గాయములు, బిళ్ళలు, పోట్లు, బెబుకులు, మొదలగు బాధలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిజేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలి నొప్పులు సయితము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి కఠిలపదార్థములను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము జేయుచున్నది.

తామరతైలము

తామర, తీట, గజ్జికి మంచిది.

దంతచూర్ణము

పండ్ల పోటుకు తీపులకు మంచిపాడుము.

మోహినితైలము

వెండ్రుకలను పిచి నిగనిగలాడించును

కండ్లకు చలువచేయును

ప్రిపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది

అమృతాంజనం డిపో,

మదరాసు - బొంబాయి

అన్నిసాపులో దొరకును

చెన్నపురి బజారుధరలు

మార్చి నెల 23-వ తేది సోమవారము

1. ధాన్యములు

దనియాల బా 1-కి రు 80 0 0 మొదలు 42 0 0 కలకు	
బియ్యము బస్తాలు మొదలు వరకు	
మనుమ తెనాలిది ,, ప 43 గలవి రు 15 8 0 15 12 0	
నెల్లూరిది ,, డిటా ,, 17 0 0 17 4 0	
డిల్లిది ,, డిటా ,, 18 8 0 18 12 0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8 12 0 9 0 0	
నవ్వులు ,, ,, 20 0 0 24 0 0	

2. పప్పు ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి ర 205 ,, 10 8 0 11 0 0	
సెనగలు ,, డిటా ,, 12 0 0 12 8 0	
పెసలు ,, డిటా ,, 18 0 0 14 0 0	
మినుములు ,, డిటా ,, 18 0 0 16 0 0	
ఉలపలు ర 164 ,, ,, 8 4 0 8 8 0	

3. నూనెవస్తువులు

నవ్వులనూనె బా 1-కి ,, 154 0 0 155 0 0	
నెయ్యి మ 1-కి ,, 14 0 0 22 0 0	
కొండాపురంపేరు సెనగపప్పు బా 1-కి ,, 55 0 0 60 0 0	
ఇతర ప్రదేశము ,, ,, 50 0 0 58 0 0	
పేరు సెనగనూనె గానుగ బా 1-కి రు 120 మినుకనూనె 118	
ఆముదము బా 1-కి ,, 184 0 0 185 0 2	

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి ,, 145 0 0	
కురపసుపు ,, ,, 90 0 0 95 0 0	
మిరపకాయలు(గుంటూరు) బా 1-కి ,, 105 0 0 112 0 0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి రు 50,55	
కాళహ సిపాయకట్టు ,, ,, 70,75	
తెల్లము బా 1-కి రు 35 0 0 45 8 0	
చింతపండు బా 1-కి ,, 80 0 0 59 8 0	

5. ఇనుము

పట్టా రకం బా 1-కి ,, 88 0 0 84 0 0	
చదరంప ,, ,, 86 0 0 40 0 0	
రవుండు ,, ,, 85 0 0 86 0 0	

6. లోహములు

వెండి 100 ములంక ,, 78 0 0 78 8 0	
బంగారము, తులము 1-కి ,, 21 10 0 21 12 0	
కవరము 1-కి ,, 18 18 0	
ఇత్తడి బా 1-కి ,, 260 0 0 275 0 0	
రాగి డిటా ,, 295 0 0 800 0 0	
అస్కాచక్కర 226 పా గలవి 85 8 0 85 8 0	

7. రంగులు అలిజరైను

ఆవుకప్పుడు 20 డిగ్రీలు ,, 70 0 0 72 0 0	
తొట్టికప్పుడు డిటా ,, ,,	
సింహం డిటా ,, గుర్రం డిటా ,,	

8. దూది

బోండావెన్నబారవ 1-కి రు 800 0 0	
పల్నాడు దూది ,, ,, 240 0 0	

9. నూలు

కోయంబత్తూరు నెం 10 1/2 పెట్టె 1-కి ,, 8 8 0	
మధుర నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి ,, 6 0 0	
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8 1/2 పెట్టె 1-కి ,, 8 8 0	
అహమదాబాదు నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి ,, 7 12 0	
నూజేయేనుగ నెం 20 ,, 10 10 0	
జపాక్ నెం 20 ,, 10 8 0	
,, ,, 40 ఏ తేలిలు ఆయినను ,, 18 8 0	
గోకాత్ నెం 12 1/2 ,, 8 10 0	
పద్మాక్ నెం 24 1/2 ,, 11 4 0	
14 1/2 క్లియర్ పత్తి ,, 8 0 0	
నెం 20 తెన్ని సింహం యీటె ,, 10 10 0	
నెం 22 ,, ,, 10 14 0	
నెం 12 1/2 తెన్ని పర్కను ,, 8 8 0	
నెం 14 1/2 ,, ,, 8 12 0	

ఆయుర్వేద ఔషధ శ్రేష్టత్వము

ఇంగ్లీషు డాక్టరులవలన విడువబడిన కఠిన

చర్మబాధ్యము స్వస్థమగుట

నేను గడచిన మూడు సంవత్సరముల కాలమునుండి తీరని చర్మవ్యాధితో బాధపడుచుంటిని. మద్రాసులోయున్న ప్రముఖులైన వైద్యులతో యోచించి వారికల్ల అన్నివిధములయిన ఇంగ్లీషు ఔషధములను నేవించితిని. ఈ ఇంగ్లీషు ఔషధము నకు గాను 50 మొదలు 100 రూపాయలు వరకు వృధాగా వెచ్చజేసితిని. తర్వాత నాకు ఆయుర్వేద ఔషధములయందు అభిమానమున్నందున మద్రాసులోయుండు కొన్ని ఆయుర్వేద వైద్యులయందు చికిత్సచేయించుకొనియు ఈపయోగము లేకపోయినది. దేశాలోగ్యమును బాగుచేసికొనుటకు ఆనేకవిధముల ప్రయత్నించియు నిష్ఫల మనోరథుండ నయినందున ప్రాణమునకై వినుగునొంది యుండుటకై ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీ (లిమిటెడ్) 134 నెం. (బ్రాడ్వేయందుండు) బ్రాడ్వే ప్రాంచి వైద్యశాలకు నిర్వాహకవైద్యుడగు వైద్యు పతి కోటా జయకామసార్యుడుగారి చికిత్సకులోపై శంకు మోసములకాలము యొంటిని. వీరివల్ల నావ్యాధి పూర్తిగా స్వస్థమయినది. కనుక నాయొక్క మనస్సుపైగా వారియొద్ద నాకుగల కృతజ్ఞత నూచించుకొర కీయోగ్యతాశ్రమసుప్రభు రించుచున్నాను. వారు నాబాధను తొలగించి నాకు గలిగించిన వ్రుపకారమునకు యిది ఏవిధమున సమానముగాదు.

(Sd) సి. బి. దేవరాజు,

c/o Mr. N. K. Tirumalachari Avl. B. A. B. L.
High Court Vakils, Madras
9-3-25

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము అన్ని చోట్ల దొరకును, చక్కని డబ్బీతో నహా 1-కి వెల 10 అణాలు మాత్రమే.
అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి లేక నెం. 7 తంబుకెట్టివీధి మదరాసు.

కొలదివతులు మాత్రమేయున్నవి, త్వరపడుదు?

ఈసాము గాంధీ వూజానిధికి చేరును

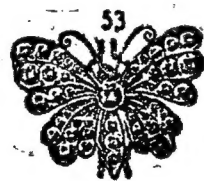
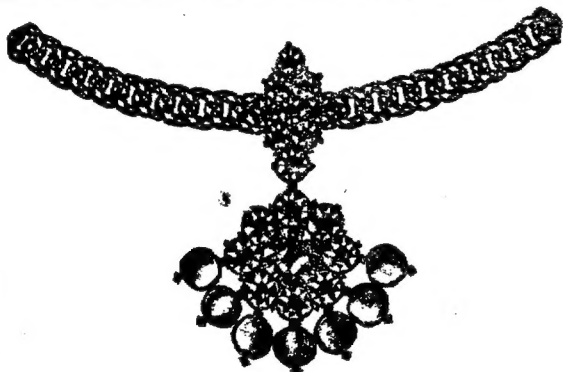
మహాత్మా గాంధీగారిచే గుజరాతీలో వ్రాయబడిన ఆరోగ్యసాధనము

1890

(తెలుగున వ్రాయబడినది)

ఆరోగ్యముగా నుండుటకు కావలసిన హంకములన్నియు ఇందు చక్కగా విమర్శించబడియున్నది. ప్రతి యొక్కరివద్ద ఒకకాపి వుండిరవలెను. కొన్ని కాపీలు మాత్రమే ఉండుటచే త్వరపడుట మంచిది. ప్రతి 1 కి రు 0-8-0, 12 కి రు 4-8-0, 25 రు 7-13-0. ప్యాకింగు పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము. 0-11-0 అణాలు స్టాంపులు పంపిన ఒక కాపి రిజిస్టర్డు పోస్టుమూలముగా ముపబడును.

కావలసినవారు, మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రిక, 7 తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు అని వ్రావయలెను.

వస్తుకముగు కొత్తమారిది నగలుదొరకు స్తానము
ది ఆంధ్రాజ్యాయలరి మానిఫాక్చరీంగు కంపెనీ

హైదరాబాదు, బెజవాడ. బ్రాంచి 51, చై నాబజారురోడ్డు, మదరాసు

మావద్ద ఆనేకరకములు కొత్తమారిది గాజులు, మెడలగులు, కానుకలు అడ్డగచైలు మొదలగు బంగారు నగలున్ను, నవరత్నములు వేసిన ఆనేకచాదిరీల అడ్డగలు, జడబిళ్ళలు, వాగరములు, ఉంగరములు, చంపనవరములు, పతకములు, మొదలగునవి వెండి రైలుకూజాలు, టంబుర్లు, పేలాగిన్నెలు, కాపిపెట్టు మొదలగు పాత్రసామానులున్ను ఆనేకరకములు కాగ్లుగొలునులు, మొదలగు అన్ని వస్తువులు యెప్పుడుసిద్ధముగా యుండును. కాను బంగారమునకు న్ను చాదివేండికిన్ని రత్నములు మొదలగువాటికి గారంటి యివ్వజుడును. నచ్చనివి వాపసు తీసుకొనబడును.

(ప్రావేటర్లు:—కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి,

1597

శనగపాటి కోటయ్య అండు బ్రదరు,

బారిష్టరు వొల్వెతిశం (భాగము ౧)

గ్రంథకర్త: శ్రీ మొక్కపాటి నరసింహాశాస్త్రిగారు (సాహితీసమితి)

కొన్నుసెజ్. మేలుకాగితము. పుస్తకము కొత్త పోకడలతో ముచ్చట గూర్చుచున్నది.

చార్యశివ మను కుట్టవాడు ఇంగ్లాండుకు ప్రయాణముచేయు కథ. హాస్యరసభరితము.

నవ్వు - కడుపు చెక్కలగును. వాడుకమాటలలో వ్రాయబడినది. సాహితీసమితి వారి కథల రుచి దాదాపు ఆంధ్రులందఱు నెఱిగినదే. ప్రతి యాంధ్రుడును చదువదగినది.

వెల రు 1-4-0 మాత్రమే.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము,

పోస్టుబాక్సు 212 మద్రాసు.

వేపచెట్టుయొక్క

మంచిగుణములు కలిగిన
టాయిలెట్ అండు ఔషధ
సంబంధమైన వస్తువులు

మహోసంఖ్య:—కార్యాచిత్ ఇతర ఔషధసంబంధమైన సబ్బులన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. చర్మమును తినివేయుదు. మిక్కిలి సున్నితముగా వాసనచేర్చబడినది. 8 బిళ్ళలుగలపెట్టె 1 కి ధర రు 0-12-0. మహోఘ్రయిను దంతచూర్ణము:—తేత పుల్లలతో దంతభావనముచేయుట అందరికిని తెలిసినవిషయమే. ప్రభుతో మహోఘ్రయిను దంతచూర్ణమును చేర్చి దంతభావనము చేసికొనుట చాలమంచిది. వేపచెట్టుయొక్క మంచిగుణము లన్నియు నిందులోగలవు. బుడి1 0.6-0; చిన్నపొట్లము 1 కి 0-2-0 వర్గ సాటాయిలెట్ పిండి మాఖమునకు, చర్మమునకు దేహము నకు తగినపిండి.డబ్బా 1 కి రు 0-10-0; ప్యాకెట్టు 1 కి 0-8-0 హిందూదేశపుపరిశ్రమచూ, ధనముచే తయారుచేయబడినది.

SRI KRISHNA BROTHER, 323, Thambu Chetty Street, MADRAS & Mr. V. V. KRISHNA IYER Palgha

శ్రీ సకలతత్వార్థదీపిక-(వచనము)

గ్రంథకర్త:—శ్రీ కాశీనాథుని సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యవారుగారు, గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఈగ్రంథము తత్త్వవిషయమును సంగ్రహముగ బోధి. దును. ఇందు శ్రుతిస్మృతులనండియు నితరసంస్కృతాంధ్ర వేదాంతగ్రంథములనండియు ప్రమాణము లచ్చటచ్చట గలవు. శైలి సులభము. ౧౮ అధ్యాయములు. ఇందలివిషయములు:—

1. సుకేశివ్య పదార్థము, 2. గుణులక్షణములు, 3. నిర్గుణపరబ్రహ్మము, 4. ప్రణవము, 5. పుణ్యస్వరూపనిర్ణయము
6. త్రిమూర్తులయొక్క యుత్పత్తి, 7. సుబ్రతయ వివరము
8. పంచభూతోత్పత్తి, 9. తీర్థని గమనాగమనములు, 10, అన్నస్వరూపము, 11. చక్రవిషయము, 12. అజపాగాయత్రి
13. చక్రాంతర్గత విషయములు, 14. పంచకోశ వివరము, 15. పిండోత్పత్త్యాది ప్రకరణము, 16. వైరాగ్యప్రకరణము, 17, పంచీకరణము, 18. చతుర్వింశతీ తత్త్వవివరము, 19. సృష్ట్యాది విషయవివేచనము, 20. నిత్యకర్మానుష్ఠానవిధులు, 21. భసస్నాన, భస్మార్చన, భస్మధారణాదివిధి, 22. రుద్రాక్షధారణవిధి, 23. మడతీగీ మంత్రోద్ధారణము, 24. శివార్చనక్రమము, 25. భస్మధారణావశ్యకత, 26. భ క్తి, 27. శివేశ్వరవిషయము-తీర్థము, 28. అత్మస్వరూపము, 29. యుక్తి, 30. నహావక్యములు, 31. ప్రభులింగలిల-తత్త్వచోధ, 32. సర్వములైకమత్వము, 33. శివుడు తానునుడు కాదు, 34. ఈశ్వరుడు సర్వకర్తాధిపతి, 35. " నూర్వమండలాంతర్గతి, 36. గాముశ్రీ, 37. భగవచ్చబ్ధినిరూపణము, 38. చాతుర్వర్ణ్యదైవారాధనక్రమము, 39. శివతీర్థప్రసాదగ్రహణము, 40. జయాది హోమవిషయము, 41. ఉపసంహారము

మఱియు నిందు తెలుగున విశ్వేశ్వరతారావళి పం స్యుతమునశివమానసికస్నానస్తోత్రము, శ్రీరామలోక్తశివభజంగస్తోత్రము శ్రీకనకదుర్గాష్టకము గలవు. దీనివెల రు ౧-౦-౦.

గ్రంథకర్తగారియొద్దను, బెజవాడ వాణిమండ్రాక్షరరా లాంధ్రపండితులు శ్రీ కాశీనాథుని చివరిభద్రద్రయ్యఅయ్య వారిగారియొద్దను ప్రతులు క్రయమునకు దొరకును. 186